

Analiza sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj

Zorić, Andreja

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Libertas International University / Libertas međunarodno sveučilište**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:223:456620>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital repository of the Libertas International University](#)

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

ANDREJA ZORIĆ

DIPLOMSKI RAD

**ANALIZA SUSTAVA SPRJEČAVANJA PRANJA
NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

Zagreb, rujan 2022.

**LIBERTAS MEĐUNARODNO SVEUČILIŠTE
ZAGREB**

**DIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ
POSLOVNA EKONOMIJA I GLOBALIZACIJA**

**ANALIZA SUSTAVA SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I
FINANCIRANJA TERORIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

**ANALYSIS OF THE SYSTEM FOR PREVENTING MONEY
LAUNDERING AND TERRORIST FINANCING IN THE REPUBLIC OF
CROATIA**

Kandidat: Andreja Zorić, bacc. oec.

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ante Samodol

Zagreb, rujan 2022.

SADRŽAJ
SAŽETAK

SUMMARY

1. UVOD	1
1.1. Problem i predmet istraživanja	1
1.2. Cilj istraživanja.....	1
1.3. Istraživačke hipoteze	1
1.4. Metode istraživanja.....	2
1.5. Doprinos rada	2
1.6. Struktura diplomskog rada.....	2
2. POJMOVNO DEFINIRANJE PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA	3
2.1. Povijest pranja novca i financiranja terorizma	3
2.2. Pojam pranja novca i financiranja terorizma	4
2.3. Faze pranja novca	5
2.3.1. Faza polaganja.....	6
2.3.2. Faza raslojavanja	6
2.3.3. Faza integracije	7
3. INSTITUCIONALNI OKVIR SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA.....	8
3.1. Međunarodne institucije	8
3.2. Organizacija Ujedinjenih naroda	8
3.3. Financial Action Task Force.....	14
3.4. Europska unija	17
3.4.1. Konvencije Vijeća Europe.....	17
3.4.2. Direktive Europske unije.....	19
3.5. MONEYVAL	23
3.6. Egmont grupa	24
3.7. Hrvatske institucije	24
3.7.1. Tijela prevencije	25
3.7.2. Tijela nadzora	26
3.7.3. Tijela kaznenog progona	27
3.7.4. Pravosuđe	28
3.7.5. Ured za sprječavanje pranja novca	28
3.8. Zakonodavni okvir Republike Hrvatske.....	31
3.8.1. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma	32

3.8.2.	Registar stvarnih vlasnika	34
4.	TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA	35
4.1.	Najučestalije tipologije pranja novca uporabom računa poslovnih subjekata.....	35
4.2.	Najučestalije tipologije pranja novca uporabom računa fizičkih osoba	38
4.3.	Specifične tipologije	39
4.4.	Primjeri slučajeva pranja novca.....	41
5.	ANALIZA DJELOVANJA SUSTAVA SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	45
5.1.	Zaprimljene obavijesti o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama po prijaviteljima.....	46
5.1.1.	Obavijesti o sumnji na pranja novca i financiranje terorizma.....	46
5.1.2.	Kategorije pošiljatelja obavijesti o sumnji na pranje novca.....	48
5.1.3.	Kategorije pošiljatelja obavijesti o sumnji na financiranje terorizma.....	49
5.2.	Zaprimljene obavijesti o sumnjivim transakcijama od banaka	50
5.2.1.	Zaprimljene obavijesti od banaka o sumnjivim transakcijama prema opisu načina provođenja transakcije.....	52
5.2.2.	Zaprimljene obavijesti od banaka o sumnjivim transakcijama prema opisu svrhe (namjene) transakcije	55
5.3.	Indikatori za prepoznavanje sumnjivih transakcija, sredstava i osoba	56
5.4.	Zaprimljene obavijesti o gotovinskim transakcijama	59
5.4.1.	Broj gotovinskih transakcija.....	59
5.4.2.	Vrijednost gotovinskih transakcija.....	61
5.4.3.	Gotovinske transakcije prema obilježju svrha provođenja	64
5.4.4.	Gotovinske transakcije prema obilježju načina provođenja.....	65
5.5.	Zaprimljene obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice.....	70
5.6.	Otvoreni analitički predmeti	74
5.7.	Slučajevi proslijeđeni na daljnje postupanje	80
5.7.1.	Proslijeđene operativne analize	84
5.8.	Statistički podaci pravosuđa	88
5.9.	Neizravni nadzor obveznika	89
5.10.	Nalozi za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije	91
5.11.	Nalozi za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke.....	94
5.12.	Međunarodna razmjena podataka s inozemnim Financijsko obavještajnim jedinicama.....	96
6.	ZAKLJUČAK	104
	LITERATURA.....	108

POPIS SHEMA	112
POPIS TABLICA.....	114
POPIS PRILOGA.....	116
ŽIVOTOPIS	118

SAŽETAK

Ekonomska globalizacija ima svoje pozitivne strane jer donosi sve veću integraciju nacionalnih gospodarstava diljem svijeta, posebice kroz trgovinu i financijske tokove. To uključuje trgovinu robom i uslugama, tokove kapitala, trgovinu valutama i vrijednosnim papirima, prijenos tehnologije i ideja, te međunarodne tokove rada odnosno migracije. Međutim globalizacijski procesi omogućuju da se tzv. „prljavi novac“ stečen raznim ilegalnim aktivnostima, kao što su korupcija, trgovina drogom, oružjem, ljudima, organizirani kriminal, financijske prevare itd., brzo i lako integrira duboko u financijski sustav što otežava identificiranje njegova podrijetla. Kako bi se što uspješnije borili s pranjem novca, međunarodne institucije i nacionalna zakonodavstva iz godine u godinu sve više uređuju sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma kroz zakonsku regulativu, razne preporuke i smjernice. Sustavi sprječavanja pranja novca na nacionalnoj razini te suradnja na međunarodnoj razini od iznimne je važnosti kako bi se uspješno spriječilo pranje novca. Budući da je i Republika Hrvatska jedna od karika u globalizacijskom procesu i nije izuzeta od tokova prljavog novca, važno je analizirati i povezati empirijske podatke iz cjelokupnog procesa i sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma te izloženost riziku od pranja novca i financiranja terorizma. Na takav način povezuju se prošla stanja i kretanja s očekivanjima u procesu sprječavanja pranja novca.

Ključne riječi: pranje novca, financiranje terorizma, sustav sprječavanja pranja novca

SUMMARY

Economic globalization has its positive sides because it brings about an increasing integration of national economies around the world, especially through trade and financial flows. This includes trade in goods and services, capital flows, trade in currencies and securities, transfer of technology and ideas, and international labor flows or migration. However, globalization processes also enable the so-called "dirty money" acquired through various illegal activities, such as corruption, drugs trafficking, arms trafficking, people trafficking, organized crime, financial fraud, etc., to quickly and easily integrate deep into the financial system, making it difficult to identify its origin. In order to fight money laundering as successfully as possible, international institutions and national legislation are increasingly regulating the prevention of money laundering and terrorist financing through legislation, various recommendations and guidelines. Anti-money laundering systems at the national level and cooperation at the international level are extremely important in order to successfully prevent money laundering. Since the Republic of Croatia is one of the chains in the globalization process and is not exempt from dirty money flows, it is extremely important to analyze and connect empirical data from the entire money laundering and terrorist financing preventing process and system, as well as exposure to the risk of money laundering and terrorist financing. In this way, past conditions and trends are connected with expectations in the process of preventing money laundering.

Key words: money laundering, terrorist financing, anti-money laundering system

1. UVOD

1.1. Problem i predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovoga rada su institucionalizirani poslovi sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2011. do 2020. godine. Kao podloga istraživanju služe podaci iz godišnjih izvješća o radu Ureda za sprječavanje pranja novca.

1.2. Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je prikazati izloženost Republike Hrvatske riziku pranja novca i financiranja terorizma na temelju povezanih rezultata analize podataka Ureda za sprječavanje pranja novca.

1.3. Istraživačke hipoteze

S obzirom na definiran predmet i cilj rada, postavljena su sljedeća istraživačka pitanja:

IP1. Što je pranje novca?

IP2. Što obuhvaća zakonski okvir sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma?

IP3. Koja je uloga sudionika u sustavu sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma?

IP4. Koji su obveznici najviše izloženi riziku pranja novca i financiranja terorizma?

IP5. Ima li ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju utjecaj na povećanje rizika od pranja novca?

IP6. Koji su pojavnici oblici izloženosti riziku pranja novca u Republici Hrvatskoj?

IP7. Imaju li međunarodni novčani tokovi utjecaj na izloženost Republike Hrvatske riziku pranja novca?

U skladu s tim definirane su sljedeće hipoteze rada:

H1. Financijski sustav Republike Hrvatske izložen je riziku pranja novca nerezidenata kroz transakcije doznakama sredstava iz inozemstva i isplata u gotovini.

H2. Financijski sustav Republike Hrvatske više je izložen riziku financiranja terorizma negoli riziku pranja novca.

H3. Povećanje prijava sumnjivih transakcija rezultat je opreza obveznika i u vezi je s reakcijom regulatora

1.4. Metode istraživanja

U okviru istraživanja primijenjene su različite metode istraživanja, a kao primarni izvor informacija i podataka za teorijski dio istraživanja problematike analizira se stručna literatura sastavljena od stručnih knjiga, znanstvenih radova, poslovnih istraživanja i zakona kojim se regulira problemsko područje. Uz to, primjenjuju se metoda deskripcije, induktivna metoda, metoda komparacije, metoda klasifikacije, metoda analize, metoda sinteze, povijesna metoda i statističke metode.

1.5. Doprinos rada

Znanstveni doprinos rada ogleda se u empirijskoj analizi sustavno prikupljenih i obrađenih podataka iz godišnjih podataka o sprječavanju pranja novca. Na temelju tih podataka sagledava se učinkovitost cjelokupnog sustava sprječavanja pranja novca u Republici Hrvatskoj, važnost i uloga financijskih institucija kao obveznika primjene mjera sprječavanja pranja novca. Primjenom statističkih modela i interpretacijom rezultata, rad pridonosi boljem razumijevanju rizika, posebice sistemskih rizika te shvaćanju veze između financijske stabilnosti i sprječavanja pranja novca kojim se omogućuje prevencija, ublažavanje i izbjegavanje sistemskih rizika te jačanje otpornosti i sigurnosti financijskog sustava.

1.6. Struktura diplomskog rada

Rad se sastoji od šest dijelova, uključujući uvod i zaključak. Uvodni dio donosi definiranje problema istraživanja, ciljeve istraživanja te istraživačke hipoteze i doprinos rada. Drugi dio rada definira pojmove i povijest pranja novca i financiranja terorizma, te faze pranja novca. Treći dio rada posvećen je institucionalnom okviru sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma kroz međunarodne i hrvatske institucije te zakonodavni okvir. Četvrti dio opisuje tipologije pranja novca i daje prikaz primjera iz domaće prakse. Peti dio sadrži analizu podataka i sustava sprječavanja pranja novca i financiranja u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2011. do 2020. godine. Završni, šesti dio iznosi zaključke koji su rezultat razmatranja izloženih u prethodnim dijelovima diplomskog rada.

2. POJMOVNO DEFINIRANJE PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

2.1. Povijest pranja novca i financiranja terorizma

Ne može se sa sigurnošću odrediti kada je pranje novca počelo, međutim smatra se da traje već nekoliko tisuća godina. Povjesničar Sterling Seagrave (1995) opisuje kako su u Kini trgovci već 2000 godina prije Krista skrivali svoje bogatstvo od vladara kako im ga ne bi oduzeli. Osim što bi ga skrivali, premještali bi ga i ulagali u poslove u udaljenim provincijama ili čak izvan Kine, te je tako nastala tzv. offshore industrija, koja ima značajnu ulogu u pranju novca kao i utaji poreza.

Neki povjesničari povezuju „pranje novca“ više s ranim 1900-ima i kriminalcima poput Al Caponea, za kojeg se vjeruje da je kupovao praonice rublja kako bi prljavi novac od aktivnosti poput krijumčarenja i prostitucije ulagao kroz praonice i miješao s legitimnim poslovnim prihodom. Tako su Al Capone i drugi kriminalci uspjeli ilegalno stečeni novac prikazati legalnim.

„Pranje novca kao pojam prvi je put upotrijebljen sredinom 70-ih godina prošlog stoljeća u Sjedinjenim Američkim Državama u novinskim člancima koji su pisali o Watergate skandalu“ (Savona i Manzoni, 2013:4).

Stessens (2003) navodi kako se u povijesti sudske prakse pojam pranja novca također prvi put javlja 1982. godine u Sjedinjenim Američkim Državama u slučaju kod kojeg je utvrđeno da novac potječe od trgovine narkoticima te je sud donio odluku o oduzimanju „opranog“ novca.

Bilandžić navodi da „terorizam kao fenomen postoji od davnina, dok je koncept terorizma novijeg datuma“ (Bilandžić, 2010:59).

Pojam terorizam prvi put se javlja u doba Francuske revolucije 1793. godine, odnosno u razdoblju koje se naziva „vladavina terora“ (*Regime de la Terreur*). Država se tada koristila terorom kako bi sve protivnike vladajućeg režima zatvorila odnosno pogubila. Pojam terorizma iz tog doba u potpunosti je suprotnosti sa suvremenom upotrebom pojma terorizam. Do druge polovice 20. stoljeća terorizmu se nije posvećivala značajnija pažnja, no s pojavom terorističkih napada različitih terorističkih skupina terorizam postaje izrazito zabrinjavajuća tema na svjetskoj razini.

Prema Bilandžiću (2014), sposobnost transnacionalnih organizacija da terorističkim napadima stvaraju svjetsku paniku i nanose intenzivnu štetu naciji stari je i dobro poznati fenomen. Anarhistički pokreti s kraja devetnaestog stoljeća dobar su primjer. Kasne 1960-e i 1970-e godine obilježene su usponom sekularnih separatističkih i uglavnom ljevičarskih terorističkih skupina, a od ranih 1980-ih javlja se vjerski motivirani terorizam, posebno ekstremnih islamističkih pokreta, koji dominira terorističkom scenom. U novijoj povijesti bombaški napadi terorističkih organizacija u različitim dijelovima svijeta kao što su napad na Svjetski trgovački centar 1993. godine, napad plinom sarinom u tokijskoj podzemnoj željeznici 1995. godine, Al-Qaidini napadi na SAD 11. rujna 2001. godine te najnoviji teror takozvane Islamske Države (tzv. ISIS) dokazuju da terorističke skupine imaju kapacitet i volju uzrokovati masovno uništenje i smrt.

2.2. Pojam pranja novca i financiranja terorizma

Irwin (2011) navodi da pranje novca kao pojam nema jedinstvenu općeprihvaćenu definiciju kako u znanstvenom tako i u zakonodavnom pristupu zato što polazni aspekti definiranja pranja novca mogu biti ekonomski, pravni ili sociološki.

S obzirom na to da različita kaznena djela kojim su stečena nelegalna sredstva prethode procesu pranja novca koji učestalo ima međunarodni karakter, u literaturi se pojavljuje više definicija pranja novca.

Lilley (2000) smatra da se pranjem novca tradicionalno smatra čišćenje prljavog novca proizašlog iz nezakonitih aktivnosti koje su u kolektivnoj svijesti vjerojatno povezane s prodajom droge.

Prema Claessens (2000), to je prikrivanje nezakonitog izvora prihoda ili njegovo korištenje, odnosno promjena oblika nezakonito stečenog novca tako da izgleda legalan koristeći sve vrste postkriminalnih aktivnosti kako bi se prikrila imovinska korist i vrijednosti stečene na nezakonit način, ulaganjem u nefinancijske i financijske sustave kako bi se postigao krajnji cilj njegova ozakonjenja.

Usprkos brojnim definicijama pranja novca, zajedničko im je da pranje novca promatraju kao proces u kojem se primjenom različitih kriminalnih aktivnosti iskorištava nefinancijski i financijski sektor kako bi se prikrilo podrijetlo nezakonito stečenog novca ili neke druge imovine.

Pojam financiranja terorizma obuhvaća prikupljanje ili osiguravanje sredstava koja će omogućiti teroristima ili terorističkim organizacijama počinjenje terorističkih aktivnosti.

„Dva su izvora ili porijekla financiranja terorizma, zakonit i nezakonit. Zakoniti izvori financiranja terorizma mogu se odnositi na donacije (npr. vezano za dijasporu kod aktivnosti organizacije IRA-e, Al-Qaede, pokreta na Šri Lanki). Nadalje, moguće je i poslovanje gdje teroristička organizacija uspostavlja određene zakonite djelatnosti čije prihode koristi za svoje nezakonite aktivnosti. Tu je opet specifičan primjer samofinanciranja AL-Qaede kroz Bin Ladenovo bogatstvo stečeno ranijim zakonitim poslovanjem.

Nezakoniti način financiranja terorizma je svakako 'brži' način prikupljanja sredstava i tu je učestali kriminalitet vezan uz proizvodnju i trgovinu droga, bez obzira na to o kojoj se terorističkoj organizaciji radi“ (Bolta, 2010: 422-423).

Kao i kod pranja novca tako se i u financiranju terorizma koristi financijski sektor kako bi se novčana sredstva prenosila putem računa u kreditnim institucijama. Uz financijski sektor koriste se i drugi oblici prijenosa sredstava kao što je fizički prijenos gotovine preko granice te alternativni sustav prijenosa (hawala).

Prema Pajić i Vejzović, često se financiranje terorizma naziva i „obrnuto pranje novca“ ili „prljanje novca“ (2014: 146).

2.3. Faze pranja novca

U stručnoj literaturi proces pranja novca najčešće se definira kroz tri faze: faza polaganje novca, faza raslojavanja i faza integracije novca. Prema Katušić-Jergović (2007), uz navedene nazive pojedinih faza, koriste se i termini: faza skrivanja, faza premještanja i faza ulaganja.

Ove tri faze savršen su primjer procesa pranja novca. „Međutim, u praksi se faze često preklapaju, zakonito stečeni novac u svim se fazama miješa s prljavim novcem, a ponekad se pokoja faza preskače“ (Cindori, 2010:21).

„Faze pranja novca ne moraju se nužno pojavljivati u određenom slijedu niti u okviru granica navedene faze već su moguće i neke međufaze te sasvim nove kompleksne strukture kao rezultat alternativnih načina pranja novca“ (Cindori, 2010:17).

2.3.1. Faza polaganja

Faza polaganja obuhvaća prvi dio procesa, kad se nezakonito stečena sredstva, najčešće u obliku gotovog novca, ubacuju u financijski sustav ili se upotrebljavaju kao sredstvo plaćanja pri stjecanju različitih vrijednosti odnosno imovine.

Prema Sullivan (2015), faza polaganja je ključna u prevenciji pranja novca. U njoj je najlakše otkriti izvor sredstava jer su u ovoj fazi najbliže povezana s kaznenim djelom čijim počinjenjem su sredstva nezakonito stečena.

„U prvom kontaktu prljavog novca s financijskim ili nefinancijskim institucijama najlakše se otkrivaju veliki iznosi koji ulaze u sustav, nelogičnosti poslovanja i svi drugi pokazatelji koji, uz nužnu identifikaciju nalagodavca i primatelja, fazi polaganja inicijalno daju veliki značaj“ (Cindori, 2010:18).

2.3.2. Faza raslojavanja

Raslojavanje je druga faza pranja novca u kojoj se nezakonito stečena sredstva premještaju kroz financijski sustav kako bi se udaljile od kriminalnog izvora. Općenito, što više slojeva novac prolazi, to je teže povezati sredstva s kriminalnim aktivnostima. Cilj raslojavanja je učiniti proces praćenja novca kroz svaki sloj sve težim. Složene sheme raslojavanja uključuju korištenje financijskih tokova za slanje i premještanje novca diljem svijeta pomoću niza transakcija. Kroz što više transakcija i zemalja novac prolazi, to je teže otkriti pravi „prljavi“ izvor novca.

„Prebacivanje sredstava s računa na račun, u zemlji i inozemstvu, transformiranje iz jednog oblika u drugi odvija se prvenstveno s ciljem otežanog praćenja njihovog izvora. U tom svjetlu, kako bi se interkontinentalna transakcija povezala s cijelim lancem perača novca, često je potrebno i nekoliko mjeseci analitičkog rada i istrage financijsko obavještajne jedinice ili drugih nadležnih tijela“ (Cindori, 2009:51).

2.3.3. Faza integracije

Prema Blunden (2001), faza integracije kao posljednja faza procesa pranja novca ponekad se naziva i fazom sušenja odnosno centrifugiranja.

U završnoj fazi pranja novca sredstva se integriraju u legitimnu ekonomiju. Kako bi koristili oprana sredstva za kupnju dobara i usluga bez privlačenja pozornosti poreznih vlasti, kriminalci najčešće ulažu u nekretnine, pokretnine, luksuznu imovinu ili poslovne pothvate.

„Nakon završetka treće faze teško će se razlučiti porijeklo novca što je posebno zanimljivo u slučaju da će takva sredstva poslužiti za početak novog, zakonitog poslovanja.

Zločin može biti uspješan samo ako se, finalno, prikrivo pravi izvor nezakonitih sredstava. Međutim, završenim ciklusom pranja novca kriminalna aktivnost ne prestaje već se nastavlja širiti jer se 'oprana' sredstva vrlo često reinvestiraju u novi, zakoniti posao. Osim što dilerima droge, teroristima, trgovcima oružjem i drugim kriminalcima pruža podršku prilikom provođenja nezakonitih aktivnosti, pranje novca potiče i daljnje djelovanje što naposljetku ima i negativne socijalne posljedice“ (Cindori, 2009:52)

3. INSTITUCIONALNI OKVIR SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

3.1. Međunarodne institucije

Međunarodna zajednica već dugi niz godina ulaže velike napore u borbu protiv pranja novca i financiranja terorizma stvaranjem međunarodnog okvira na globalnoj i na nacionalnoj razini. Angažman međunarodne zajednice ponajprije je bio na sprječavanju pranja novca već od kraja 1980-ih, dok je borba protiv financiranja terorizma postala značajnija tema tek nakon terorističkih napada na SAD 2001. godine.

3.2. Organizacija Ujedinjenih naroda

Ozbiljna prijetnja zdravlju i dobrobiti ljudi kao i negativni učinci na gospodarske, kulturne i političke temelje društva uzrokovani sve većim rastom nezakonite proizvodnje, potražnje i prometa opojnih droga, te posljedično i pranja novca, doveli su do porasta zabrinutosti, jačanja svijesti i poticaja međunarodnoj zajednici na borbu ne samo protiv opojnih droga nego i protiv pranja novca. Organizacija Ujedinjenih naroda začetnik je borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma kroz donošenje konvencija koje sve države svijeta postupno primjenjuju integrirajući ih u svoje zakonodavne akte.

1. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih tvari (tzv. Bečka konvencija)

Organizacija Ujedinjenih naroda donijela je u Beču 1988. godine Konvenciju Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih tvari kojom se razmatra problem i određuje način borbe protiv narkotika oduzimanjem profita stečenih od nezakonite proizvodnje i prometa narkoticima te promovira međunarodna suradnja država članica.

Prema Condemi i Pasquale (2005), važnost Bečke konvencije ogleda se u tome što je to prvi dokument kojim se kažnjava pranje novca, iako se kažnjavanje odnosi samo na ograničeni broj djela jer se obuhvaća samo promet droge iz kojeg ustvari proizlazi prljavi novac.

Iako pranje novca kao pojam nije izrijekom navedeno u Bečkoj konvenciji, ona donosi jednu od prvih definicija pranja novca opisanu u članku 3. stavku 1. točkama b) i c) kojima je definirano:

„b) (i) konverziju ili transfer vlasništva, uz znanje da je takvo vlasništvo stečeno na temelju jednog ili više prekršaja u skladu s podstavom (a) tog stavka, ili na temelju sudjelovanja u takvom prekršaju ili prekršajima, u svrhe skrivanja ili prikrivanja nezakonitog podrijetla vlasništva ili pomaganja osobi koja je umiješana u počinjenje takvog ili takvih prekršaja da bi izbjegla zakonske posljedice svojih djela,

(ii) sakrivanje ili prikrivanje prave naravi, izvora, mjesta, raspolaganja, kretanja, prava u vezi vlasništva ili nad vlasništvom, uz znanje da je takvo vlasništvo stečeno na temelju jednog ili više prekršaja utvrđenih u skladu s podstavom (a) tog stavka ili sudjelovanjem u jednom ili više takvih prekršaja,

c) Ovisno o ustavnim načelima i osnovnim koncepcijama svojeg pravnog sustava: (i) stjecanje, posjedovanje ili korištenje vlasništva, sa znanjem, u vrijeme primitka, da je takvo vlasništvo stečeno na temelju jednog ili više prekršaja utvrđenih u skladu s podstavom (a) tog stavka ili sudjelovanje u takvu prekršaju ili prekršajima;

(ii) posjedovanje opreme, materijala ili supstancija navedenih u tablicama I. i II. sa znanjem da se oni koriste ili će se koristiti za nezakoniti uzgoj, proizvodnju ili preradu opojnih droga ili psihotropnih supstancija;

(iii) javno poticanje ili navođenje drugih, bilo na koji način, da počine bilo koji od prekršaja utvrđenih u skladu s ovim članom ili da se nezakonito koriste opojnim drogama ili psihotropnim supstancijama;

(iv) sudjelovanje, udruživanje ili zavjera radi počinjenja, pokušaj da se počini i pomogne, potiče, olakšava i savjetuje o počinjenju bilo kojeg od prekršaja utvrđenih u skladu ovom članom“ (hnb.hr, N/A).

Bečku konvenciju ratificirala je 1990. godine SFRJ, a RH postala je stranka ovoga međunarodnog ugovora 1991. godine notifikacijom o sukcesiji (Narodne novine, 28. 4. 1994.).

2. Međunarodna Konvencija o sprječavanju financiranja terorizma

Konvencija Ujedinjenih naroda o sprječavanju financiranja terorizma usvojena je 1999. godine i njezin osnovni cilj je kriminalizacija djela financiranja terorizma, dok kriminalizacija pranja novca nije izravno obuhvaćena. Člankom 18. definirana je prevencija pranja novca i financiranja terorizma kako slijedi:

„1. Države stranke surađuju u sprječavanju kaznenih djela navedenih u članku 2. poduzimajući sve primjenjive mjere, *inter alia*, što znači i prilagodbu domaćeg zakonodavstva, ako je potrebno, a u cilju sprječavanja i osiguravanja protumjera na svojim teritorijima, kojima se suzbija počinjenje kaznenog djela unutar i izvan njihovih teritorija, što uključuje sljedeće:

(a) Mjere kojima se na teritoriju svake države zabranjuju nezakonite djelatnosti osoba i organizacija koje svjesno podržavaju, potiču, organiziraju ili koje su uključene u počinjenje kaznenih djela navedenih u članku 2.,

(b) Mjere koje zahtijevaju uključenje financijskih institucija i drugih profesija koje rade u domeni financijskog poslovanja, a u svrhu korištenja najučinkovitijih mjera koje su na raspolaganju za identifikaciju njihovih uobičajenih ili povremenih korisnika, kao i za identifikaciju korisnika u čije ime su otvoreni računi te kako bi se posvetila posebna pažnja neobičnim i sumnjivim transakcijama i kako bi se izvještavalo o transakcijama za koje se sumnja da proizlaze iz kriminalne djelatnosti. U tu svrhu države stranke razmatraju:

(i) Usvajanje propisa kojima se zabranjuje otvaranje računa čiji su vlasnici ili krajnji korisnici neidentificirani ili ne mogu biti identificirani te mjera kojima se osigurava da takve ustanove utvrđuju identitet stvarnih vlasnika takvih transakcija,

(ii) Glede identifikacije pravnih osoba treba od financijskih ustanova zahtijevati, kada je to potrebno, poduzimanje mjera za utvrđivanje pravnog postojanja i strukture korisnika na način dobivanja, ili iz javnog upisnika ili od korisnika, ili oboje, dokaz o osnivanju, uključujući i podatke korisnika, tj. ime, zakonski oblik, adresu, odgovorne osobe te odredbe za obvezivanje pravne osobe,

(iii) Usvajanje propisa koji financijskim ustanovama nameću obvezu pravovremenog izvješćivanja nadležnih tijela o svim kompleksnim i neobičnim većim transakcijama i neobičnim tipovima transakcija koje nemaju neku očitu ekonomsku ili zakonsku osnovu, a bez straha od podlijevanja kaznenoj ili građanskoj odgovornosti za kršenje bilo kakvih ograničenja u vezi s otkrivanjem podataka, ukoliko u dobroj vjeri izvijeste o sumnji,

(iv) Zahtijevanje od financijskih ustanova da čuvaju, u trajanju od najmanje pet godina, sve važne podatke o domaćim i međunarodnim transakcijama.

2. Države stranke nadalje surađuju u sprječavanju kaznenih djela navedenih u članku 2., uzimajući u obzir:

(a) Poduzimanje mjera za nadzor, uključujući, na primjer, licenciranje svih institucija za obavljanje novčanih doznaka,

(b) Provedive mjere za otkrivanje ili praćenje fizičkog prijenosa preko granice gotovine ili instrumenata koji glase na donositelja, a što podliježe odgovarajućoj zaštiti osiguravanja ispravne upotrebe podataka, a bez sprječavanja na bilo koji način slobode kretanja kapitala.

3. Države stranke nadalje surađuju u sprječavanju kaznenih djela navedenih u članku 2. razmjenjujući točne i provjerene informacije u skladu sa svojim domaćim pravom te poduzimaju koordinirane upravne i druge mjere, prema potrebi, u svrhu sprječavanja počinjenja kaznenih djela navedenih u članku 2., posebno putem:

(a) Osnivanja i održavanja komunikacijskih kanala između svojih nadležnih agencija i službi u cilju olakšanja sigurne i brze izmjene podataka koji se odnose na sve oblike kaznenih djela navedenih u članku 2.,

(b) Suradnje između država u vođenju istraga u odnosu na kaznena djela navedena u članku 2., koji se odnose na:

(i) Identitet, mjesto stanovanja i djelatnosti osoba za koje postoji osnovana sumnja da su uključene u takva kaznena djela,

(ii) Kretanja financijskih sredstava vezana uz počinjenje takvih kaznenih djela.

4. Države stranke mogu razmjenjivati podatke preko Međunarodne organizacije kriminalističke policije (Interpola)“ (Narodne novine, 17. 10. 2003.).

Republika Hrvatska potpisala je Konvenciju 2001. godine i ratificirala Zakonom o potvrđivanju međunarodne konvencije o sprječavanju financiranja terorizma 2003. godine.

3. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta (tzv. Palermo konvencija)

Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranoga kriminaliteta usvojena je 2000. godine i dopunjena s tri Protokola: Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece, Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom,

morem i zrakom i Protokol protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima, komponentama te streljivom.

Konvencija je veliki korak naprijed u borbi protiv transnacionalnoga organiziranoga kriminala i označava prepoznavanje država članica ozbiljnosti problema koje ona predstavlja, kao i potrebu poticanja i unaprjeđenja bliske međunarodne suradnje kako bi se riješili ti problemi. Države koje ratificiraju Konvenciju obvezuju se poduzeti niz mjera protiv transnacionalnoga organiziranoga kriminala, uključujući donošenje zakonodavnih i drugih mjera koje su nužne za utvrđivanje kaznenih djela (sudjelovanje u organiziranoj kriminalnoj skupini, pranje novca, korupcija i ometanje pravosuđa), usvajanje novih i sveobuhvatnih okvira za izručenje, međusobnu pravnu pomoć i suradnju u provedbi zakona te promicanje obuke i tehničke pomoći za izgradnju ili unapređenje potrebnih kapaciteta nacionalnih tijela.

Palermo konvencija člankom 7. propisuje mjere koje svaka država članica mora provoditi u svrhu sprječavanja pranja novca, a koje obuhvaćaju:

„1. Svaka država stranka mora:

(a) uspostaviti sveobuhvatni nacionalni regulatorni i kontrolni režim za banke i ne-bankovne financijske institucije i, kada je to primjenjivo, druga tijela posebno osjetljiva na pranje novca, u okviru svoje nadležnosti, a u svrhu sprječavanja i otkrivanja svih oblika pranja novca; taj režim mora naglašavati zahtjeve za identificiranjem komitenata, vođenjem evidencije i izvještavanjem o sumnjivim transakcijama;

(b) osigurati, bez utjecaja na članke 18. i 27. ove Konvencije, da upravna, regulatorna, izvršna i druga tijela zadužena za suzbijanje pranja novca (uključujući i pravosudna tijela, ako je to u skladu s domaćim pravom) imaju mogućnost surađivati i razmjenjivati informacije na nacionalnoj i međunarodnoj razini pod uvjetima propisanim domaćim pravom i, u tu svrhu, razmotriti mogućnost osnivanja jedinice financijske obavještajne službe koja će biti nacionalni centar za prikupljanje, analizu i širenje informacija o potencijalnom pranju novca.

2. Države stranke razmotrit će provedbu ostvarivih mjera otkrivanja i praćenja kretanja gotovog novca i odgovarajućih vrijednosnih papira preko njihovih granica, što podrazumijeva jamstva za osiguranje ispravnog korištenja informacija, ali tako da se ni na koji način ne sprječava kretanje zakonitog kapitala. Te mjere mogu uključivati zahtjev da pojedinci i tvrtke izvještavaju o prekograničnim transferima značajnijih količina gotovog novca te odgovarajućih vrijednosnih papira.

3. Kod ustanovljavanja domaćeg regulatornog i kontrolnog režima u skladu s uvjetima iz ovog članka i bez utjecaja na odredbe bilo kojega drugog članka ove Konvencije, države stranke pozivaju se da kao smjernice koriste relevantne inicijative regionalnih, međuregionalnih i multilateralnih organizacija za suzbijanje pranja novca.

4. Države stranke nastojat će razvijati i poticati globalnu, regionalnu, subregionalnu i bilateralnu suradnju između pravosudnih, izvršnih i financijskih regulatornih tijela u cilju suzbijanja pranja novca“ (Narodne novine, 22. 11. 2002.).

Republika Hrvatska ratificirala je Palermo Konvenciju 2002. godine dopunu te 2004. dopunu (Narodne novine, 10. 12. 2004.).

4. Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije

Konvencija Ujedinjenih naroda protiv korupcije jedini je pravno obvezujući univerzalni antikorupcijski instrument koji pokriva pet glavnih područja: preventivne mjere, kriminalizacija i provođenje zakona, međunarodna suradnja, povrat imovine te tehnička pomoć i razmjena informacija. Konvencija obuhvaća mnoge različite oblike korupcije, kao što su podmićivanje, trgovina utjecajem, zlouporaba funkcija i različita djela korupcije u privatnom sektoru. Konvencija člankom 14. propisuje mjere za sprječavanje pranja novca kako slijedi:

„1. Svaka je država stranka dužna:

(a) uvesti u okviru svoje nadležnosti sveobuhvatni domaći regulatorni i nadzorni režim za banke i nebankarske financijske institucije, uključujući fizičke ili pravne osobe koje pružaju formalne ili neformalne usluge prijenosa novca ili vrijednosti te, kad je to primjereno, druga tijela posebno podložna pranju novca, kako bi zaustavila i otkrila sve oblike pranja novca, a unutar tog režima mora se staviti naglasak na identificiranje stranke i, kad je to primjereno, stvarnog korisnika, vođenje evidencije i prijavljivanje sumnjivih transakcija,

(b) ne dovodeći u pitanje primjenu članka 46. ove Konvencije, osigurati da upravne i zakonodavne vlasti, organi unutarnjih poslova i drugi organi vlasti zaduženi za borbu protiv pranja novca (uključujući, kad je to primjereno u okviru domaćeg prava, sudske vlasti) imaju mogućnost surađivati i razmjenjivati informacije na nacionalnoj i međunarodnoj razini u okviru uvjeta propisanih njenim domaćim pravom, te je dužna u tu svrhu razmotriti osnivanje financijske obavještajne jedinice koja bi služila kao nacionalna središnjica za prikupljanje, analizu i širenje informacija koje se tiču potencijalnog pranja novca.

2. Države članice dužne su razmotriti primjenu provedivih mjera radi otkrivanja i praćenja kretanja gotovog novca i odgovarajućih prenosivih instrumenata preko svojih granica, u skladu s načelima koja osiguravaju ispravno korištenje informacija te tako da ni na koji način ne priječe kretanje zakonitog kapitala. Takve mjere mogu uključivati zahtjev da pojedinci i poslovni subjekti prijave prekogranični prijenos znatnih količina gotovog novca i odgovarajućih prenosivih instrumenata.

3. Države članice dužne su razmotriti primjenu odgovarajućih i provedivih mjera koje bi od financijskih institucija, uključujući one koje se bave prosljeđivanjem novca zahtijevale:

(a) uvrštavanje na obrasce za elektronički prijenos novca i s tim povezane poruke, točne i razumljive informacije o onome od koga prijenos potječe,

(b) zadržavanje takve informacije tijekom cijelog lanca plaćanja, te

(c) primjenjivanje pojačane provjere onih prijenosa novca koji ne sadrže potpunu informaciju o onome od koga potječu.

4. Pri uvođenju domaćeg regulatornog i nadzornog režima sukladno uvjetima iz ovoga članka, a ne dovodeći u pitanje primjenu bilo kojeg drugog članka ove Konvencije, države članice pozvane su koristiti se, kao smjernicama, relevantnim inicijativama regionalnih, međuregionalnih i multilateralnih organizacija protiv pranja novca.

5. Države članice dužne su nastojati razviti i promicati globalnu, regionalnu, podregionalnu i bilateralnu suradnju među sudskim vlastima, organima unutarnjih poslova te financijskim regulatornim vlastima, u cilju borbe protiv pranja novca“ (Narodne novine, 18. 2. 2005.).

Republika Hrvatska ratificirala je ovu Konvenciju 2005. godine.

3.3. Financial Action Task Force

„Sve veća zabrinutost međunarodne zajednice zbog rizika pranja novca koji predstavlja prijetnju bankarskom sustavu i drugim financijskim institucijama navela je u srpnju 1989. grupu zemalja G-7 (SAD, Japan, Francuska, Njemačka, Italija, Ujedinjeno Kraljevstvo i Kanada) da na Summitu u Parizu osnuju Skupinu za financijsku akciju protiv pranja novca (FATF)“ (Cindori, 2010:57).

Radna skupina za financijsku akciju (FATF) može se smatrati tvorcem međunarodnih standarda u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma kroz uspostavljanje standarda

za razvoj i promicanje nacionalnih i međunarodnih politika, na globalnoj razini, kako bi se ova prijetnja suzbila.

Kada je osnovan FATF bio je zadužen za ispitivanje tehnika i trendova pranja novca, posebice za reviziju mjera koje su države već poduzele u borbi protiv pranja novca i predlaganje daljnjih mjera za borbu protiv tog problema. Kao rezultat tog procesa, 1990. godine FATF je izdao izvješće koje je sadržavalo skup od 40 Preporuka kao sveobuhvatan plan djelovanja za suzbijanje pranja novca. Prva revizija 1996. godine donijela je više detalja, dok je revizija iz 2003. godine poboljšala strukturu Preporuka, potaknuto problematikom politički izloženih osoba, efikasnijom dubinskom analizom, prekograničnim korespondentnim bankovnim odnosima.

Nakon terorističkih napada 11. rujna 2001., FATF je dodatno usmjerio svoje napore kako bi se usredotočio i na suzbijanje financiranja terorizma, te je 2001. godine izdao novi skup smjernica i set od osam Specijalnih preporuka posebno usmjerenih na borbu protiv financiranja terorizma, kojima je 2004. godine dodana i deveta Specijalna preporuka.

Cjelovite preporuke FATF-a revidirane su 2012. kako bi se pozabavile drugim prijetnjama, najviše financiranjem širenja oružja za masovno uništenje.

FATF kontinuirano prati i ispituje tehnike i trendove pranja novca i financiranja terorizma na međunarodnoj razini, te u skladu s tim revidira, proširuje i prilagođava svojih 40+9 preporuka. Preporuke obuhvaćaju administrativne i regulatorne mjere za sprječavanje ulaska imovinske koristi stečene kriminalom u legitimni financijski sustav, kao i značajne preporuke u vezi s kaznenim pravom i postupkom.

FATF standardi predstavljaju jedan od najuspješnijih slučajeva međunarodne suradnje u kaznenim i regulatornim pitanjima. Prema Schott (2004), iako nisu obvezujuće kao zakon za državu, međunarodna zajednica i relevantne organizacije naširoko su prihvatile 40 Preporuka kao međunarodni standard za sprječavanje pranja novca.

One su temelj postojeće paradigme protiv pranja novca i financiranja terorizma i uvelike su implementirani u zakonima zemalja članica, ali isto tako i nečlanica. Također su prevedene u međunarodne obvezujuće instrumente kao što su direktive EU-a o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma.

Standardi FATF-a koriste se kao osnova za provođenje samoprocjene pojedine države, kao i međusobne evaluacije sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma svake zemlje

članice. Svaka evaluacija obuhvaća proces koji uključuje posjet državi od tima sastavljenog od nekoliko ocjenjivača iz drugih država članica na čelu s predstavnikom tajništva FATF-a. Na temelju unaprijed utvrđene metodologije, tim za ocjenjivanje provodi procjenu i priprema nacrt izvješća o međusobnoj evaluaciji o kojem se raspravlja, dopunjava i na kraju usvaja na plenarnom sastanku FATF-a.

1. Preporuke vezane za sprječavanje pranja novca

Prema Cindori (2009), osnovnih 40 Preporuka FATF-a vezanih uz sprječavanje pranja novca mogu se razvrstati u četiri skupine koje obuhvaćaju:

„a) Pravni sustav:

- obuhvat kaznenog djela
- privremene mjere i mjere konfiskacije
- a) Mjere koje poduzimaju financijske institucije te nefinancijski sektor i struke za sprječavanje pranja novca:
 - dubinska analiza stranke i čuvanje podataka
 - izvješćivanje o sumnjivim transakcijama i odredbe o ustupanju podataka
 - ostale mjere za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma
 - mjere koje se poduzimaju prema državama koje nedovoljno provode Preporuke FATF
 - nadzor i kontrola
- b) Institucionalne i druge mjere potrebne u sustavima za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma
 - nadležna tijela, njihova ovlaštenje i resursi
 - transparentnost pravnih osoba i sporazuma
- c) Međunarodna suradnja
 - međunarodna pravna pomoć i izručenje
 - drugi oblici suradnje“ (Cindori, 2009:109-110).

2. Preporuke vezane za sprječavanje financiranje terorizma

Osam Specijalnih preporuka za sprječavanje financiranja terorizma usmjerene su na definiranje financiranja terorizma kaznenim djelom i zamrzavanje imovine terorista. Prema Muller, Kalin i Goldsworth (2007), sadržaj preporuka usredotočen je na tri najznačajnija kanala koje teroristi upotrebljavaju za premještanje sredstava: alternativni sustavi prijenosa ili doznake novca, transfer novca elektronskim putem i neprofitne organizacije.

Deveta Specijalna preporuka prepoznaje fizički prijenos gotovine i vrijednosnih papira na donosioca preko državne granice kao rizik financiranja terorizma. Slijedom toga propisuje uspostavljanje mjera za otkrivanje prijenosa, oduzimanje ili zadržavanje u slučaju sumnje na povezanost s financiranjem terorizma ili pranjem novca, te kriminalizaciju takvih radnji.

3.4. Europska unija

Napori EU-a u rješavanju problema pranja novca i financiranja terorizma odražavaju potencijalnu štetu koju takva kriminalna djela mogu prouzročiti, uključujući njihov golem društveni utjecaj i brojne žrtve. Radi borbe protiv pranja novca i financiranja terorizma EU donosi pravne akte kojima regulira to područje, a koji se primjenjuju u svim državama članicama.

3.4.1. Konvencije Vijeća Europe

1. Konvencija Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom (tzv.: Strazburška konvencija)

Konvencija Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom, također poznata kao Strazburška konvencija, konvencija je Vijeća Europe kojoj je cilj olakšati međunarodnu suradnju i međusobnu pomoć u istrazi kriminala i otkrivanju i oduzimanje prihoda stečenog kriminalnim djelima. Cilj Konvencije je pomoći državama u postizanju sličnog stupnja učinkovitosti čak i u nedostatku punog zakonodavnog sklada.

Države se posebno obvezuju kriminalizirati pranje prihoda stečenih kaznenim djelom i zaplijeniti prihode ili imovinu čija vrijednost odgovara tim prihodima. Za potrebe međunarodne suradnje, Konvencija predviđa oblike istražne pomoći kao što su pomoć u pribavljanju dokaza, prijenos informacija drugoj državi bez zahtjeva, usvajanje zajedničkih istražnih tehnika, ukidanje bankovne tajne itd. Predviđa i privremene mjere zamrzavanja bankovnih računa, zapljenu imovine kako bi se spriječilo njezino prikrivanje i mjere za oduzimanje imovinske koristi stečene kaznenim djelom na temelju naloga druge države članice.

Konvencija u Poglavlju II., članak 6. propisuje kriminalizaciju pranja novca nacionalnim zakonodavstvom svake države članice, te definira sljedeća kaznena djela pranja novca, ako su počinjena s umišljajem:

„a) konverzija ili prijenos imovine za koju se zna da predstavlja nezakonit prihod, sa svrhom prikrivanja ili maskiranja nezakonitog porijekla takve imovine ili pomaganja bilo kojoj osobi uključenoj u izvršenje glavnog kaznenog djela da izbjegne zakonske posljedice svojih djela,

b) prikrivanje ili maskiranje prave prirode, porijekla, mjesta, raspolaganja, premještanja te postojanje prava, odnosno vlasništva na imovinu za koju se zna da predstavlja nezakonit prihod, te, sukladno svojim ustavnim načelima i temeljnim konceptima svog pravnog sustava;

c) stjecanje, posjedovanje ili uporaba imovine, za koju se zna u vrijeme primanja, da je predstavljala nezakonit prihod,

d) sudjelovanje u izvršenju, udruživanje ili zavjera radi izvršenja, pokušaj izvršenja i pomaganje, poticanje, olakšavanje i davanje savjeta u izvršenju bilo kojeg od kaznenih djela utvrđenih sukladno ovom članku“ (Narodne novine, 9. 10. 1997.).

Konvencija je usvojena u Strasbourgu 1990. godine, a Republika Hrvatska ratificirala je ovu Konvenciju 1997. godine.

2. Konvencija Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom i o financiranju terorizma (tzv. Varšavska konvencija)

Konvencija Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom i o financiranju terorizma svojevrsna je nadogradnja Strazburške konvencije definiranjem financiranja terorizma kaznenim djelom, a koje proizlazi iz događaja koji su u proteklom razdoblju predstavljali prijetnju međunarodnoj sigurnosti (teroristički napad protiv Sjedinjenih Američkih Država 11. rujna 2001.).

Uz kriminalizaciju financiranja terorizma Varšavska konvencija naglašava prevenciju pranja novca i financiranja terorizma kao i ulogu financijsko-obavještajnih jedinica navodeći u odjeljku 2. članak 12. sljedeće:

„1. Svaka stranka usvaja one zakonodavne i druge mjere koje mogu biti potrebne da bi se osnovala Financijska obavještajna jedinica (FOJ), kako je utvrđeno ovom Konvencijom.

2. Svaka stranka usvaja one zakonodavne i druge mjere koje mogu biti potrebne da bi se osiguralo da FOJ ima pristup, izravno ili neizravno te pravodobno financijskim, upravnim i policijskim podacima koji su joj potrebni za pravilno obavljanje njezinih zadaća, uključujući i analizu izvješća o sumnjivim transakcijama“ (Narodne novine, 13. 8. 2008.).

Konvencija je usvojena u Varšavi 2005. godine, a Republika Hrvatska ratificirala je 2008. godine.

3.4.2. Direktive Europske unije

1. *Direktiva 91/308/EEZ o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca (tzv. Prva direktiva, odnosno IAMLĐ) (Službeni list Europske unije, 28.06.1991.)*

Iz naslova Prve direktive uočava se početna briga da kreditne i financijske institucije mogu biti iskorištene i da će se koristiti za pranje prihoda stečenih kriminalnim aktivnostima, ugrožavajući cijeli financijski sustav. Direktiva je donesena 1991. godine kao odgovor na rastuću zabrinutost da bi se financijski sustav u razvoju mogao koristiti u kriminalne svrhe i prepoznala je moguću podložnost profesionalaca aktivnostima pranja novca te nalagala državama članicama da ozbiljno shvate problem.

Prepoznala je i naglasila da je međunarodni pristup pranju novca od vitalnog značaja i da iako nacionalne države imaju očite odgovornosti, isključivo nacionalni pristup, bez uzimanja u obzir međunarodne koordinacije i suradnje, imao bi vrlo ograničene učinke.

Temeljni aspekt Prve direktive bio je zahtjev od država članica da kriminaliziraju pranje novca, ali je također započeo proces postavljanja specifičnih obveza sprječavanja pranja novca na elemente privatnog sektora za koje se smatra da su u poziciji djelovati kao čuvari financijskog sustava, ponajprije se to odnosilo na banke.

Direktiva je od država članica zahtijevala da donesu zakone kako bi osigurali da banke poduzimaju dosljedne procedure dubinske analize stranke (tzv. *Customer Due Diligence* – CDD) i poznavanja stranke (tzv. *Know Your Customer* – KYC) prilikom uspostave poslovnog odnosa. Također je zahtijevala od banaka da prate aktivnosti svojih stranaka kako bi osigurali da njihove transakcije odgovaraju profilu stranke, kao i da identificiraju „sumnjive“ transakcije i prijave ih nacionalnim tijelima te je definirala čuvanje podataka i dokumentacije.

Kako je profesionalno razumijevanje pranja novca raslo, postalo je jasno da je fokus Prve direktive na banke preuzak s obzirom na to da su perači koristili širok raspon sektora i poslova osim financijske industrije kako bi plasirali, raslojavali i integrirali nezakonita sredstva u legitimni financijski sustav.

2. Direktiva 2001/97/EZ o izmjeni Direktive 91/308/EEC o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca (tzv. Druga direktiva, odnosno 2AMLD) (Službeni list Europske unije, 4.12.2001.)

Druga direktiva je 2001. godine izmijenila i ažurirala Prvu direktivu o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca. Cilj Druge direktive bio je precizirati postojeće odredbe stvorene Prvom direktivom i popuniti praznine u zakonodavstvu istaknute u 40 revidiranih FATF-a.

Druga direktiva usvojila je širu definiciju pranja novca, uzimajući u obzir temeljna kaznena djela kao što je korupcija i tako proširujući predikatna kaznena djela. Druga direktiva također je objašnjavala da su mjenjačnice, prijenosnici novca i investicijska društva uključeni u područje primjene Direktive jer su podložni transakcijama pranja novca. Osim toga, Druga direktiva je dodala ovlast za identifikaciju, praćenje, zamrzavanje, zapljenu imovine i prihoda povezanih s kriminalnim aktivnostima.

Druga direktiva dotaknula se mogućnosti da postane primjenjiva na odvjetnike koji sudjeluju u financijskim ili korporativnim transakcijama, međutim prijedlog je naišao na žestoko protivljenje Europskog parlamenta zbog straha da bi zadirala u pravila o povjerljivosti klijenata i potencijalno mogla narušiti integritet sudskog postupka, te su odvjetnici ostali izuzeti iz obuhvata Direktive.

3. Direktiva 2005/60/EZ o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma (tzv. Treća direktiva, odnosno 3AMLD) (Eur-lex, 25. 11. 2005.) i Direktiva 2006/70/EZ o utvrđivanju provedbenih mjera za Direktivu 2005/60/EZ u vezi s definicijom „politički izložene osobe“ i tehničkim kriterijima za postupke pojednostavljene temeljite identifikacije stranaka i za oslobođenje na temelju financijske djelatnosti koja se provodila povremeno ili u vrlo ograničenom opsegu (Službeni list Europske unije, 4. 8. 2006.)

EU je počeo rješavati pitanja oko financiranja terorizma u Trećoj direktivi koja je usvojena 2005. godine, znatno brže od Druge, ponajprije radi potrebe da se brzo odgovori na novi izazov protiv terorizma.

Neke države članice EU-a već su poduzele neke pojedinačne zakonodavne radnje u ovom području prije i nakon 11. rujna, a 2003. FATF je dodatno revidirao svoje preporuke kreirajući devet posebnih preporuka o financiranju terorizma. Ove nove Preporuke oblikovale su relevantni okvir za borbu protiv financiranja terorizma, uključujući mjere dužne pažnje kako bi se osiguralo da obveznici ne pružaju usluge određenim teroristima ili terorističkim skupinama.

Uz terorizam, Treća direktiva je nastavila promjene koja je započela Druga direktiva, proširujući obveze primjene sprječavanja pranja novca na daljnje sektore, uključujući odvjetnike, javne bilježnike, agente za nekretnine, računovođe, kasina i dr. Ova nova iteracija dovela je i do uvođenja pristupa temeljenog na riziku (tzv. *risk based approach* – RBA) u postupke sprječavanja pranja novca, što je omogućilo neke varijacije u primjeni dubinske analize stranke ovisno o profilu rizika stranke, proizvoda i drugih čimbenika. To je značilo da se dubinska analiza može provoditi u rasponu od pojednostavljene, do pojačane dubinske analize koja zahtijeva podatke o izvoru bogatstva i prihoda rizične stranke.

Treća direktiva unaprjeđuje mjere dubinske analize stranke za politički izložene osobe i njihove uže obitelji ili bliske suradnike.

Prepoznajući potrebu „motiviranja“ obveznika, Treća direktiva također prvi put u povijesti uvodi kazne za kršenje, koje moraju biti djelotvorne, razmjerne i imati svojstvo odvraćanja. Iznose kazni određuju države članice samostalno.

4. *Direktiva (EU) 2015/849 o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma (tzv. Četvrta direktiva, odnosno 4AMLD) (Službeni list Europske unije, 5. 6. 2015.)*

Četvrta Direktiva o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma usvojena je 2015. godine i uglavnom je bila usredotočena na usklađivanje sa smjernicama FATF-a iz 2012. godine.

Uz sve obveznike primjene mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma obuhvaćene prethodnim direktivama, Četvrta direktiva dodatno je proširila regulatorni opseg

nametnuvši obveze prethodno nereguliranim djelatnostima, uključujući trgovce plemenitim metalima, sve usluge igara na sreću i djelatnosti povezane s virtualnim valutama.

Države članice moraju voditi središnje registre o krajnjim stvarnim vlasnicima korporativnih i drugih pravnih osoba, kao i trustova, kojima mogu pristupiti nadležna tijela, financijsko-obavještajne jedinice država članica i obveznici.

Proširenje pristupa koji se temelji na riziku značajno je ojačalo zahtijevajući od obveznika da u profile rizika stranke uračunaju geografske lokacije, proizvode, usluge, vrste transakcija i kanale isporuke.

Definicija politički izložene osobe je objašnjena i proširena kako bi uključila istaknute političke osobe u domaćim jurisdikcijama. Također objašnjava da je pojačana dužna pažnja potrebna za sve transakcije koje uključuju politički izložene osobe.

Siclari (2016) smatra da kako je najznačajnija promjena u Četvrtoj direktivi definiranje poreznoga kaznenog djela kao predikatnog kaznenog djela pranja novca, procjenjujući kako veliki dio „oprano“ novca proizlazi iz kriminalnih aktivnosti povezanih s poreznim prijevarama.

Raspon sankcija koje mogu biti izrečene za kršenje odredbi sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma značajno je proširen.

5. Direktiva (EU) 2018/843 o izmjeni Direktive (EU) 2015/849 o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma (tzv. Peta direktiva, odnosno 5AMLD) (Službeni list Europske unije, 19.06.2018.)

Glavni fokus Pete direktive usvojene 2018. godine omogućiti je javni pristup centraliziranim i javnim registrima tvrtki i njihovih stvarnih vlasnika, bez dokazivanja legitimnog interesa. Obveznici imaju obveznu prijaviti neusklađenost između podataka sadržanih u javnim registrima i podataka o stvarnom vlasništvu dobivenih putem dubinske analize.

Djelatnosti povezane s virtualnim valutama u obvezi su primjenjivati iste mjere sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma koje primjenjuju tradicionalne financijske institucije.

Peta direktiva dodatno regulira prepaid kartice koje su uglavnom anonimne, odnosno prag na kojem će prepaid kartice biti podvrgnute dubinskoj analizi smanjuje se s 250 EUR na 150 EUR. Štoviše, zabranjuje se korištenje prepaid kartica izdanih izvan EU-a, osim ako su izdane

u zemlji u kojoj se primjenjuje ekvivalent Pete direktive. Od država članica traži se da izdaju popis politički izloženih osoba.

3.5. MONEYVAL

MONEYVAL je odbor stručnjaka za ocjenu mjera protiv pranja novca i financiranja terorizma osnovan 1997. u sklopu Vijeća Europe. Cilj MONEYVAL-a je osigurati da njegove države članice imaju učinkovite sustave za suzbijanje pranja novca i financiranja terorizma te da se pridržavaju relevantnih međunarodnih standarda u tim područjima.

MONEYVAL također provodi tematska istraživanja o aktualnim metodama, trendovima i tehnikama pranja novca i financiranja terorizma. MONEYVAL je u početku bio promatrač FATF-a, a postao je pridruženi član 2006.

MONEYVAL-ov sustav stručnog ocjenjivanja temelji se na FATF modelu, no proces samoprocjene i međusobne evaluacije poduzima se prema opsežnijem skupu standarda protiv pranja novca i financiranja terorizma. Uz četrdeset preporuka i devet posebnih preporuka o financiranju terorizma FATF-a, zemlje sudionice ocjenjuju se u odnosu na njihovu usklađenost s konvencijama UN-a i Vijeća Europe te Direktivama EU o sprječavanju korištenja financijskih sredstava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma.

Proces evaluacije provodi se putem Upitnika za evaluaciju koji su države članice dužne ispuniti i dostaviti MONEYVAL-u prije posjeta na licu mjesta.

Nakon toga slijedi posjet državi tima evaluatora koji uključuje kontakte sa svim dionicima sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma kako bi se dobile dodatne informacije, posebno o učinkovitosti provedbe mjera. Posjet rezultira evaluacijskim izvješćem, koje prolazi kroz niz krugova konzultacija unutar MONEYVAL-a, a zatim se šalje evaluiranoj državi na komentare. Izvješće se revidira u svjetlu komentara koje su prihvatili evaluatori tijekom zajedničkog sastanka s predstavnicima države. Potom se podnosi Odboru MONEYVALA-a na razmatranje i usvajanje.

Usvojeno izvješće daje sažetak mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma koje su bile na snazi u državi na dan posjete ili neposredno nakon toga. Opisuje i analizira te mjere te daje preporuke o tome kako bi se određeni aspekti sustava mogli ojačati. Također navodi razinu usklađenosti države s FATF 40 + 9 preporuka. Odluke o daljnjem postupanju donose

se u trenutku usvajanja izvješća. Sve države obično su dužne dostaviti naknadno izvješće ili dvogodišnje ažuriranje dvije godine nakon usvajanja izvješća.

U odnosu na RH provedeno je pet evaluacijskih krugova od 1999. do 2021. godine, za koje su sažeci i cjelokupna izvješća dostupna na internetskoj stranici MONEYVAL-a (Vijeće Europe, Moneyval, N/A).

3.6. Egmont grupa

„Prepoznavajući važnost internacionalne suradnje u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma, grupa FIU-s (*Financial Intelligence Units*) se sastala u Egmont Arenberg palači u Brusellesu, u Belgiji, i odlučila oformiti informativnu mrežu FIU kako bi stimulirala internacionalnu suradnju“ (Ilkić, 2015: 40).

Egmont grupa međunarodna je mreža financijsko obavještajnih jedinica koja je osmišljena za poboljšanje komunikacije, dijeljenja informacija i koordinacije obuke među svojim članovima FOJ-a. Cilj je osigurati suradnju za članove FOJ-a za poboljšanje potpore svojim vladama u borbi protiv pranja novca, financiranja terorizma i drugih financijskih zločina. Egmont grupa podržava svoje članove pomažući im da prošire i sistematiziraju razmjenu financijskih obavještajnih podataka i informacija, poboljšaju stručnost i sposobnosti osoblja te omoguće sigurnu međusobnu komunikaciju (Egmont Group, N/A).

Egmont grupa također podupire napore drugih međunarodnih dionika u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma, uključujući Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda, Radnu skupinu za financijsko djelovanje i ministre financija G20.

RH članica je Egmont grupe od 1998. godine.

3.7. Hrvatske institucije

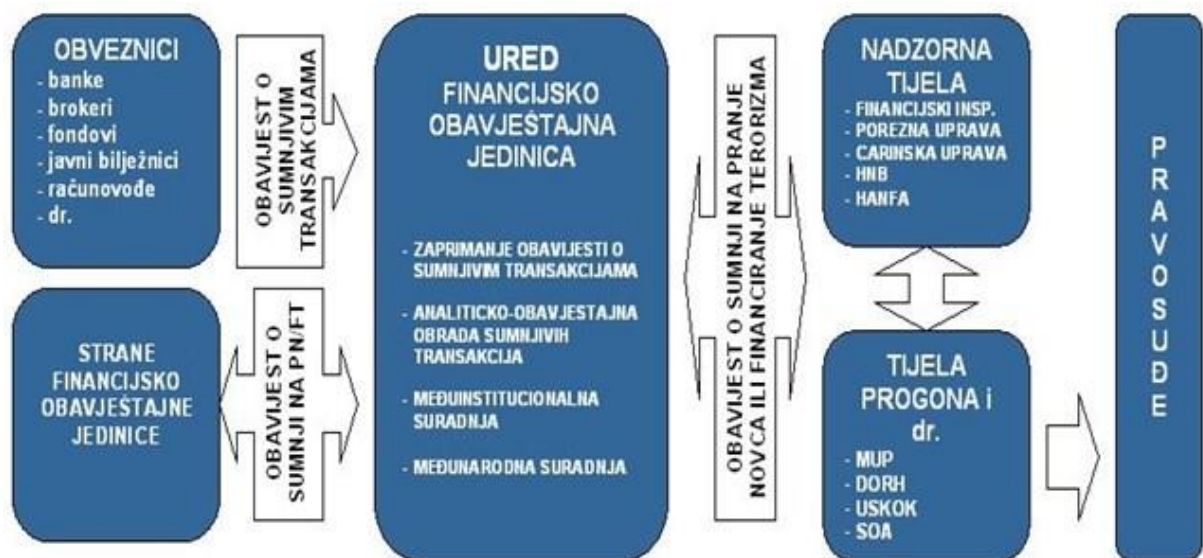
Sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj temelji se na međunarodnim standardima kojima je definirana borba protiv pranja novca i financiranja terorizma te na Zakonu o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i pripadajućim provedbenim aktima. Kako bi cjelokupan sustav djelotvorno funkcionirao on nije u nadležnosti samo jedne institucije već se sastoji od više različitih dionika kojima su odredbama ZSPNFT-a definirane uloge te njihova međusobna suradnja i interakcija.

Taj sustav obuhvaća:

- tijela prevencije
- tijela nadzora
- tijela kaznenog progona
- pravosuđe
- Ured za sprječavanje pranja novca.

Povezanost sudionika sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma zorno prikazuje Shema 1. Sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma Republike Hrvatske.

Shema 1. Sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma Republike Hrvatske

Izvor: Ministarstvo financija, Ured za sprječavanje pranja novca (N/A). Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

3.7.1. Tijela prevencije

Tijela prevencije u sustavu sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma su zakonom definirani obveznici provedbe mjera, radnji i postupaka za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorizma, a koji obuhvaćaju: kreditne institucije, kreditne unije, institucije za platni promet, ovlaštene mjenjače, priređivače igara na sreću, osiguravajuća društva, odvjetnike, brokere, leasing društva, porezne savjetnika, vanjske računovođe, pružanje usluga razmjene virtualnih i fiducijarnih valuta, institucije za elektronički novac i drugi.

Obveznici primjene ZSPNFT-a najvažnija su karika u sustavu sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma jer su najizloženiji riziku zloupotrebe poslovnog odnosa osoba koje žele oprati novac koji potiče iz nelegalnih aktivnosti.

Uzimajući u obzir veličinu, značaj i složenost bankarskog sektora potrebno je u sustavu prevencije izdvojiti i naglasiti ulogu banaka koje su zbog svoje djelatnosti pružanja različitih financijskih usluga kroz gotovinsko i bezgotovinsko poslovanje najizloženije riziku pranja novca i financiranja terorizma.

Kako bi uspješno provodile mjere, radnje i postupke za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorizma banke sustavno i kontinuirano educiraju zaposlenike, unapređuju svoje poslovne procese i informatičke sustave.

Najvažniji elementi preventivnog sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma na kojima se temelji borba protiv pranja novca i financiranja terorizma obuhvaćaju dvije ključne obveze banaka i drugih obveznika, to su:

„- dubinska analiza klijenta primjenom standarda „upoznaj svoga klijenta“ (utvrđivanje i provjeravanje identiteta stranke te utvrđivanje i provjeravanje identiteta stvarnog vlasnika stranke i dr.)

- prijava sumnjivih (gotovinskih i bezgotovinskih) transakcija Uredu od strane obveznika prije obavljanja sumnjive transakcije bez obzira na iznos, kada banke i drugi obveznici utvrde sumnju na pranje novca i financiranje terorizma bez obzira na visinu transakcije“ (Ministarstvo financija, Ured za sprječavanje pranja novca, N/A).

3.7.2. Tijela nadzora

Tijela nadzora koja provode nadzor nad obveznicima u smislu provedbe mjera propisanih ZSPNFT-om su:

1. Hrvatska narodna banka (HNB)
 - provodi nadzor kod kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i institucija za elektronički novac
 - donosi podzakonske akte i smjernice
 - kontinuirano educira obveznike iz svoje nadležnosti
 - izdaje tumačenja propisa za obveznike koje nadzire

- slijedom nadzora izdaje preporuke za unapređenje sustava prevencije kod obveznika
2. Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA)
 - provodi nadzor kod sudionika tržišta kapitala, fondova, osiguravajućih društava, factoring i leasing društava
 - kontinuirano educira obveznike iz svoje nadležnosti
 - donosi podzakonske akte i smjernice
 - slijedom nadzora izdaje preporuke za unapređenje sustava prevencije kod obveznika
 3. Financijski inspektorat
 - provodi nadzor u sektoru profesionalnih djelatnosti (odvjetnici, javni bilježnici, vanjski računovođe, revizori i porezni savjetnici), te u sektoru tzv. nebankovnih financijskih institucija (mjenjači, pružatelji usluga prijenosa novca i dr.)
 4. Porezna uprava
 - provodi nadzor kod priređivača igara na sreću, te kod domaćih fizičkih i pravnih osoba koje obavljaju registriranu djelatnost u RH poštuju li ograničenje naplate u gotovini u vrijednosti od 75.000,00 HRK i većoj
 5. Carinska uprava
 - provodi nadzor prijenosa gotovine preko državne granice.

3.7.3. Tijela kaznenog progona

Tijela kaznenog progona obuhvaćaju: policiju, državno odvjetništvo, sigurnosno obavještajnu agenciju, ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta itd., a koja provode izvide i financijske istrage kaznenog djela pranja novca postupajući po predmetima koje inicira UZSPN, druga tijela nadzora ili predmeta pokrenutih na vlastitu inicijativu.

3.7.4. Pravosuđe

Pravosuđe je završna karika u sustavu sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma gdje se pred sudom provodi kazneni postupak za kazneno djelo pranja novca i oduzimanje na taj način stečene imovinske koristi.

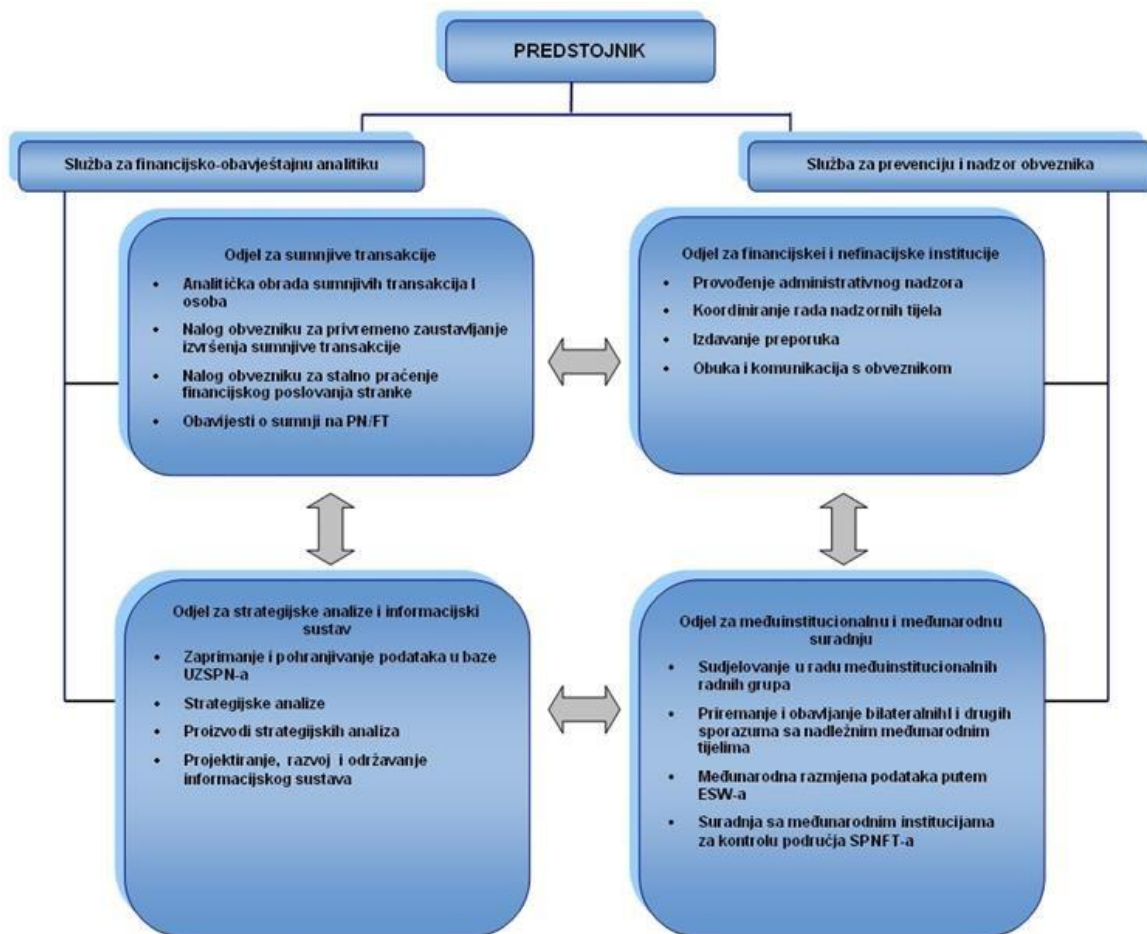
3.7.5. Ured za sprječavanje pranja novca

Ured za sprječavanje pranja novca djeluje kao posebna ustrojstvena jedinica u okviru Ministarstva financija i predstavlja financijsko-obavještajnu jedinicu RH.

ZSPNFT-om su definirane su zadaće UZSPN-a u provođenju kojih ima potpunu operativnu neovisnost i samostalnost. Jedanput godišnje UZSPN putem Ministarstva financija podnosi Vladi Republike Hrvatske izvještaj o radu.

Shema 2. prikazuje organizacijsku strukturu Ureda za sprječavanje pranja novca i temeljne poslovne procese.

Shema 2. Organizacijska struktura Ureda za sprječavanje pranja novca

Izvor: Ministarstvo financija, Ured za sprječavanje pranja novca. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

1. Nadležnost ureda za sprječavanje pranja novca

UZSPN kao središnja nacionalna financijsko obavještajna jedinica odgovoran je za zaprimanje i analiziranje obavijesti o sumnjivim transakcijama i drugih informacija važnih za otkrivanje pranja novca, te povezanih predikatnih kaznenih djela kao i financiranje terorizma.

UZSPN je nadležan i odgovoran za prosljeđivanje rezultata svojih operativnih analiza i svih drugih relevantnih podataka nadležnim tijelima na daljnje postupanje i procesuiranje u slučajevima kada je utvrđeno postojanje sumnje na pranje novca ili financiranje terorizma (Maros, Biluš, Sertić, 2019).

2. *Temeljne zadaće UZSPN-a obuhvaćaju:*

- zaprimanje i analiziranje informacija, podataka i dokumentacije koju obveznici (banke i dr.), državna tijela, sudovi, inozemni FOJ-evi i drugi dostave sa sumnjom na pranje novca ili financiranje terorizma
- zatražiti od obveznika (banke i dr.), državnih tijela, sudova, inozemnih FOJ-eva i drugih podatke i drugu dokumentaciju potrebnu za sprječavanje i otkrivanje pranja novca ili financiranja terorizma
- provoditi uvid i pregled podataka, informacija i dokumentacije kod obveznika
- izdavanje naloga obveznicima (banke i dr.) za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije
- izdavanje naloga obveznicima (banke i dr.) za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke
- dostava obavijesti o slučajevima sa sumnjom na pranje novca ili financiranje terorizma nadležnim državnim tijelima i inozemnim FOJ-evima na daljnje postupanje i procesuiranje
- provedba strategijskih analiza zaprimljenih podataka od obveznika, nadležnih tijela i inozemnih FOJ-eva u svrhu prepoznavanja i definiranja tipologija, uzoraka i trendova pranja novca i financiranja terorizma
- proaktivna međuinstitucionalna suradnja na nacionalnoj razini sa svim nadležnim državnim tijelima u okviru sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma
- razmjena podataka, informacija i dokumentacije u slučajevima sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma na međunarodnoj razini s inozemnim FOJ-evima, te suradnja s drugim inozemnim tijelima i međunarodnim organizacijama nadležnim za sprječavanje pranja novca i financiranje terorizma
- provedba neizravnog nadzora kod obveznika (banke i dr.) pregledom prikupljenih podataka, informacija i dokumentacije dostavljene od obveznika, te podnošenje optužnog prijedloga u slučaju utvrđivanja postojanja osnovane sumnje na počinjenje prekršaja propisanog ZSPNFT-a
- podnošenje prijedloga nadležnom tijelu nadzora za provođenje ciljanog izravnog nadzora kod obveznika.

3.8. Zakonodavni okvir Republike Hrvatske

Represivni pristup protiv pranja novca reguliran je Kaznenim zakonom kojim su definirana kaznena djela pranja novca i financiranja terorizma.

Pravni okvir za preventivni pristup protiv pranja novca i financiranja terorizma u Republici Hrvatskoj inicijalno je definiran 1997. godine prvim Zakonom o sprječavanju pranja novca. Tijekom godina RH je donosila nove zakone o sprječavanju pranja novca kojima se usklađivala s međunarodnim i europskim standardima u borbi protiv pranja novca i financiranja terorizma.

Zadnji aktualni ZSPNFT donesen je 2017. godine (NN 108/2017) i u primjeni je od 1.01. siječnja 2018. godine te je usklađen s Direktivom (EU) 2015/849. Dodatno je 2019. godine usklađen s Direktivom (EU) 2018/843 kroz Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (NN 39/2019).

Ministarstvo financija je u skladu sa ZSPNFT-om donijelo i niz pripadajućih pravilnika, smjernica i odluka kojima su detaljnije propisane odredbe samog ZSPNFT-a:

1. Pravilnik o obavještanju Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama
2. Pravilnik o obavještanju Ureda za sprječavanje pranja novca o gotovinskoj transakciji u vrijednosti od 200.000,00 kuna i većoj
3. Pravilnik o načinu dostavljanja dodatnih podataka koje su obveznici dužni dostaviti na zahtjev Ureda za sprječavanje pranja novca
4. Pravilnik o načinu i opsegu dostavljanja podataka o prijenosu gotovine preko državne granice Uredu za sprječavanje pranja novca od strane Carinske uprave
5. Pravilnik o načinu i rokovima dostavljanja podataka Uredu za sprječavanje pranja novca o kaznenim i drugim prijavama za kaznena djela pranje novca ili financiranja terorizma
6. Pravilnik o načinu i rokovima dostavljanja podataka Uredu za sprječavanje pranja novca o kaznenom djelu pranja novca, povezanim predikatnim kaznenim djelima ili kaznenom djelu financiranja terorizma
7. Pravilnik o načinu i rokovima dostavljanja podataka Uredu za sprječavanje pranja novca o prekršajnim postupcima

8. Pravilnik o minimalnim tehničkim uvjetima koje moraju ispunjavati sredstva video elektroničke identifikacije
9. Pravilnik o registru stvarnih vlasnika
10. Odluku o mjerama pružatelja platnih usluga u skladu s člankom 25. Uredbe (EU) 2015/847
11. Odluku o postupku procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma te načinu provođenja mjera pojednostavljene i pojačane dubinske analize stranke
12. Pravilnik o postupku procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma te načinu provođenja mjera pojednostavljene i pojačane dubinske analize stranke

3.8.1. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma

Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma na početku definira temeljne pojmove pranja novca i financiranja terorizma:

„Pranjem novca smatra se:

1. zamjena ili prijenos imovine, kada se zna da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću ili sudjelovanjem u takvoj aktivnosti, u svrhu skrivanja ili prikrivanja nezakonitoga podrijetla imovine ili pomaganja bilo kojoj osobi koja je uključena u počinjenje takve aktivnosti u izbjegavanju pravnih posljedica djelovanja te osobe

2. skrivanje ili prikrivanje prave prirode, izvora, lokacije, raspolaganja, kretanja, prava povezanih s vlasništvom ili vlasništva imovine, kada se zna da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću ili sudjelovanjem u takvoj aktivnosti

3. stjecanje, posjedovanje ili korištenje imovine ako se zna, u vrijeme primitka, da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću ili sudjelovanjem u takvoj aktivnosti ili

4. sudjelovanje u počinjenju, udruživanje radi počinjenja, pokušaj počinjenja i pomaganja u počinjenju, poticanje, savjetovanje i olakšavanje ostvarenja bilo koje od aktivnosti navedene u točkama 1., 2. i 3. ovoga stavka.

(2) Pranjem novca smatra se i kada su aktivnosti kojima je stvorena imovina koja je predmet pranja novca provedene na državnome području druge države članice ili treće zemlje.

(3) Financiranjem terorizma smatra se osiguravanje ili prikupljanje sredstava, odnosno pokušaj osiguravanja ili prikupljanja sredstava, zakonitih ili nezakonitih, na bilo koji način, izravno ili neizravno, s namjerom da se upotrijebe ili sa znanjem da će biti upotrijebljena, u

cijelosti ili dijelom, od strane terorista ili terorističke organizacije u bilo koju svrhu, što uključuje i počinjenje terorističkoga kaznenog djela, ili od strane osoba koje financiraju terorizam“ (Narodne novine, 8.11.2017.).

Kako bi se zaštitio financijski sustav RH od zloupotrebe u svrhu pranja novca i financiranja terorizma ZSPNFT definira: tko su obveznici primjene ZSPNFT; mjere, radnje i postupanja obveznika za sprječavanje i otkrivanje pranja novca i financiranja terorizma; zadaće UZSPN; postupanja drugih nadležnih državnih tijela; prekršajne odredbe i dr.

Kako tijela prevencije obuhvaćaju obveznike primjene ZSPNFT-a koji su najizloženiji riziku pranja novca i financiranja terorizma prilikom obavljanja svoje djelatnosti, tako se najveći dio odredbi odnosi na mjere koje su obveznici dužni provoditi.

U preventivnom sustavu od ključne važnosti je upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorizma kroz provođenje mjera, radnji i postupanja obveznika od kojih je između ostalog potrebno izdvojiti najvažnije:

- uspostava internog sustava sprječavanja i otkrivanja pranja novca i financiranja terorizma
- definiranje politika, postupaka i kontrola za učinkovito upravljanje rizicima od pranja novca i financiranja terorizma
- izrada analize i procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma
- primjena mjera dubinske analize stranke primjenom standarda „upoznaj svoju stranku“ što uključuje utvrđivanje i provjeru identiteta stranke, utvrđivanje i provjeru identiteta stvarnog vlasnika stranke, prikupljanje podataka o namjeni i predviđenoj prirodi poslovnog odnosa, prikupljanje podataka o izvoru imovine i izvoru sredstava koja su predmet poslovnog odnosa
- procjena rizika stranke od pranja novca i financiranja terorizma
- stalno praćenje poslovnog odnosa sa strankom
- uspostava i praćenje poslovnog odnosa sa strankom visokog rizika od pranja novca i financiranja terorizma (politički izložene osobe, stranke iz visokorizičnih trećih država)
- prijava sumnjivih transakcija, sredstava i osoba UZSPN-a
- prijava gotovinskih transakcija UZSPN-a
- imenovanje ovlaštene osobe i zamjenika za provedbu mjera sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma

- redovita edukacija zaposlenika
- redovita unutarnja revizija sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma
- zaštita i čuvanje podataka i vođenje evidencija.

Sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma kod obveznika smatra se uspješnim kada je usklađen sa zakonskim obvezama i standardima u području sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma, kada je prilagođen riziku kojem je obveznik izložen u svom poslovanju, te kada se propisane mjere dosljedno provode.

3.8.2. Registar stvarnih vlasnika

Jedan od najzahtjevnijih zadataka dubinske analize utvrđivanje je identiteta krajnjih stvarnih vlasnika poslovnih subjekata te otkrivanje moguće poveznice s pranjem novca, mitom i korupcijom. Otkrivanje stvarnih vlasnika dodatno je otežano složenim vlasničkim strukturama koje prelaze geografske i pravne granice. Počinitelji kaznenih djela pranja novca učestalo iskorištavaju takve metode kako bi prikrili pravi identitet osobe ili osoba koje u konačnici imaju koristi od financijskih transakcija.

Registar stvarnih vlasnika uspostavljen je na temelju članaka 32. do 36. ZSPNFT-a te u skladu s europskim propisima protiv pranja novca. Registar je elektronička baza koja sadrži podatke o fizičkim osobama stvarnim vlasnicima pravnih subjekata osnovanih u Republici Hrvatskoj, te trustova i s njima izjednačenih subjekata stranog prava kojima je izdan OIB.

Primarna svrha Registra je povećati transparentnost podataka o stvarnom vlasništvu, smanjiti mogućnost zlorabe za prikrivanje identiteta stvarnog vlasnika kao potencijalnog počinitelja kaznenih djela pranja novca, uključujući porezne prijevare, te spriječiti financiranje terorizma. Cilj uspostave Registra je povećanje transparentnosti i dostupnosti podataka o stvarnom vlasništvu.

4. TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA

Poglavlje 4. opisuje tipologije pranja novca koje su se ponavljale kroz veći broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca, a koje je UZSPN proslijedio nadležnim tijelima na daljnje postupanje i procesuiranje u razdoblju od 2011. do 2020. godine.

Iz perspektive sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma tipologija se može definirati kao sistematično grupiranje trendova, tehnika i metoda pranja novca koji imaju zajednička obilježja i karakteristike, te koji se promatraju u nekom razdoblju.

Na temelju zaprimljenih obavijesti o sumnji na pranje novca, provedenih analitičkih obrada predmeta sa sumnjom na pranje novca, slučajeva sa sumnjom na pranje novca proslijeđenim nadležnim tijelima na daljnje postupanje, kao i slučajeva iz inozemne prakse UZSPN objavljuje informacije o relevantnim metodama, tehnikama, trendovima i tipologijama pranja novca i financiranja terorizma. Svim sudionicima sustava sprječavanja pranja novca, od obveznika, preko nadzornih tijela do tijela kaznenog progona ove informacije su od velike pomoći kako bi mogli učinkovito provoditi mjere i radnje u svrhu otkrivanja i sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma.

4.1. Najučestalije tipologije pranja novca uporabom računa poslovnih subjekata

Pranja novca uporabom računa poslovnih subjekata identificirano je kroz nekoliko različitih tipologija kako slijedi:

1. Uporaba računa poslovnih subjekata u vlasništvu stranih državljana za kupnju nekretnina

Strane fizičke osobe osnivaju tvrtke u Republici Hrvatskoj putem kojih kupuju nekretnine. Sredstva koja tvrtke koriste za kupnju nekretnina doznačena su s nerezidentnih računa stranih fizičkih osoba otvorenih kod banaka u RH, s inozemnih računa stranih fizičkih osoba, odnosno s inozemnih računa tvrtki. Najveći broj inozemnih doznaka potječe s računa stranih fizičkih i pravnih osoba iz matičnih država predmetnih fizičkih osoba, dok dio doznaka potječe s računa off shore tvrtki otvorenih u bankama u državama zapadne Europe, te državama s jakim bankovnom tajnom. Analiza ovakvih slučajeva otkriva da su predmetne fizičke osobe predmet istraga zbog sumnje na koruptivna ili porezna kaznena djela u inozemstvu.

2. Uporaba računa poslovnih subjekata s kojih se sredstva prenose na osobne nerezidentne račune stranih državljana i podižu u gotovini

Strane fizičke osobe iz susjednih država kupuju već prethodno registrirane domaće pravne osobe te nakon toga započinju višestruki učestali prijenosi sredstava između računa tih pravnih osoba. Nakon višestrukih prijenosa između pravnih osoba na kraju se sredstva prenose na veći broj novootvorenih nerezidentnih računa stranih fizičkih osoba koje odmah po primitku novac podižu u gotovini u više pojedinačno manjih iznosa kako bi se izbjegla obveza obavještanja o gotovinskim transakcijama. Ovakvi prijenosi sredstava nemaju nikakvu opravdanu i ekonomski logičnu svrhu već služe za prikrivanje nezakonitog izvora sredstava (zlouporaba u gospodarskom poslovanju, porezna utaja, prijevare).

3. Uporaba računa poslovnih subjekata s kojih se sredstva podižu u gotovini

Preko računa domaćih pravnih osoba višestruko se prenosi novac koji potječe od pravnih osoba iz RH. U višestruke prijenose novca uključeno je više domaćih tvrtki s računima otvorenim kod više hrvatskih banaka da bi na kraju novac većim dijelom bio podignut u gotovini, najčešće tijekom istog dana ili sljedećeg dana i to kroz strukturirane transakcije u iznosima manjim od 200.000,00 HRK kako bi bile ispod praga za prijavu gotovinskih transakcija prema UZSPN. Iz navedenog proizlazi da prijenosi preko računa nisu rezultat stvarnih poslovnih aktivnosti (promet roba/usluga), već se novac transferira u svrhu stvaranja privida legalnog poslovanja i prikrivanja nezakonitog izvora novca (zlouporaba u gospodarskom poslovanju, porezne prijevare).

Pravne osobe izdaju fiktivne tj. lažne račune za promet roba/usluga koje u stvarnosti nikada nije izvršeno, a na temelju tih fiktivnih računa druge povezane pravne osobe koriste pravo umanjenja porezne obveze porezna na dodatnu vrijednost i neosnovano korištenje prava na povrat PDV-a za koji iznos je oštećen državni proračun RH. Novac koji je na račune poslovnih subjekata uplaćen s osnova povrata PDV-a nezakonito je ostvaren, a prijenosom istoga na račune drugih povezanih poslovnih subjekata te podizanjem u gotovini počinjeno je kazneno djelo pranja novca.

Većina domaćih pravnih osoba s čijih računa se novac podiže u gotovini registrirana su kao jednostavna društva s ograničenom odgovornošću (j.d.o.o.) koja nemaju zaposlenih, nemaju poslovne imovine i nemaju drugih transakcija po računima uobičajenih za stvarno poslovanje

(isplata plaća, plaćanje poreza, prireza i doprinosa, plaćanje komunalnih računa i sl.), odnosno radi se o tzv. fiktivnim tvrtkama. Osnovna djelatnost pravnih osoba u ovakvim slučajevima vezana je uz trgovinu plemenitim metalima, otkup i prodaju sekundarnih sirovina i trgovinu poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.

U većini slučajeva kao osnivači fiktivnih tvrtki upisane su fizičke osobe strani državljani iz susjednih država, osobe čiji je identitet zloupotrijebljen na temelju ukradenih ili lažnih dokumenata, osobe slabijeg imovinskog stanja, te poslovno nesposobne osobe. Osobe koje su organizatori odnosno stvarni vlasnici pojavljuju se u pratnji osoba koje su upisane kao osnivači fiktivnih pravnih osoba, ali se nigdje ne identificiraju i ne evidentiraju.

4. Uporaba računa poslovnih subjekata za provođenje transakcija povezanih s računalnim prijevarama

Strane fizičke osobe organizatori računalnih prijevara osnivaju pravne osobe u RH kako bi putem njihovih poslovnih računa kod banaka prebacili novac koji potječe od računalnih prijevara počinjenih u inozemstvu. Po uplati novca ostvarenog računalnim prijevarama prenose ga na račune drugih fizičkih osoba koji zadržavaju određeni dio tog novca kao proviziju, a preostali novac transferiraju u inozemstvo po nalogu organizatora prijave (najčešće putem Western Uniona i Moneygrama).

5. Uporaba off shore tvrtki za pranje novca

Off shore tvrtke su društva koja su registrirana i imaju sjedište u zemljama koje nude određene porezne olakšice, tzv. porezne oaze koje pružaju zaštitu imovine, strogu povjerljivost i tajnost, prikrivanje stvarnog vlasništva, oslobađanje od plaćanja poreza na dobit. Zbog navedenog off shore tvrtke često se koriste za prikrivanje vlasništva, utaju poreza, prikrivanje imovine i pranje novca.

Na račune poslovnih subjekata registriranih u RH s računa off shore tvrtki otvorenih kod banaka u inozemstvu transferiraju se novčana sredstva u značajnim iznosima koja potječu iz nezakonitih aktivnosti, a kao temelj za prijenos navode se fiktivni poslovi kupnje poslovnih udjela, kreditni poslovi, računi za nepostojeće isporuke roba/usluga.

4.2. Najučestalije tipologije pranja novca uporabom računa fizičkih osoba

Pranja novca uporabom računa fizičkih osoba identificirano je kroz nekoliko različitih tipologija kako slijedi:

1. *Uporaba nerezidentnih računa stranih fizičkih osoba za doznake iz inozemstva*

Strane fizičke osobe s prebivalištem u državi članici EU-a otvaraju nerezidentne račune kod više banaka u RH u korist kojih od stranih tvrtki (iz susjedne države članice EU-a) s računa iz inozemstva primaju novčana sredstva u značajnim iznosima. Odmah po priljevu sredstava novac podižu u gotovini ili transferiraju natrag u inozemstvo. Strane fizičke osobe nisu poslovno povezane s pravnim osobama iz inozemstva. Na temelju navedenog postoji sumnja da su računi poslužili za prikrivanje nezakonito stečenih sredstava u inozemstvu (zlouporaba u gospodarskom poslovanju, porezna utaja, organizirani kriminal).

2. *Uporaba nerezidentnih računa stranih fizičkih osoba za uplate gotovine*

Strane fizičke osobe s prebivalištem u državi članici EU-a otvaraju nerezidentne račune kod više banaka u RH na koje uplaćuju značajne iznose gotovine koje odmah transferiraju u inozemstvo u korist računa različitih stranih fizičkih i pravnih osoba. Strane fizičke osobe osim otvorenih računa kod banaka u RH nemaju poslovnih ili drugih poveznica s RH. Na ovaj način strane fizičke osobe su kroz bankarski sustav RH prebacile u inozemstvo značajan iznos gotovog novca nepoznatog porijekla, a za koje postoji sumnja da potiče iz nezakonitih aktivnosti predmetnih osoba u inozemstvu.

3. *Uporaba računa domaćih fizičkih osoba za uplate gotovine*

Domaće fizičke osobe uplaćuju značajne iznose gotovine na svoje račune i račune rodbinski povezanih osoba za koje nije moguće utvrditi podrijetlo na temelju legalno ostvarenih prihoda.

4. *Uporaba računa domaćih i stranih fizičkih osoba za provođenje transakcija povezanih s računalnim prijeverama*

Na temelju uputa stranih državljana organizatora računalnih prijevarena domaće i strane fizičke osobe otvaraju račune u više banaka u RH na koje primaju uplate ostvarene putem računalnih prijevarena. Fizičke osobe (tzv. „money mules“) jedan manji dio sredstava zadržavaju kao proviziju, a veći dio podižu u gotovini u poslovnicama banaka ili na bankomatima i transferiraju u inozemstvo po uputama organizatora (najčešće putem Western Uniona i Moneygrama). Strane fizičke osobe nemaju poslovnih ili bilo kojih drugih poveznica s RH.

4.3. Specifične tipologije

U okviru prethodno opisanih tipologija prepoznate su i specifične tipologije koje su uključivale povezanost sudionika iz susjednih država, pa je tako pojava velikog broja talijanskih državljana definirala tzv. „talijansku tipologiju“, dok je ulazak Hrvatske u Europsku uniju omogućio tipologiju kružnih poreznih prijevarena.

1. Talijanska tipologija

Detektirana je pojava tzv. „talijanske tipologije“, koju definira uključenost velikog broja stranih fizičkih osoba državljana Republike Italije koji su kao fizičke osobe i kao pravne osobe otvarali velik broj nerezidentnih računa u hrvatskim bankama na koje su stizali priljevi značajnih iznosa sredstava iz inozemstva, a koje su potom talijanski državljani podizali s računa u gotovini. Talijanski državljani često su imali jednog ili više punomoćnika po računu, odnosno ista osoba je bila punomoćnik po više različitih računa, a koji nisu međusobno u rodbinskim ili poslovnim odnosima iz čega je proizlazila sumnja na zajedničko organizirano djelovanje. Ovakvi računi fizičkih i pravnih osoba korišteni su za prikrivanje novca koji je stečen na nezakoniti način u inozemstvu (zlouporeba u gospodarskom poslovanju, porezna utaja).

2. Tipologija putem kružnih poreznih prijevarena

Ulaskom u Europsku uniju 2013. godine RH postala je izložena riziku pranja novca putem kružnih prijevarena kojima se oštećuje državni proračun za iznos poreza na dodanu vrijednost organiziranih kriminalnih skupina.

Porezne prijevare su vrlo složen oblik prijevare koji se oslanja na zlouporabu pravila o porezu na dodanu vrijednost (PDV) za prekogranične transakcije. Prevaranti s PDV-om ostvaruju milijarde eura izbjegavanjem plaćanja PDV-a ili prijevarem tražeći povrat PDV-a od državnog proračuna.

Najčešći oblik prijevare s PDV-om je prijevara putem tzv. „nestajućeg trgovca“. Osnovni model takve prijevare uključuje organizirane, sofisticirane aktivnosti koje nastoje iskoristiti razlike u načinu na koji se PDV tretira u različitim državama članicama EU. Kriminalci stvaraju strukturu povezanih tvrtki i pojedinaca diljem država EU-a kako bi zloupotrijebili nacionalna i međunarodna pravila trgovanja i obračuna PDV-a.

Ovaj način iskorištava prednosti zakona koji dopuštaju da trgovina preko granica država članica bude oslobođena PDV-a, odnosno PDV se primjenjuje samo na prodaju unutar države članice po primjenjivoj domaćoj stopi. To trgovcima omogućuje uvoz robe bez obračuna PDV-a. Svaki PDV naplaćen na prodaju potrebno je prijaviti i uplatiti u državni proračun države članice. U jednostavnim slučajevima, prevaranti prodaju uvezenu robu, naplaćuju PDV kupcima bez da uplate PDV-a u državni proračun i potom prestaju poslovati i nestaju.

Složeniji slučajevi prijevare s PDV-om uključuju robu koja se stvarno ili fiktivno uvozi i stvarno ili fiktivno prodaje kroz niz tvrtki prije nego što se ponovno stvarno ili fiktivno izvozi. Prva tvrtka u domaćem lancu naplaćuje PDV kupcu, ali ga ne plaća državi, postajući takozvani „nestajući trgovac“. Državni proračun je oštećen u trenutku kada krajnji kupci ili izvoznici iskoriste pravo pretporeza, a nestajući trgovac nije uplatio PDV za robu koju je naplatio.

Veze između sudionika su prikrivene kako bi se otežalo rano otkrivanje. Početni subjekti odgovorni za poreznu štetu, nestajući trgovci, obično posluju vrlo kratko prije nego što nestanu. U trenutku kada se kružna prijevara otkrije sve transakcije su provedene, novac i nestajući trgovac su nestali, pa prisilna naplata poreza više nije moguća.

Kružne prijevare najčešće uključuju robu poput plemenitih metala, tehničku robu visoke vrijednosti, prehrambene proizvode (žitarice).

Prema Gilmore (2004), koliko god tipologije pranja novca bile kompleksne, misteriozne i sofisticirane uvijek imaju jedinstven konačni cilj, a to je prikriivanje stvarnog izvora novca i nastojanje promjene oblika nezakonito stečenih sredstava koja su predmet pranja u neku drugu vrstu imovine.

4.4. Primjeri slučajeva pranja novca

1. Slučaj pranja novca upotrebom računa neaktivnih tvrtki

Na temelju obavijesti banke o sumnjivoj transakciji prijenosa 100.000,00 EUR deviznom doznakom u inozemstvo po nalogu tvrtke registrirane u RH u korist tvrtke registrirane u Slovačkoj UZSPN je proveo operativnu analizu sumnjive transakcije i osoba prikazanu na Shemi 3.

U razdoblju od godinu dana na račun hrvatske tvrtke s računa tri tvrtke iz Mađarske doznačeno je ukupno 6.700.000,00 EUR koja su odmah dalje transferirana u korist računa tri tvrtke u Slovačkoj.

Vlasnik hrvatske tvrtke je mađarski državljanin koji je vlasnik još jedne tvrtke registrirane u hrvatskoj (pravnog oblika j.d.o.o.). Drugi mađarski državljanin također je vlasnik dvije tvrtke registrirane u hrvatskoj, te sve tvrtke predmetnih vlasnika imaju sjedište na istoj adresi.

Sve tri navedene hrvatske tvrtke nemaju poslovnih aktivnosti od osnivanja, te nemaju evidentiran nikakav promet po računima otvorenim kod banaka u hrvatskoj. Međutim sve tri tvrtke imaju evidentiran značajan promet po računima otvorenim kod banka u Slovačkoj i/ili Mađarskoj.

Po računima tvrtki u Mađarskoj evidentirane su doznake sredstava u korist njihovih računa u Slovačkoj (1.700.000,00 EUR), zatim doznake u korist računa slovačke tvrtke kojoj su sredstva doznačena i s računa iz Hrvatske (3.500.000,00 EUR), te doznake u korist računa jedne druge slovačke tvrtke (10.000.000,00 EUR).

Po računu jedne od domaćih tvrtki u banci u Slovačkoj evidentirana je doznaka u iznosu od 1.800.000,00 EUR s računa u banci u Mađarskoj, a po nalogu jedne od mađarskih tvrtki koja je doznačila sredstva i na račun tvrtke u RH.

Indikatori koji ukazuju na sumnju:

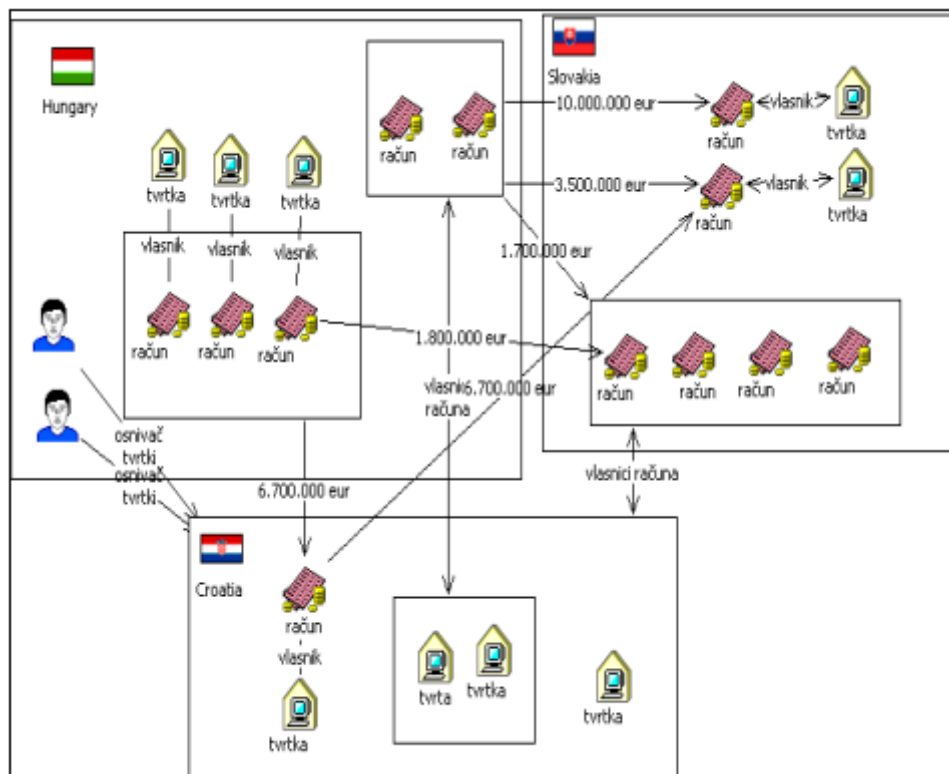
- osnivanje više tvrtki u RH od stranih fizički osoba
- upotreba pravnog oblika tvrtke j.d.o.o. s minimalnim osnivačkim kapitalom
- otvaranje bankovnih računa u više država članica EU
- devizne doznake velikih iznosa između računa tvrtki otvorenih u različitim državama članicama EU-a.

UZSPN u suradnji s inozemnim FOJ-em proveo je analizu sumnjivih transakcija i osoba te je utvrđena sumnja da transakcije po računima predmetnih tvrtki u RH, Slovačkoj i Mađarskoj nemaju ekonomsku i pravnu opravdanost.

Iz navedenog proizlazi sumnja da su mađarski državljani osnivanjem više tvrtki u različitim državama članicama EU-a i otvaranjem računa u više banaka u različitim državama članicama EU-a preko kojih je u kratkom razdoblju evidentiran promet u značajnim iznosima imali namjeru prikriti nezakonite aktivnosti povezane s poreznim prijevarama i/ili zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju.

Opisani slučaj UZSPN je proslijedio na daljnje nadležno postupanje i procesuiranje Poreznoj upravi.

Shema 3. Prikaz slučaja pranja novca po računima neaktivnih tvrtki

Izvor: Ministarstvo financija, Ured za sprječavanje pranja novca. Dostupno na: [https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje %20izvjesce %20o %20radu %20Ureda %20za %202018. %20godinu.pdf](https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202018.%20godinu.pdf)

2. Slučaj pranja novca upotrebom računa stranih fizičkih osoba

Na temelju obavijesti banke o sumnjivim transakcijama isplate gotovine u iznosu 65.000,00 EUR s računa talijanskog državljanina UZSPN je proveo operativnu analizu sumnjivih transakcija i osoba prikazanu na Shemi 4.

Talijanski državljanin otvorio je veći broj računa u više banaka u RH, te je istodobno i opunomoćenik po većem broju računa otvorenih na ime drugih talijanskih država.

Po računima talijanskih državljana evidentirane su transakcije u iznosu od najmanje 8,65 milijuna EUR koje su doznačene deviznim doznakama iz Italije s računa talijanskih tvrtki čija je djelatnost najvećim dijelom povezana s otkupom i prodajom sekundarnih sirovina. Po zaprimanju doznaka sredstava na račun odmah se isplaćuju u gotovini.

Međunarodnom suradnjom UZSPN-a i talijanskog FOJ-a utvrđeno je da su pojedini od predmetnih talijanskih državljana predmet analiza sumnjivih slučajeva u Italiji zbog sumnje da se radi o novčanim sredstvima povezanim s poreznim prijevarama i izdavanjem lažnih računa u Italiji.

Indikatori koji ukazuju na sumnju:

- veći broj talijanskih državljana otvara veći broj računa u više banaka u RH
- talijanski državljanici opunomoćenici po većem broju računa u RH, a koji su u vlasništvu drugih talijanskih državljana
- doznake iz inozemstva u velikim iznosima s računa tvrtki iz inozemstva
- djelatnosti inozemnih tvrtki povezana s otkupom i prodajom sekundarnih sirovina
- isplata gotovine s računa odmah po priljevu sredstava
- talijanski državljanici počinitelji kaznenih djela u inozemstvu

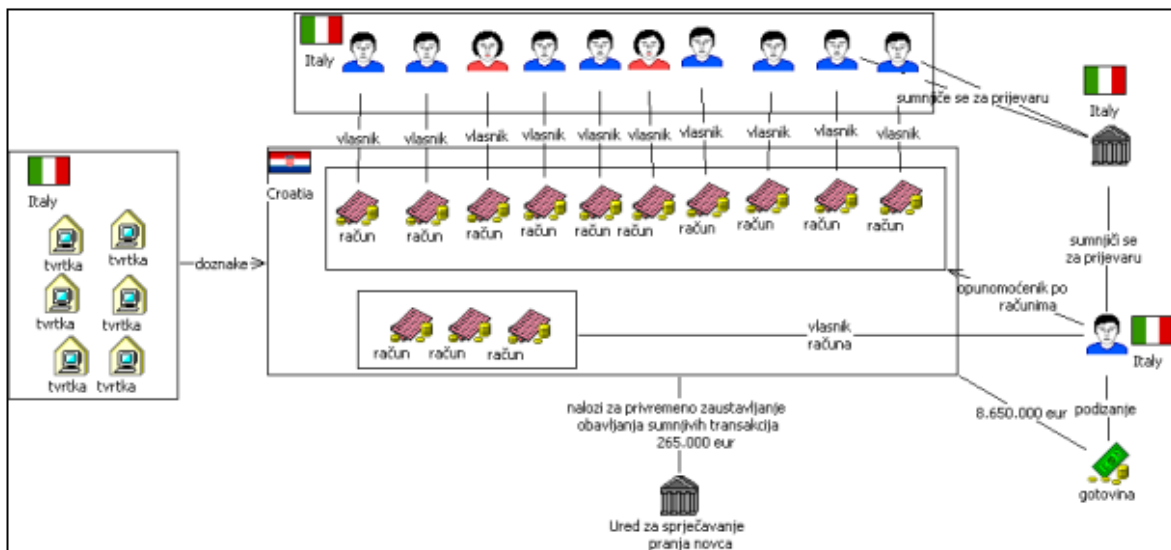
Nakon analize prikupljenih podataka i postojanja sumnje na pranje novca UZSPN izdaje nalog za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke bankama u kojima predmetni talijanski državljanin ima račune.

UZSPN izdaje nalog za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije u iznosu od 265.000,00 EUR banci u kojoj jedan od talijanskih državljana ima otvorene račune, te o tome obavještava DORH i nadležno državno odvjetništvo. Nadležni sudac istrage potvrđuje naloge UZSPN za privremeno zaustavljanje sumnjivih transakcija, te donosi rješenje o privremenoj obustavi izvršenja financijskih transakcija na rok od dvije godine.

U opisanom slučaju utvrđeno je postojanje sumnje da sredstva doznačena iz Italije potječu od kaznenog djela iz područja gospodarskog kriminaliteta na teritoriju Italije, te da se prijenosom u RH pokušao prikriti stvarni nezakoniti izvor predmetnih sredstava.

Opisani slučaj UZSPN je prosljedio na daljnje nadležno postupanje i procesuiranje nadležnom državnim odvjetništvu i DORH-u.

Shema 4. Prikaz slučaja pranja novca po računima stranih fizičkih osoba

Izvor: Ministarstvo financija, Ured za sprječavanje pranja novca. Dostupno na: [https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje %20izvjesce %20o %20radu %20Ureda %20za %202019. %20godinu.pdf](https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/o-ministarstvu/ustrojstvo//Godisnje%20izvjesce%20o%20radu%20Ureda%20za%202019.%20godinu.pdf)

5. ANALIZA DJELOVANJA SUSTAVA SPRJEČAVANJA PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

U prethodnim poglavljima detaljno je opisana uloga svakog pojedinog dionika sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u RH, te najučestalije tipologije pranja novca koje se javljaju u slučajevima sa sumnjom na pranje novca. Djelovanje cjelokupnog sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma temelji se na zakonski definiranim ulogama dionika i njihovoj međusobnoj suradnji i interakciji, te se može promatrati kroz podatke prikazane u Godišnjim izvješćima o radu Ureda za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma. UZSPN ima ulogu centralnog mjesta u kojem se prikupljaju podaci od svih dionika sustava, provode potrebne analize koje se zatim prosljeđuju nadležnim tijelima na daljnje postupanje.

U ovom poglavlju prikazana je analiza djelovanja sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u RH za koju su korišteni podaci sadržani u pojedinačnim Godišnjim izvješćima o radu UZSPN za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine (Ministarstvo financija, Ured za sprječavanje pranja novca N/A) a koji obuhvaćaju:

- zaprimljene obavijesti o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama po prijaviteljima
- zaprimljene obavijesti o sumnjivim transakcijama od banaka
- zaprimljene obavijesti od banaka o sumnjivim transakcijama prema opisu načina provođenja i svrsi (namjeni) transakcije
- indikatori za prepoznavanje sumnjivih transakcija, sredstava i osoba
- zaprimljene obavijesti o gotovinskim transakcijama
- zaprimljenih obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice
- otvoreni analitički predmeti
- slučajevi prosljeđeni na daljnje postupanje
- statistički podaci pravosuđa
- neizravni nadzor obveznika
- nalozi za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije
- nalozi za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke
- međunarodna razmjena podataka s inozemnim FOJ

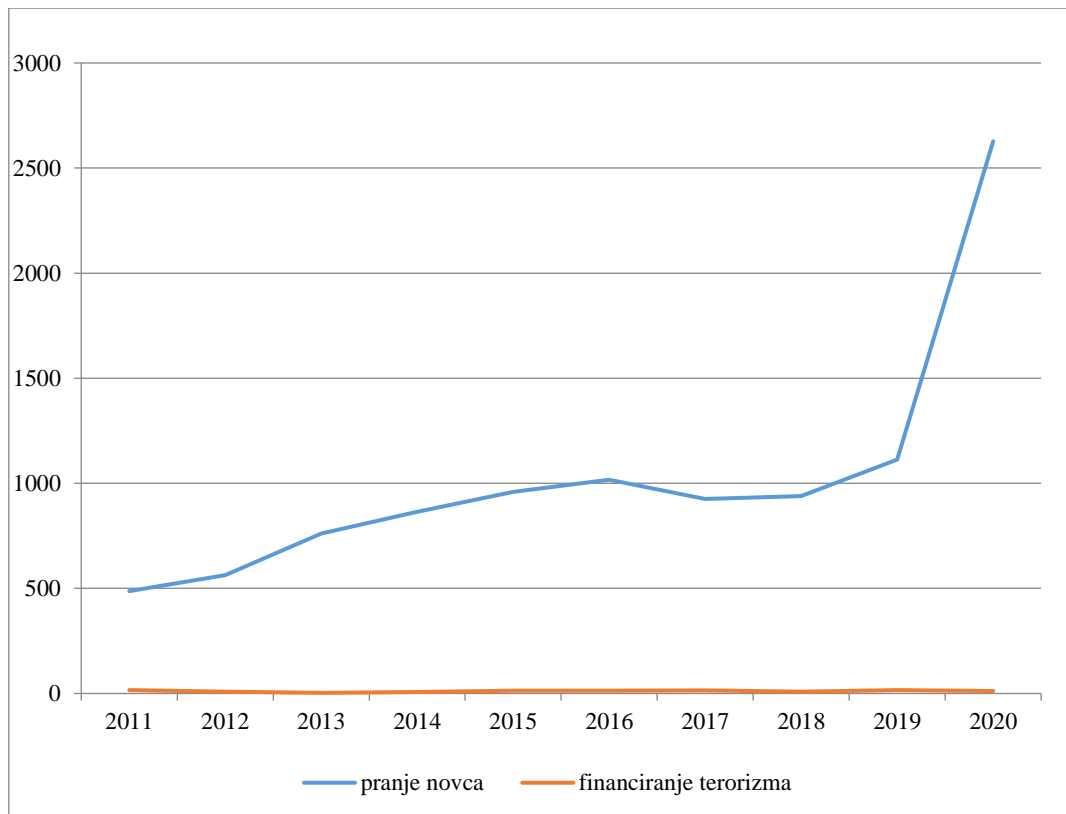
5.1. Zaprimljene obavijesti o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama po prijaviteljima

ZSPNFT propisuje obveznicima suzdržavanje od provođenja transakcija kod kojih postoje razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma, te obvezu da prije provođenja takve transakcije dostave UZSPN-u obavijest o sumnjivoj transakciji, sredstvima i osobama. Obavijest o sumnji na pranje novca i financiranje terorizma UZSPN-u mogu dostaviti državna tijela kao i inozemni FOJ.

5.1.1. Obavijesti o sumnji na pranja novca i financiranje terorizma

U razdoblju od 2011. do 2020. godine UZSPN je ukupno od obveznika, državnih tijela i inozemnih FOJ-eva zaprimio 10.368 obavijesti od kojih je 10.256, odnosno 98,92 %, obavijesti o sumnji na pranje novca i 112, odnosno 1,08 %, obavijesti o sumnji na financiranje terorizma (Grafikon 1.).

Grafikon 1. Broj obavijesti o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama zaprimljenih od obveznika, državnih tijela i inozemnih FOJ-eva u razdoblju od 2011. do 2020. godine – pranje novca i financiranje terorizma

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Od početka promatranog razdoblja u 2011. godini do 2016. godine broj obavijesti o sumnji na pranje novca kontinuirano raste. Ukupan porast broja obavijesti o sumnji s početnih 487 tijekom 2011. godine do 1017 obavijesti u 2016. godini iznosi oko 110 %. Promatrajući broj obavijesti u odnosu iz godine u godinu rast se kreće od 6 % do visokih 35 % u 2013. godini. Tijekom razdoblja 2017. i 2018. godine broj obavijesti kreće se oko 930 godišnje što je oko 10 % manje u odnosu na 2016. godinu. U 2019. ponovno raste broj obavijesti za oko 20 % na 1.113, da bi tijekom 2020. došlo do velikog rasta broja obavijesti na 2.627 što je za gotovo 140 % više u odnosu na prethodne godine promatranog razdoblja.

Ukupni broj od 112 obavijesti o sumnji na financiranje terorizma u promatranom razdoblju relativno je mali i kreće se od 3 do 16 obavijesti godišnje. Na početku razdoblja u 2011. godini bilo je 16 obavijesti, zatim je od 2012. do 2014. godine bilo manje od 10 obavijesti godišnje, da bi u razdoblju od 2015. do 2020. godine došlo do ponovnog rasta na više od 10 obavijesti godišnje, s manjim padom na 9 obavijesti u 2018. godini.

5.1.2. Kategorije pošiljatelja obavijesti o sumnji na pranje novca

Iz analize podataka prema kategoriji pošiljatelja obavijesti o sumnji na pranje novca koje je UZSPN zaprimio proizlazi da je od ukupno 10.256 obavijesti najveći broj 8.460 odnosno 82,49 % dostavljeno od obveznika, dok je od državnih tijela i inozemni FOJ-eva dostavljeno 1.796 odnosno 17,51 %. Prema strukturi obveznika evidentirano je ukupno 20 kategorija obveznika koji su u promatranom razdoblju dostavili obavijesti o sumnji na pranje novca. Na prvom mjestu po broju dostavljenih obavijesti nalaze se banke sa 7.289 odnosno 86,16 % obavijesti, druga je Hrvatska Pošta s 470 odnosno 5,56 %, treći su Zastupnici institucija za platni promet s 257 odnosno 3,04 %, a četvrti su Institucije za elektronički novac s 85 odnosno 1 %. Udio ostalih 16 kategorija obveznika prema broju dostavljenih obavijesti obuhvaća 4,24 % ukupnog broja obavijesti, a pojedinačno su ispod 1 % (Tablica 1.)

Tablica 1. Zaprimljene obavijesti o sumnji na pranje novca od obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Obveznici	Broj obavijesti	%
Banke	7289	86,16
HP – Hrvatska pošta	470	5,56
Zastupnici institucija za platni promet	257	3,04
Institucije za elektronički novac	85	1
Javni bilježnici	80	0,95
Pružatelji investicijskih usluga / Tržište kapitala	56	0,66
Stambene štedionice	52	0,61
Ovlašteni mjenjači	42	0,50
Računovođe i porezni savjetnici	39	0,46
Leasing društva	20	0,24
Odvjetnici	18	0,21
Društva za osiguranje	17	0,20
Priređivači igara na sreću	11	0,13
Društva za izdavanje platnih instrumenata	8	0,09
Razmjena virtualnih i fiducijarnih valuta	6	0,07
FINA	6	0,07
Kreditne unije	1	0,01
Društva za promet plemenitim metalima	1	0,01
Factoring društva	1	0,01
Društva za posredovanje u prometu nekretnina	1	0,01
Ukupno	8460	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Prema strukturi državnih tijela i inozemnih FOJ-eva evidentirano je ukupno 19 kategorija pošiljatelja obavijesti o sumnji na pranje novca. Od ukupnog broja zaprimljenih obavijesti najveći dio od 915 odnosno 50,95 % obavijesti odnosi se na obavijesti koje su dostavile inozemne FOJ, drugo je Ministarstvo unutarnjih poslova s 579 odnosno 32,24 % obavijesti, a treći je USKOK s 83 odnosno 4,62 % obavijesti, dok je ostalih 219 odnosno 12,19 % obavijesti dostavljeno od ostalih državnih tijela, s pojedinačnim udjelima od 0,06 % do 2,62 % (Tablica 2.).

Tablica 2. Zaprimljene obavijesti o sumnji na pranje novca od državnih tijela i inozemnih FOJ-eva u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Državna tijela	Broj obavijesti	%
Inozemni FOJ	915	50,95
MUP	579	32,24
USKOK	83	4,62
Nadležna državna odvjetništva	47	2,62
Porezna Uprava	44	2,44
Carinska Uprava	37	2,06
SOA	29	1,61
Financijski inspektorat	19	1,06
Ministarstvo financija / Financijska policija	15	0,83
Županijski i općinski sudovi	8	0,44
Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta	5	0,28
Drugi	5	0,28
HANFA	4	0,22
Ministarstvo vanjskih i europskih poslova	2	0,11
Ured predsjednika	1	0,06
HNB	1	0,06
Ministarstvo pravosuđa	1	0,06
Ministarstvo obrane	1	0,06
Ukupno	1796	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

5.1.3. Kategorije pošiljatelja obavijesti o sumnji na financiranje terorizma

U analizi podataka prema kategoriji pošiljatelja obavijesti o sumnji na financiranje terorizma koje je UZSPN zaprimio uočljivo je da razlika u broju obavijesti od obveznika i obavijesti o državnih tijela i inozemnih FOJ-eva nije velika kao u slučajevima sa sumnjom na pranje novca. Od ukupno 112 obavijesti obveznici su dostavili 64 odnosno 57,14 %, dok su državna tijela i inozemni FOJ-evi dostavili 48 odnosno 42,86 % obavijesti (Tablica 3.).

Tablica 3. Zaprimitljene obavijesti o sumnji na financiranje terorizma od obveznika, državnih tijela i inozemnih FOJ-eva u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Kategorija pošiljatelja	Broj obavijesti	%
Banke	53	47,32
Inozemni FOJ	26	23,21
MUP	12	10,71
Zastupnici institucija za platni promet	5	4,46
SOA	5	4,46
Javni bilježnici	3	2,68
Carinska Uprava	2	1,79
Ovlašteni mjenjači	2	1,79
HP – Hrvatska pošta	1	0,89
Nadležna državna odvjetništva	1	0,89
Financijski inspektorat	1	0,89
Ministarstvo vanjskih i europskih poslova	1	0,89
Ukupno	112	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

U strukturi obavijesti o sumnji na financiranje terorizma koje su dostavljene UZSPN-u sudjelovao je značajno manji broj pošiljatelja nego što je to kod slučajeva sa sumnjom na pranje novca. Ukupno je 5 obveznika, te 7 državnih tijela i inozemnih FOJ-eva dostavilo obavijesti o sumnji na financiranje terorizma.

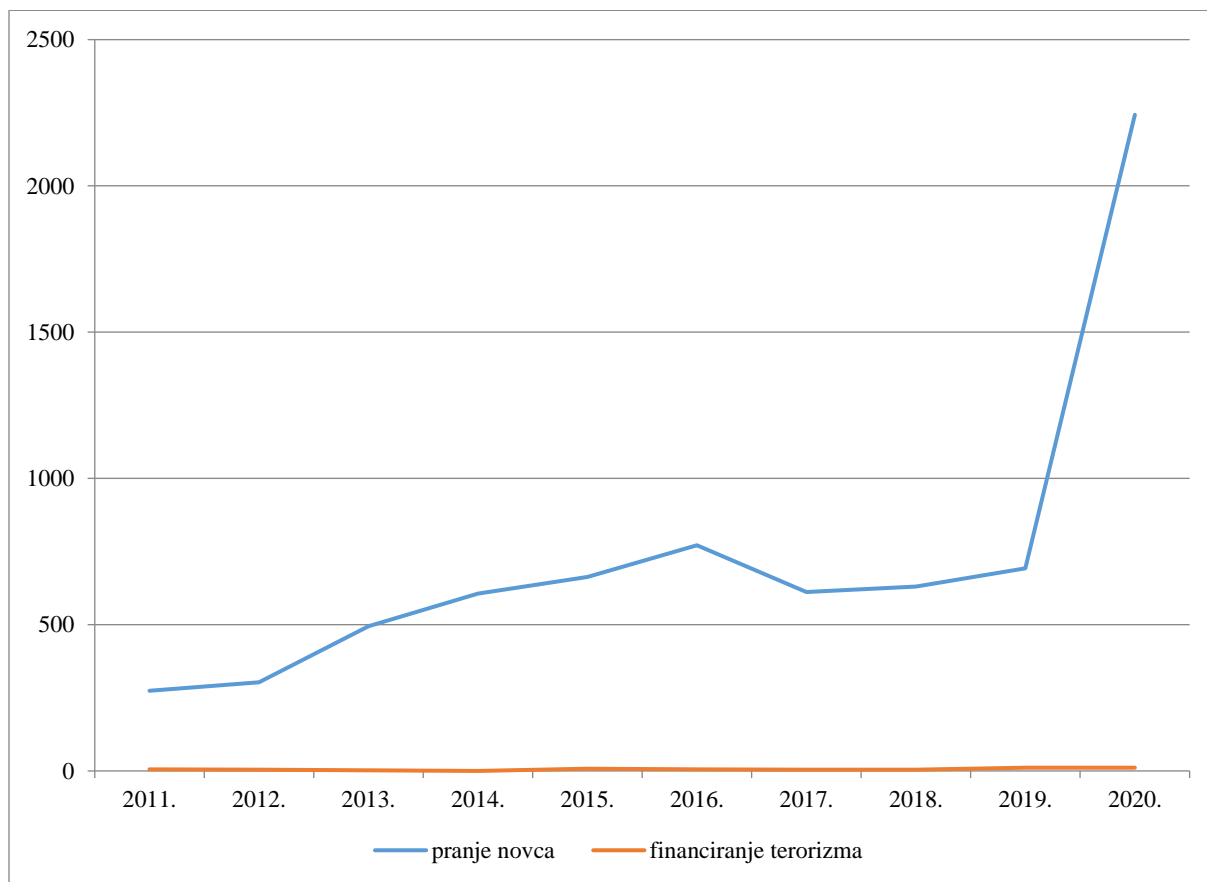
Najveći broj obavijesti o sumnji na financiranje terorizma dostavile su banke, 53 odnosno 47,32 % obavijesti, inozemnih FOJ-eva je na drugom mjestu s 26 odnosno 23,21 % obavijesti, na trećem mjestu je Ministarstvo unutarnjih poslova s 12 odnosno 10,71 % obavijesti, dok četvrto mjesto dijele s istim brojem obavijesti SOA i Zastupnici za platni promet s 5 odnosno 4,46 % obavijesti. Ostalih 7 pošiljatelja dostavilo je ukupno 11 odnosno 9,84 % obavijesti.

5.2. Zaprimitljene obavijesti o sumnjivim transakcijama od banaka

Zbog prirode svoje djelatnosti povezane s pružanjem različitih financijskih usluga koje uključuju poslovanje s gotovinom, transakcijske račune fizičkih i pravnih osoba, transakcije tuzemnog i inozemnog platnog prometa i druge financijske usluge banke su obveznik koji je najizloženiji riziku pranja novca i financiranja terorizma. Financijske usluge koje banke pružaju mogu biti iskorištene za kriminalne aktivnosti ulaganja novca stečenog na nezakonit način u financijski sustav i prikrivanja pravog izvora tako stečenog novca.

Banke su u promatranom razdoblju dostavile ukupno 8.524 obavijesti od kojih je 7.289 odnosno 99,25 % obavijesti o sumnji na pranje novca i 53 odnosno 0,75 % obavijesti o sumnji na financiranje terorizma (Grafikon 2.).

Grafikon 2. Broj obavijesti o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama zaprimljenih od banaka u razdoblju od 2011. do 2020. godine – pranje novca i financiranje terorizma

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfmin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Tijekom promatranog razdoblja uočava se rast broja obavijesti o sumnji na pranje novca u razdoblju od 2011. do 2016. godine, kada je došlo do porasta od 180 % u odnosu broja obavijesti u 2011. kada ih je bilo 274 i 2016. kada ih je bilo 771. Godišnji rast broja obavijesti iz godine u godinu kreće se u rasponu od 9,41 % do visokih 63,04 % u 2013. godini. Tijekom 2017., 2018. i 2019. zabilježen je blaži pad na razinu između 600 i 700 obavijesti godišnje, što je oko 20 % manje u odnosu na 2016. godinu. U 2020. godini dolazi do značajnog povećanja na 2.243 obavijesti što je porast od 224 % u odnosu na razdoblje prethodne tri godine.

Obavijesti o sumnji na financiranje terorizma koje su banke dostavile UZSPN-u kreću se u rasponu od 2 do 11 prijave godišnje. U razdoblju od 2011. do 2018. godine bilo je u prosjeku 4 obavijesti godišnje, dok je u 2019. i 2020. godini zabilježen rast na 11 obavijesti godišnje.

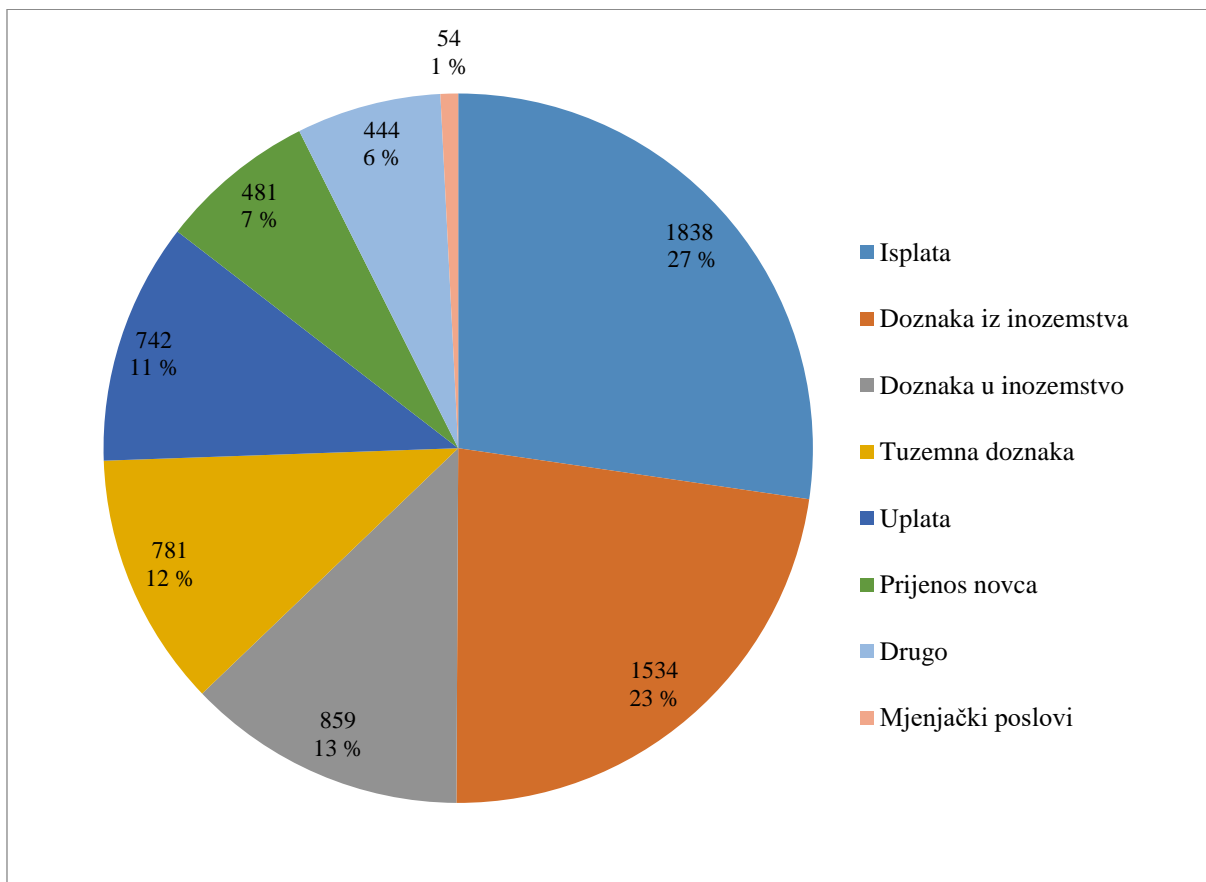
Uzimajući u obzir činjenicu da su banke obveznik koji je najizloženiji riziku pranja novca i financiranja terorizma i koji UZSPN dostavlja više od 80 % od svih obavijesti o sumnji na pranje novca i financiranje terorizma kretanje broja obavijesti o sumnji tijekom promatranog razdoblja ima isto kretanje rasta i pada broja obavijesti kao i kada se promatra ukupan broj obavijesti koje je UZSPN zaprimio.

5.2.1. Zaprimljene obavijesti od banaka o sumnjivim transakcijama prema opisu načina provođenja transakcije

Pravilnik o obavještavanju Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama kao sastavni dio sadrži i Uputu o načinu popunjavanja obrazaca za obavještavanje Ureda za sprječavanje pranja novca o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama sukladno kojoj banke i drugi obveznici nisu dužni popunjavati podatke ako se putem obrasca prijavljuju sumnjiva sredstva.

Na temelju navedenog od ukupno 8.524 obavijesti o sumnji koje su banke dostavile u analizi su prikazani podaci o 6.733 transakcije u kojima su bili popunjeni podaci o načinu provođenja i svrsi (namjeni) transakcije (Grafikon 3.).

Grafikon 3. Broj obavijesti o sumnjivim transakcijama zaprimljenih od banaka prema opisu načina provođenja transakcije u razdoblju od 2011. do 2020. godine

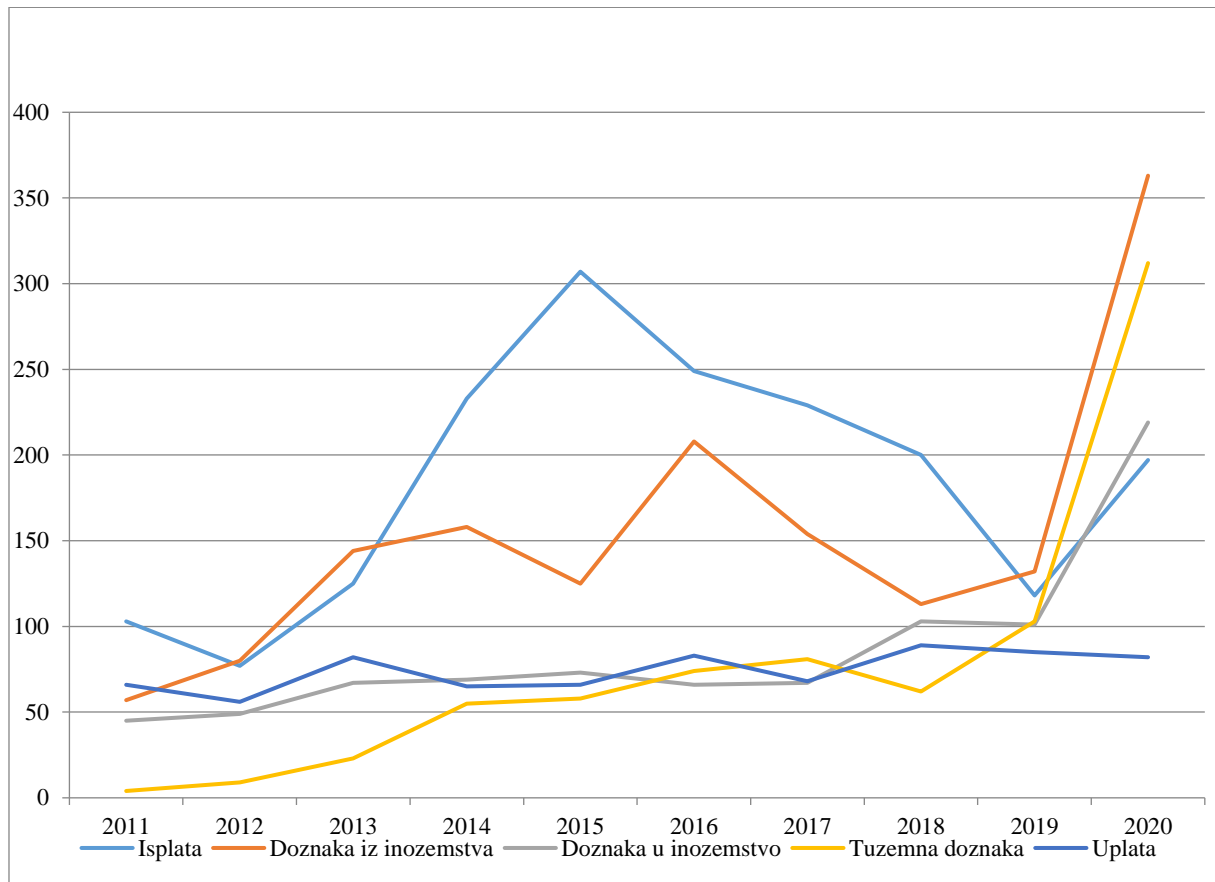

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfmin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Analizom podataka iz 6.733 obavijesti o sumnjivim transakcijama zaprimljenih od banaka prema opisu načina provođenja transakcija u promatranom razdoblju utvrđeno je da 3.372 transakcije odnosno 50 % od ukupnog broja svih sumnjivih transakcija značajno prevladavaju dvije kategorije opisa načina provođenja: isplata s 1.838 obavijesti odnosno 27 % i doznaka iz inozemstva s 1.534 obavijesti odnosno 23 %. Opis doznaka u inozemstvo sadržan je u 859 obavijesti odnosno 13 %, opis tuzemna doznaka u 781 obavijesti odnosno 12 % i opis uplata u 742 obavijesti odnosno 11 %. U manjem broju transakcija (ukupno 14 %) korišteni su opisi prijenos novca, drugo i mjenjački poslovi.

Analizirano je kretanje broja obavijesti o sumnjivim transakcijama zaprimljenih od banaka prema prvih pet najzastupljenijih opisa načina provođenja po godinama u promatranom razdoblju (Grafikon 4.).

Grafikon 4. Struktura obavijesti o sumnjivim transakcijama zaprimljenih od banaka prema opisu načina provođenja transakcije po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Od početka promatranog razdoblja uočava se kontinuirani rast broja transakcija opisanih kao isplata s vrhuncem u 2015. godini kada broj transakcija prelazi 300 što je porast za 200 % u odnosu na 2011. godinu kada je bilo oko 100 transakcija. Tijekom razdoblja od 2016. do 2019. godine dolazi do postepenog pada broja transakcija isplata na razinu 2013. godine, da bi u 2020. godini došlo do ponovnog rasta na oko 200 transakcija.

U razdoblju od 2011. godine do 2014. godine obavijesti o sumnjivim transakcijama opisa doznaka iz inozemstva kontinuirano rastu s početnih oko 60 na preko 200 u 2016. godini, uz pad na 125 u 2015. godini. Tijekom 2017. i 2018. godine zabilježen je pad broja na oko 110, nakon kojeg u 2019. dolazi do blagog rasta, da bi u 2020. godini došlo do velikog porasta na preko 350 obavijesti što je povećanje za 175 % u odnosu na 2019. godinu.

Transakcije opisa doznaka u inozemstvo tijekom promatranog razdoblja blago rastu s početnih 45 do 100 u 2018. i 2019. godini, dok je u 2020. godini zabilježen značajan porast

doznaka u inozemstvo na preko 200 što je povećanje za više od 100 % u odnosu na prethodne dvije godine.

Transakcije s opisom tuzemna doznaka tijekom promatranog razdoblja kontinuirano rastu s početnih 4 u 2011. godini na oko 80 u 2017. godini, nakon koje u 2018. slijedi manji pad, te u 2019. godini rast na preko 100, da bi u 2020. godini došlo do značajnog rasta na više od 300 što je porast za 200 % u odnosu na prethodnu godinu.

Transakcije s opisom uplata tijekom promatranog razdoblja ne bilježe značajnije oscilacije i kreću se u rasponu između 55 i 90 godišnje.

5.2.2. Zaprimljene obavijesti od banaka o sumnjivim transakcijama prema opisu svrhe (namjene) transakcije

Analiza podataka o sumnjivim transakcijama zaprimljenim od banaka prema opisu svrhe (namjene) pokazuje da od ukupnog broja 6.733 transakcije, 49 % transakcija ima opis „drugo“ iz čega proizlazi da banke za velik broj transakcija nisu mogle jasno odrediti, odnosno doći do podataka koja je svrha transakcije, te su ih banke iz tog razloga procijenile kao sumnjive.

Upotrebom kategorije „drugo“ u opisu svrhe (namjene) transakcije u ovako velikom broju transakcija onemogućena je kvalitetna analiza podataka o stvarnoj svrsi „namjeni“ transakcija za koje je obavijest o sumnji dostavljena UZSPN-u (Tablica 4.).

Tablica 4. Struktura obavijesti o sumnjivim transakcijama zaprimljenih od banaka prema opisu svrha (namjena) provođenja transakcije u razdoblju od 2011. do 2020. godine

opis svrhe (namjene)	broj transakcija	%
Drugo	3328	49,43
Pozajmica	677	10,06
Roba	544	8,09
Štednja	533	7,92
Usluga	485	7,20
Plaćanje računa	279	4,14
Nekretnina	190	2,82
Kredit	140	2,08
Pokretnine	83	1,23
Udjeli	81	1,20
Dobit	69	1,02
Za potrebe blagajne	53	0,80
Prodaja strane gotovine	41	0,62
Avans	37	0,55
Pomoć	37	0,55
Kupnja strane gotovine	36	0,53
Vrijednosni papiri	33	0,49
Osiguranje	18	0,27
Darovanje	17	0,25
Ček	14	0,21
Igre na sreću	12	0,18
Virtualne valute	9	0,13
Naplata potraživanja	5	0,07
Asignacija	4	0,06
Plemeniti metali	3	0,04
Nasljedstvo	2	0,03
Cesija	1	0,01
Deponirana sredstva kod javnog bilježnika i odvjetnika	1	0,01
Umjetnine	1	0,01
Ukupno	6733	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

5.3. Indikatori za prepoznavanje sumnjivih transakcija, sredstava i osoba

ZSPNFT propisuje obveznicima obvezu sastavljanja liste indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija, sredstava i osoba kod kojih postoje razlozi na sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma. Kod sastavljanja liste indikatora obveznici moraju uzeti u obzir specifičnosti svog poslovanja i karakteristike sumnjivih transakcija koje definira ZSPNFT.

Pri dostavljanju obavijesti o sumnji na pranje novca ili financiranje terorizma UZSPN-u obveznici koriste jedan ili kombinaciju više indikatora za sumnju koji su primjenjivi u pojedinoj situaciji. U promatranom razdoblju obveznici su prilikom prijave sumnjivih transakcija, sredstava i osoba koristili ukupno 108 različitih indikatora koji upućuju na sumnju na pranje novca i financiranje terorizma a čiji je postotak korištenja bio 1 % i više. Indikatori su prilikom prijave korišteni samostalno ili u kombinaciji više indikatora u jednoj prijavi, te su ukupno u razdoblju od 2011. do 2020. godine korišteni 12.923 puta. Od ukupnog broja korištenih indikatora 65 % odnosi se na prvih osam najučestalije korištenih indikatora, dok 35 % obuhvaća korištenje ostalih 100 indikatora (Tablica 5.).

Tablica 5. Indikatori koje su obveznici najučestalije koristili pri prijavi sumnjivih transakcija, sredstava i osoba u razdoblju od 2011. do 2020. godine

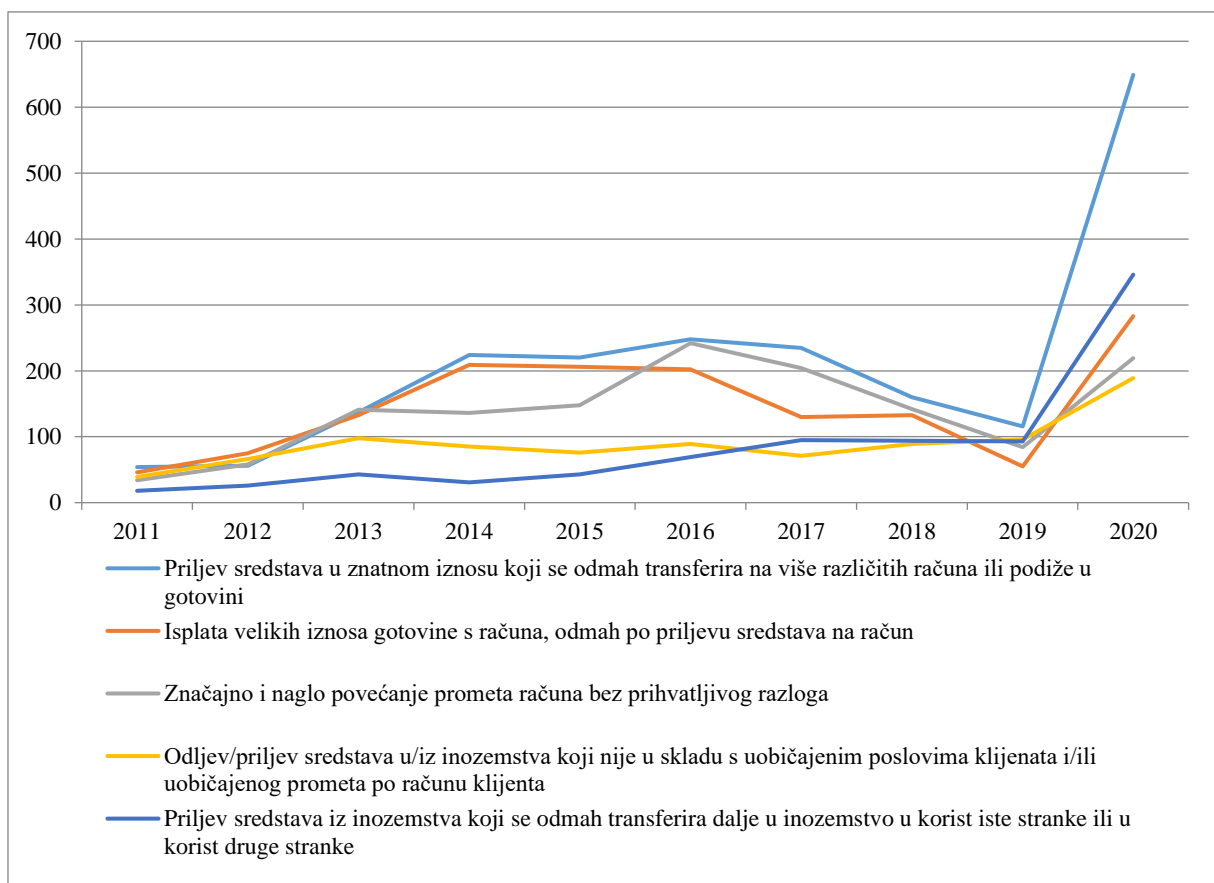
Indikatori koje su obveznici najučestalije koristili pri prijavi sumnjivih transakcija, sredstava i osoba	Broj korištenja 2011.-2020.	%
Priljev sredstava u znatnom iznosu koji se odmah transferira na više različitih računa ili podiže u gotovini	2.099	16,24
Isplata velikih iznosa gotovine s računa, odmah po priljevu sredstava na račun	1.472	11,39
Značajno i naglo povećanje prometa računa bez prihvatljivog razloga	1.408	10,90
Odljev/priljev sredstava u/iz inozemstva koji nije u skladu s uobičajenim poslovima klijenata i/ili uobičajenog prometa po računu klijenta	898	6,95
Priljev sredstava iz inozemstva koji se odmah transferira dalje u inozemstvo u korist iste stranke ili u korist druge stranke	858	6,64
Uplata gotovine koja izrazito odstupa od uobičajenog poslovanja klijenta	543	4,20
Uplate znatnih financijskih sredstava ili kontinuiranih manjih iznosa financijskih sredstava (tzv. povezane transakcije) s računa iz tuzemstva/inozemstva	541	4,19
Učestale uplate gotovine	538	4,16
Ostalo	4.566	35,33
Ukupno	12.923	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Učestalost i struktura korištenja prvih pet najučestalije korištenih indikatora (6735 korištenja, odnosno 52,12 %) ukazuju na to da je tijekom promatranog razdoblja financijski sustav RH kontinuirano najviše izložen riziku pranja novca kroz transakcije koje uključuju priljev sredstava iz tuzemstva i/ili inozemstva u znatnim iznosima koja se zatim podižu u gotovini ili transferiraju na druge račune, što je također povezano s korištenjem indikatora značajnog i naglog povećanja prometa računa bez prihvatljivog razloga (Grafikon 5.).

Indikatori koji se odnose na transakcije uplate gotovine javljaju se u manjem broju sumnjivih slučajeva i nalaze se tek šestom mjestu s 4,20 % i osmom mjestu s 4,16 % od ukupnog broja korištenih indikatora u prijavama sumnjivih transakcija.

Grafikon 5. Struktura indikatora koje su obveznici najučestalije koristili pri prijavi sumnjivih transakcija, sredstava i osoba po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Tijekom razdoblja od 2011. do 2016. godine zabilježen je rast prva tri najučestalije korištena indikatora, koji su s početnih vrijednosti od 30 do 55 tijekom 2011. godine u 2016. dosegli razinu od 200 do 250 što je povećanje od 350 % do 610 %. U razdoblju od 2017. do 2019.

prva tri indikatora bilježe kontinuiran pad na razinu od 55 do 115 što je smanjenje od 50 % do 70 % u odnosu na 2016. godinu. U 2020. godini dolazi do velikog povećanja korištenja svih indikatora s obzirom na to da je došlo i do velikog povećanja ukupnog broja prijave sumnjivih transakcija. U 2020. godini posebno se izdvaja povećanje korištenja najučestalije korištenog indikatora s 115 na 650 (Priljev sredstava u znatnom iznosu koji se odmah transferira na više različitih računa ili podiže u gotovini).

Sumnjive transakcije prema učestalosti korištenja indikatora povezanih s uplatom gotovine nalaze se od šestog do devetog mjesta s 2.115 korištenja odnosno 16,36 %, dok su transakcije priljeva sredstava iz zemalja visokog rizika na desetom mjestu s 466 korištenja odnosno 3,61 %.

5.4. Zaprimljene obavijesti o gotovinskim transakcijama

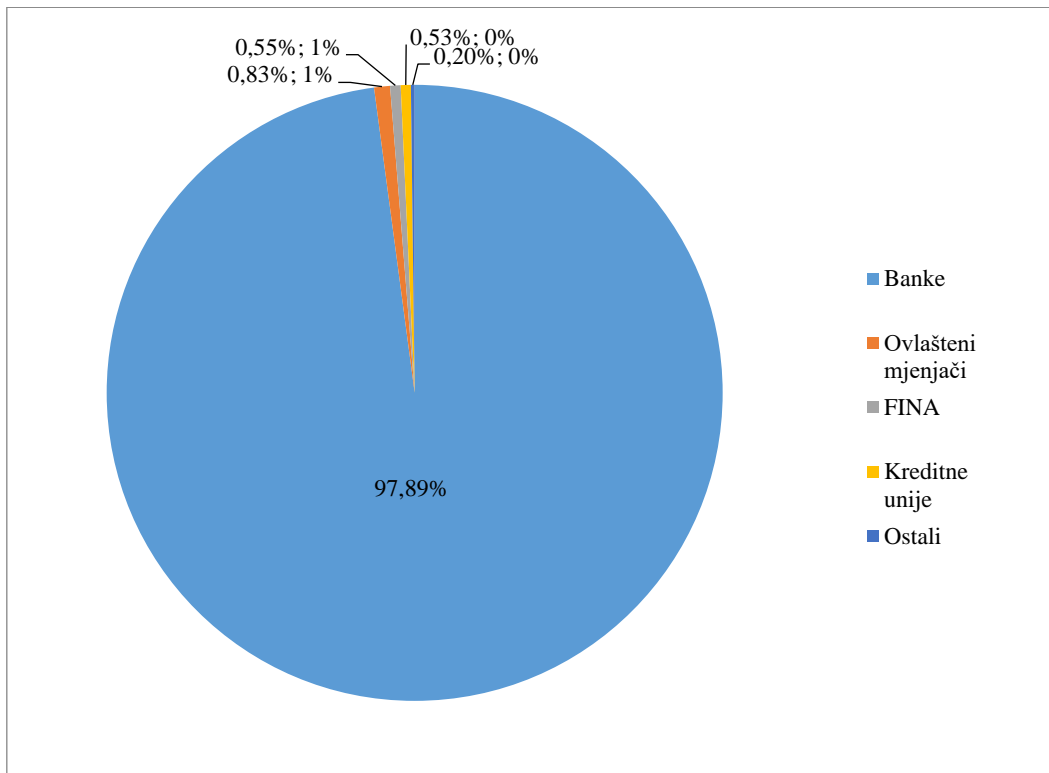
ZSPNFT propisuje da obveznici moraju dostaviti UZSPN-u obavijesti o gotovinskim transakcijama za sve transakcije koje se provode u gotovini u vrijednosti od 200.000,00 HRK i većoj, što podrazumijeva transakcije uplate i isplate gotovine.

5.4.1. Broj gotovinskih transakcija

Svi obveznici tijekom promatranog razdoblja od 2011. do 2020. godine ukupno su dostavili 554.093 obavijesti o gotovinskim transakcijama.

Od ukupnog broja obavijesti o gotovinskim transakcijama gotovo 98 % odnosi se na gotovinske transakcije koje su provedene u gotovini u poslovnicama banaka, dok se preostalih 2 % odnosi na obavijesti o gotovinskim transakcijama koje su dostavili ostali obveznici (Grafikon 6.).

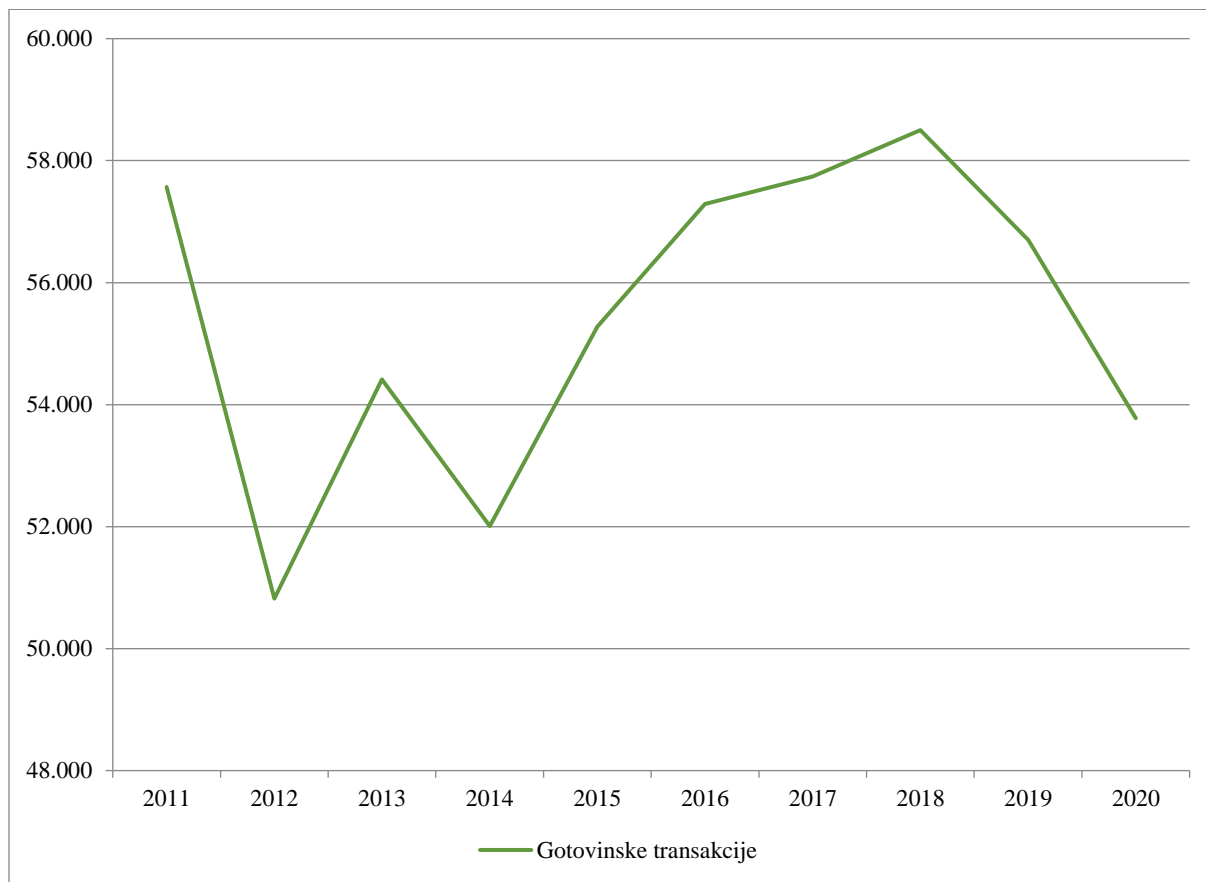
Grafikon 6. Struktura zaprimljenih obavijesti o gotovinskim transakcijama prema vrsti obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Analiza na temelju broja zaprimljenih obavijesti o gotovinskim transakcijama od svih obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine pokazuje da se broj gotovinskih transakcija kreće od 51 do 59 tisuća što u prosjeku godišnje iznosi 55 tisuća obavijesti (Grafikon 7.).

Grafikon 7. Broj zaprimljenih obavijesti o gotovinskim transakcijama od svih obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine

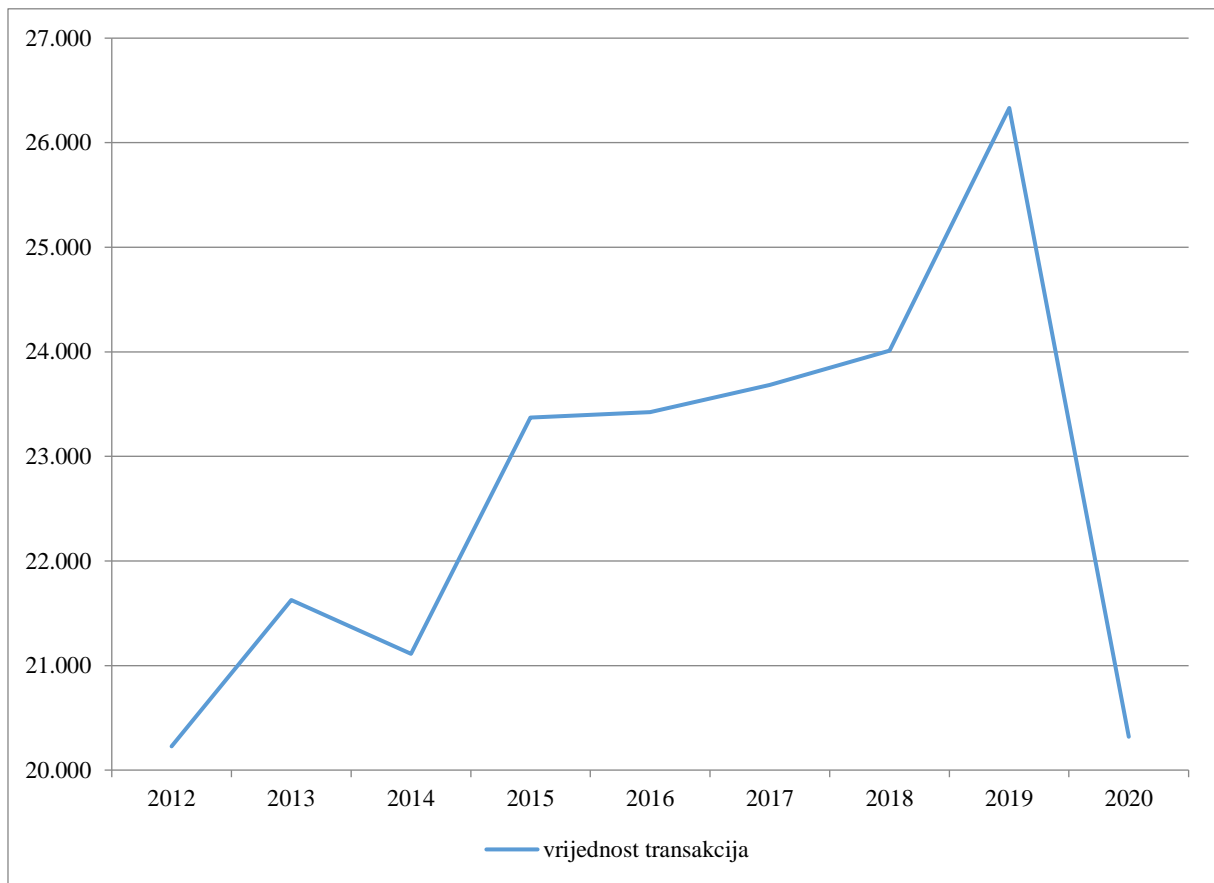
Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfim.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

U 2011. godini broj transakcija bio je na visokoj razini od približno 58 tisuća, da bi u 2012. pao za 12 % na najnižih 51 tisuću. Tijekom 2013., 2014. i 2015. dolazi do naizmjeničnog pada i rasta broja prijava iz godine u godinu za približno 5 %. Tijekom 2016. broj transakcija se ponovno penje na razinu iz 2011. godine i nastavlja rasti u 2017., te dostiže najvišu razinu s gotovo 59 tisuća prijava u 2018. godini. U 2019. i 2020. godini zabilježen je pad broja gotovinskih transakcija do 54 tisuće.

5.4.2. Vrijednost gotovinskih transakcija

Kada se promatra ukupna vrijednost gotovinskih transakcija izražena u milijunima HRK u razdoblju od 2012. do 2020. godine ona iznosi ukupno 204.103 milijuna HRK (Grafikon 8.).

Grafikon 8. Vrijednost zaprimljenih obavijesti o gotovinskim transakcijama u milijunima HRK u razdoblju od 2012. do 2020. godine

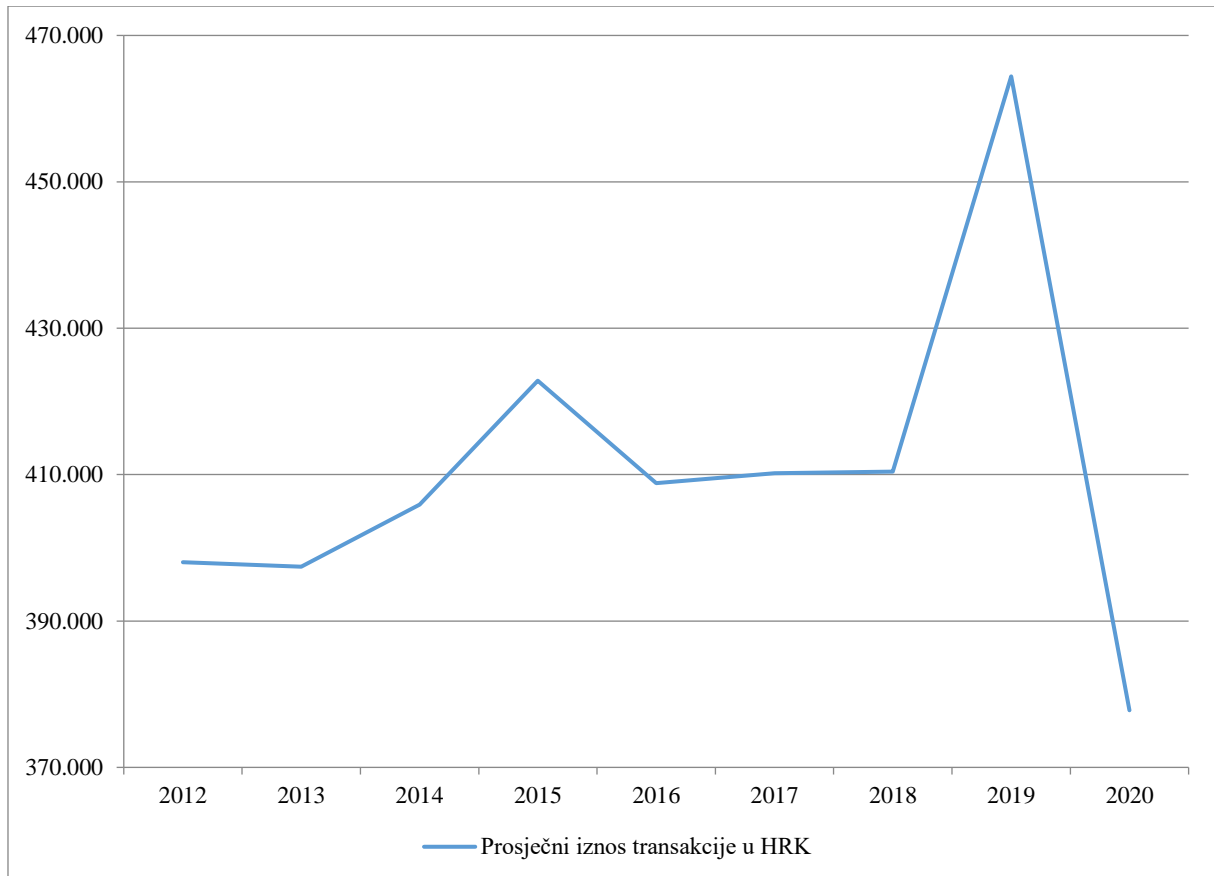
Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

U razdoblju od 2012. do 2014. godine godišnja vrijednost se kreće između 20 i 22 milijuna HRK, da bi u razdoblju od 2015. do 2019. godine vrijednost iz godine u godinu rasla od 23 do preko 26 milijuna HRK. U 2020. godini dolazi do značajnog smanjenja vrijednosti na 20 milijuna HRK što je razina kao na početku promatranog razdoblja.

Prosječna godišnja vrijednost gotovinskih transakcija u razdoblju od 2012. do 2018. nema značajnijih odstupanja i kreće se oko 400 tisuća HRK s manjim povećanjem u 2015. godini na 420 tisuća HRK. U 2019. godini u odnosu na prethodne godine dolazi do porasta prosječne vrijednosti transakcije na najvišu razinu od 465 tisuća HRK. U 2020. godini prosječna vrijednost smanjuje se na 380 tisuća HRK što je najniža razina u promatranom razdoblju.

Promatrajući odnos broja i vrijednosti gotovinskih transakcija po godinama u razdoblju od 2012. do 2020. godine proizlazi da se prosječna godišnja vrijednost gotovinskih transakcija kreće u rasponu od 370 do 470 tisuća HRK (Grafikon 9.).

Grafikon 9. Prosječna godišnja vrijednost gotovinskih transakcija u valuti HRK u razdoblju od 2012. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

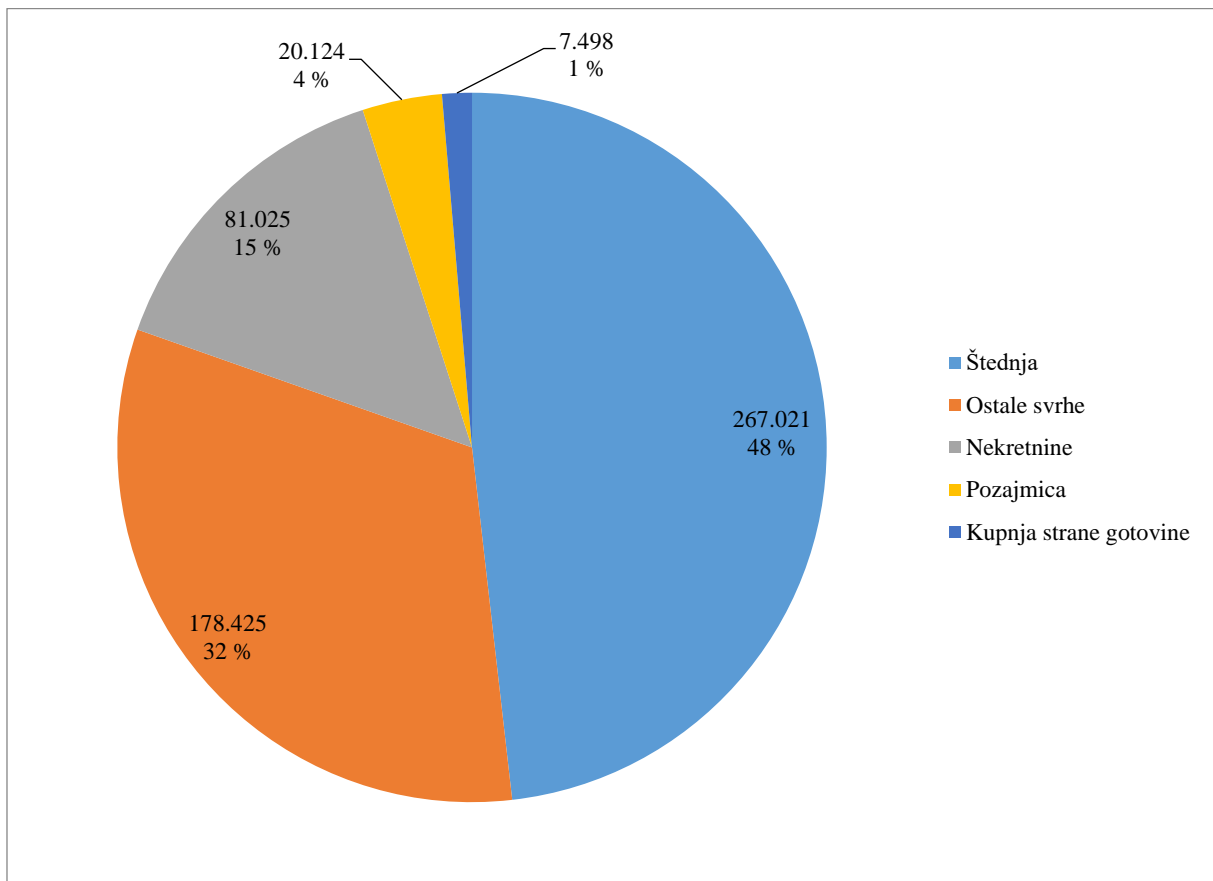
Prosječna godišnja vrijednost gotovinskih transakcija u razdoblju od 2012. do 2018. nema većih odstupanja i kreće se oko 400 tisuća HRK s manjim povećanjem u 2015. godini na 420 tisuća HRK. U 2019. godini u odnosu na prethodne godine dolazi do porasta prosječne vrijednosti transakcije na najvišu razinu od 465 tisuća HRK, dok se u 2020. godini prosječna vrijednost smanjuje na 380 tisuća HRK što je najniža razina u promatranom razdoblju.

5.4.3. Gotovinske transakcije prema obilježju svrha provođenja

Prilikom dostavljanja obavijesti o gotovinskoj transakciji obveznici u sklopu obavijesti uz ostale podatke o transakciji navode i svrhu provođenja transakcije.

Ukupno su obveznici koristili 30 različitih opisa svrhe provođenja transakcije. Od ukupnog broja gotovinskih transakcija njih 267.021, odnosno 48 % odnosi se na svrhu „štednja“, 81.025 transakcija, odnosno 15 % odnosi se na svrhu „nekretnine“. Manji dio transakcija, njih 20.124 odnosno 4 % odnosi se na svrhu „pozajmica“, 7.498 transakcija, odnosno 1 % odnosi se na svrhu „kupnja strane gotovine“. Ostalih 26 obilježja svrhe provođenja korišteni su u 178.425 transakcija odnosno 32 % (Grafikon 10.).

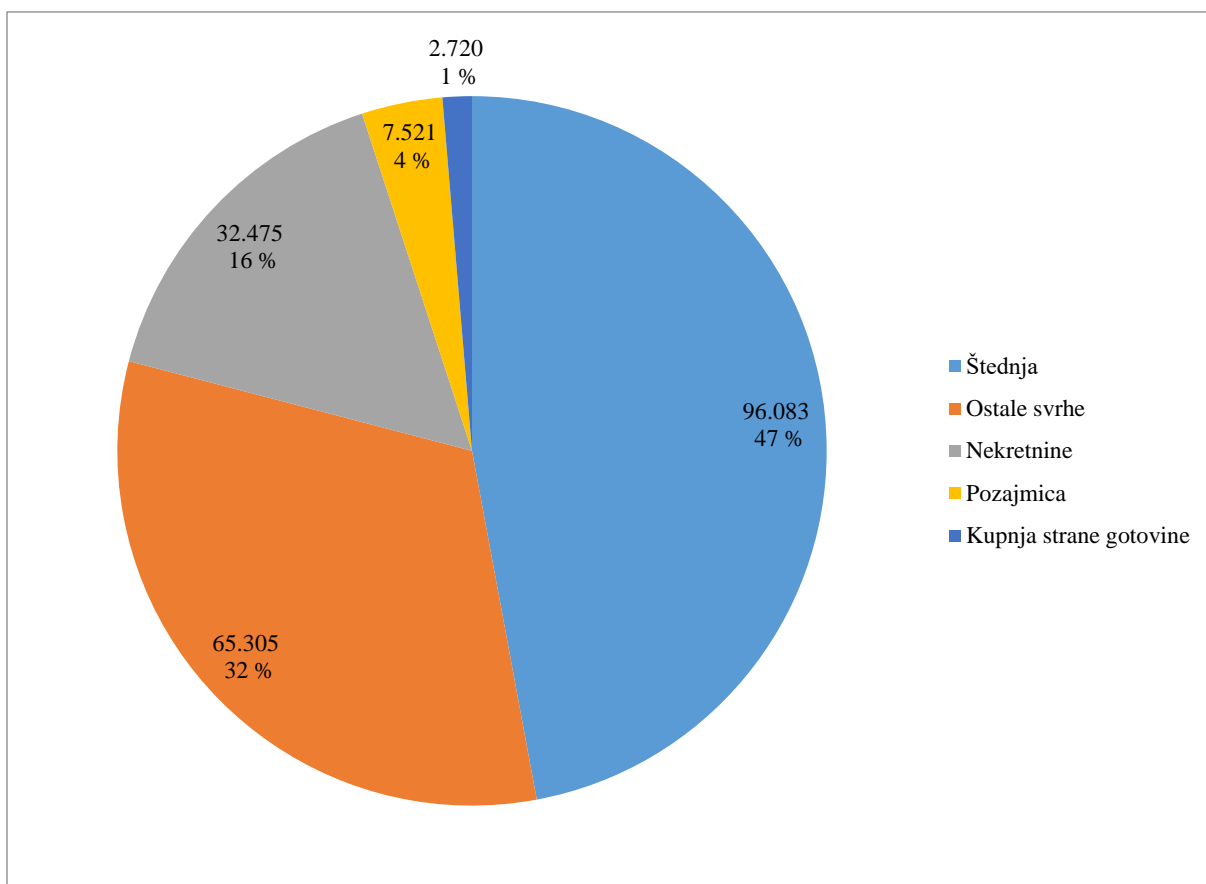
Grafikon 10. Broj zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „svrha provođenja“ u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Analizom podataka o vrijednosti gotovinskih transakcija prema obilježju „svrha provođenja“ od ukupnog iznosa vrijednosti 204.103 milijuna HRK, 47 % odnosno 96.083 milijuna HRK odnosi se na transakcije štednje, 16 % odnosno 32.475 milijuna HRK odnosi se na nekretnine, 4 % odnosno 7.521 milijun HRK označeno je kao pozajmica, dok je sklopu u preostalim 32 % odnosno 65.305 milijuna HRK objedinjeno ostalih 26 obilježja svrhe provođenja (Grafikon 11.).

Grafikon 11. Vrijednost zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „svrha provođenja“ u milijunima HRK po godinama u razdoblju od 2012. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfina.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

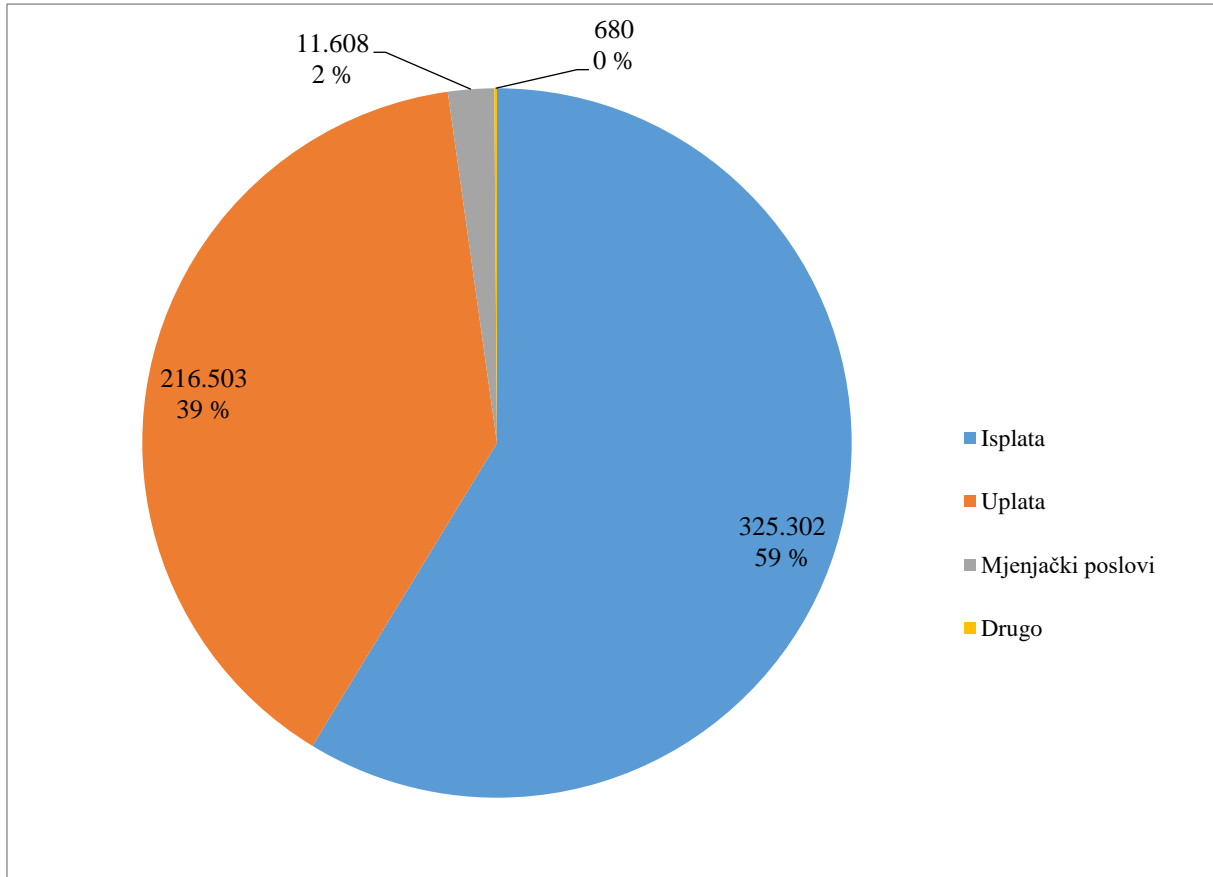
5.4.4. Gotovinske transakcije prema obilježju načina provođenja

Obveznici prilikom prijave gotovinskih transakcija UZSPN-u uz ostale podatke o transakciji dostavljaju i podatak o načinu provođenja transakcije.

Od ukupnog broja gotovinskih transakcija njih 325.302, odnosno 59 % odnosi se na isplate, 216.503 transakcija, odnosno 39 % odnosi se na uplate. Manji dio transakcija, njih 11.608

odnosno 2 % odnosi se na mjenjačke poslove, a 680 transakcija odnosi se na druge načine provođenja transakcija (Grafikon 12.).

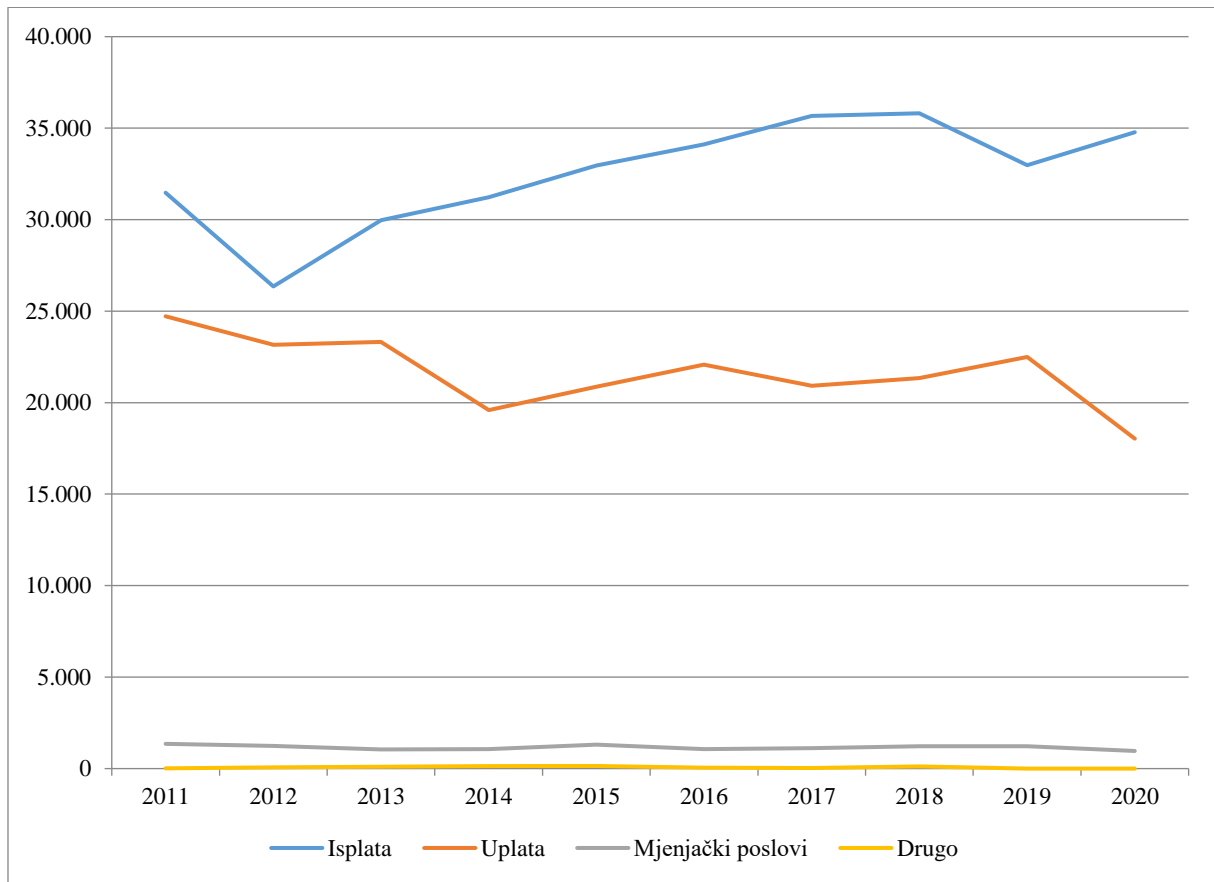
Grafikon 12. Broj zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „način provođenja“ u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Analizom podataka o korištenju obilježja „način provođenja“ tijekom godina u razdoblju od 2011. do 2020. godine uočava se kontinuirana dominacija transakcija isplate gotovine koje se kreću u rasponu od 26 do 36 tisuća transakcija godišnje. Zatim slijede transakcije uplata gotovine koje se kreću u rasponu do 18 do 25 tisuća godišnje (Grafikon 13.).

Grafikon 13. Struktura zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „način provođenja“ po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Broj isplata u 2011. godini bio je na razini od 31 tisuće transakcija, da bi u 2012. godini došlo do smanjenja na 26 tisuća. U razdoblju od 2013. do 2018. godine broj transakcija isplate kontinuirano raste do 36 tisuća što je porast od 36 % u odnosu na 2012. godinu. Tijekom 2019. godine dolazi do manjeg pada broja isplata na 33 tisuće i ponovnog rasta u 2020. godini na 35 tisuća isplata.

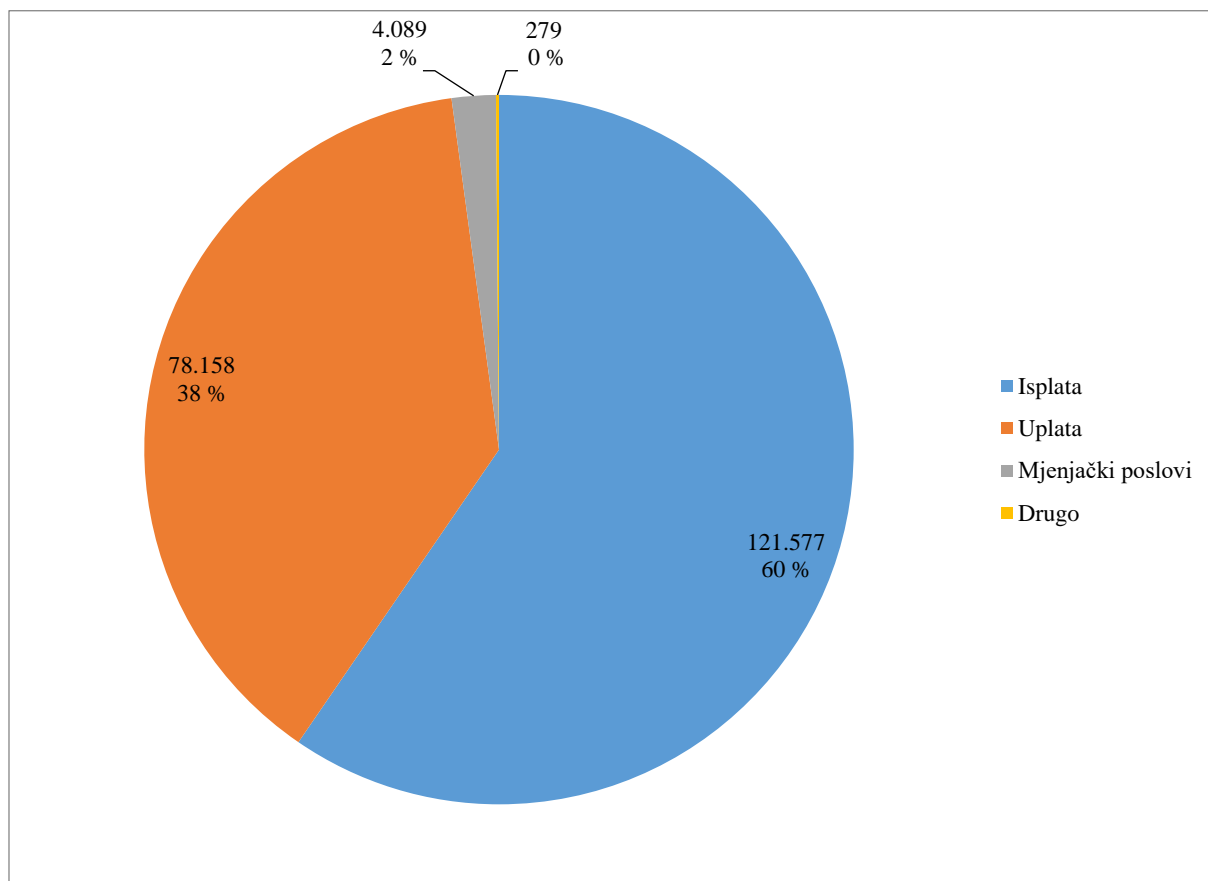
Na početku promatranog razdoblja broj uplata bio je na najvišoj razini od 25 tisuća, a zatim se smanjuje i većinu promatranog razdoblja kreće se oko 22 tisuće godišnje. U 2014. godini zabilježen je pad na manje od 20 tisuća, a tijekom 2020. broj uplata je na najnižoj razini od 18 tisuća.

Transakcije mjenjačkih poslova kreću se između 960 i 1.350 godišnje bez većih oscilacija.

U promatranom razdoblju zanemariv je broj transakcija koje se odnose na druge načine provođenja, a godišnje se kreće od 0 do 116.

Analizom podataka o ukupnoj vrijednosti zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „način provođenja“ u milijunima HRK u razdoblju od 2012. do 2020. godine proizlazi da sa 60 % odnosno 121.577 milijuna HRK dominiraju transakcije isplate, dok se 38 % odnosno 78.158 milijuna HRK odnosi se na transakcije uplate. Iznos od 4.089 milijuna HRK, odnosno 2 % odnosi se na mjenjačke transakcije, a iznos od 279 milijuna HRK odnosi se na ostale načine provođenja transakcija (Grafikon 14.).

Grafikon 14. Vrijednost zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „način provođenja“ u milijunima HRK u razdoblju od 2012. do 2020. godine

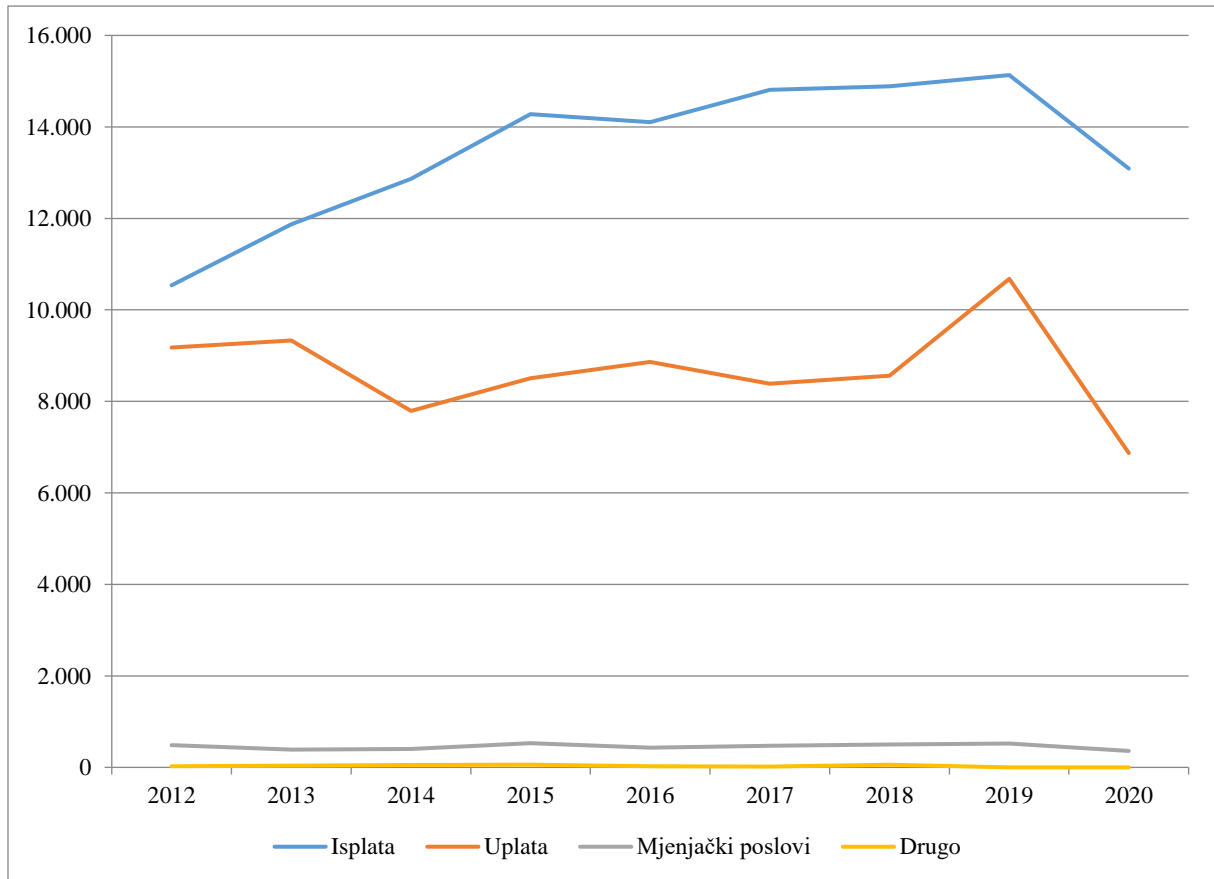

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Analiza podataka o vrijednosti zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju "način provođenja" u milijunima HRK po godinama u razdoblju od 2012. do 2020. godine pokazuje da dominiraju transakcije isplate koje se kreću u rasponu do 10.500 do 15.100 milijuna HRK

godišnje. Nakon isplata slijede uplate koje se kreću u rasponu od 6.800 do 10.700 milijuna HRK (Grafikon 15.).

Grafikon 15. Vrijednost zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „način provođenja“ u milijunima HRK po godinama u razdoblju od 2012. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfmin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

U promatranom razdoblju najzastupljenije transakcije isplata gotovine imaju trend kontinuiranog rasta vrijednosti s vrhuncem od 15.000 milijuna HRK u 2019. godini što je rast od 44 % u odnosu na početak razdoblja kada je bilo 10.500 milijuna HRK. U 2020. godini dolazi do pada vrijednosti na 13.000 milijuna HRK.

Tijekom prve dvije godine promatranog razdoblja vrijednost transakcija uplata kreće se oko 9.200 milijuna HRK, a zatim u 2014. godini pada na 7.800 milijuna HRK. U razdoblju od 2015. do 2018. vrijednost se kreće oko 8.500 milijuna HRK, da bi tijekom 2019. vrijednost porasla na najvišu razinu od skoro 11.000 milijuna HRK. 2020. godina bilježi značajan pad vrijednosti na manje od 7.000 milijuna HRK.

Gotovinske transakcije mjenjačkih poslova i druge gotovinske transakcije tijekom promatranog razdoblja imaju znatno manju vrijednost u milijunima HRK. Vrijednost transakcija mjenjačkih poslova u promatranom razdoblju kreće se od 385 milijuna HRK do 530 milijuna HRK i nema značajnijih oscilacija. Vrijednost transakcija ostalih načina provođenja kreće se od 0 do 60 milijuna HRK.

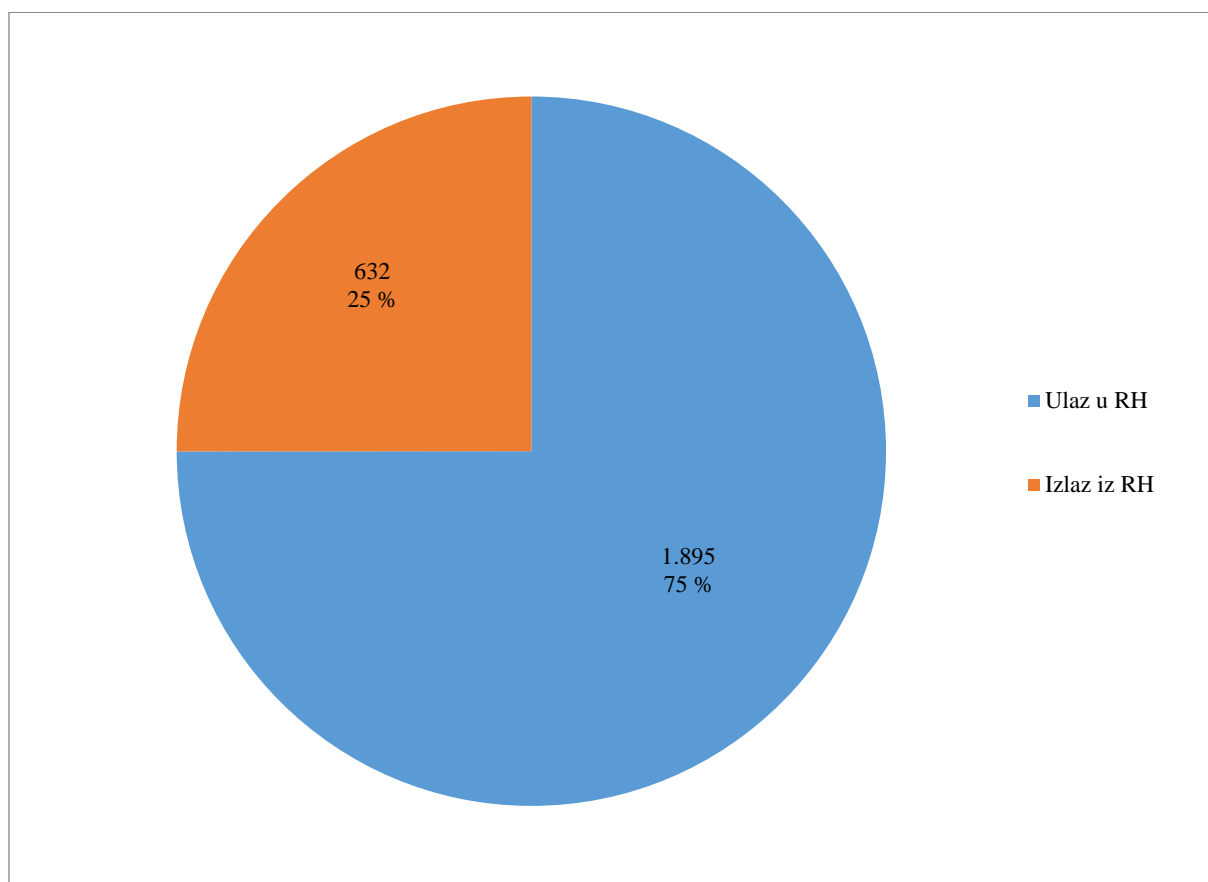
5.5. Zaprimljene obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice

Prilikom prelaska državne granice osobe koje unose ili iznose gotovinu u stranoj valuti ili u valuti HRK u protuvrijednosti iznosa od 10.000,00 EUR i više dužne su to prijaviti Carini. Tijela Carinske uprave RH obavještavaju UZSPN o svakoj prijavi unošenja ili iznošenja gotovine preko državne granice. Dodatno dostavljaju obavijesti o neprijavljenim pokušajima prenošenja gotovine preko granice, te o svakom prijenosu gotovine kada postoji sumnja na pranje novca ili financiranje terorizma.

U podacima o obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice nema iskazanih podataka za 2020. godinu, odnosno svi podaci su 0, što je posljedica pojave pandemije virusa Covid-19 i ograničenja kretanja preko državne granice.

Tijekom promatranog razdoblja UZSPN zaprimio je od tijela Carinske uprave RH ukupno 2.527 obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice. Od ukupnog broja 75 % odnosno 1.895 obavijesti odnosi se na obavijesti prijena gotovine prilikom ulaska u RH, dok se samo 25 % odnosno 632 obavijesti odnosi na obavijesti prijena gotovine prilikom izlaska iz RH (Grafikon 16.).

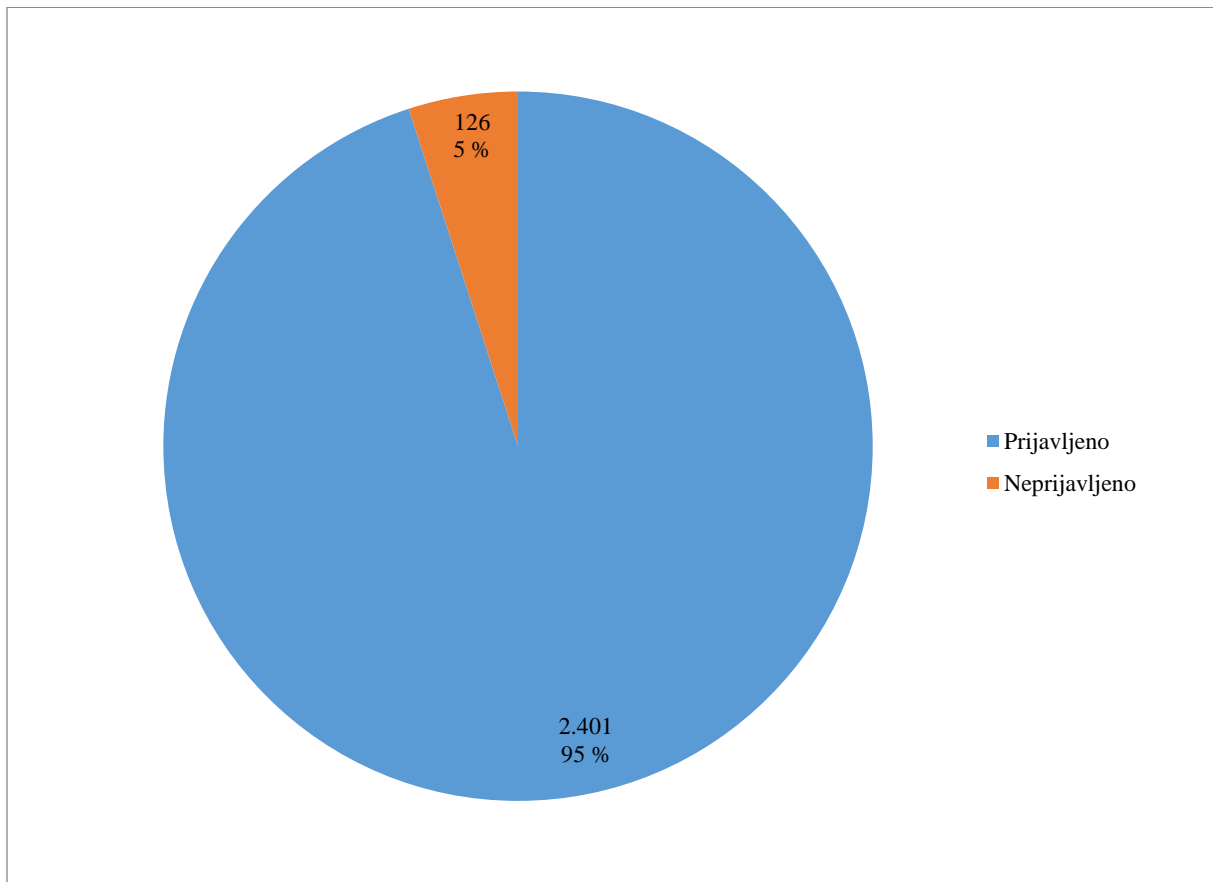
Grafikon 16. Struktura zaprimljenih obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfim.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Od ukupnog broja obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice 95 % odnosno 2.401 obavijest odnosi se na gotovinu koju su osobe prilikom prelaska granice prijavile. Preostalih 5 % odnosno 126 obavijesti odnosi se na gotovinu koju su osobe pokušale prenijeti preko državne granice bez prijave Carini (Grafikon 17.).

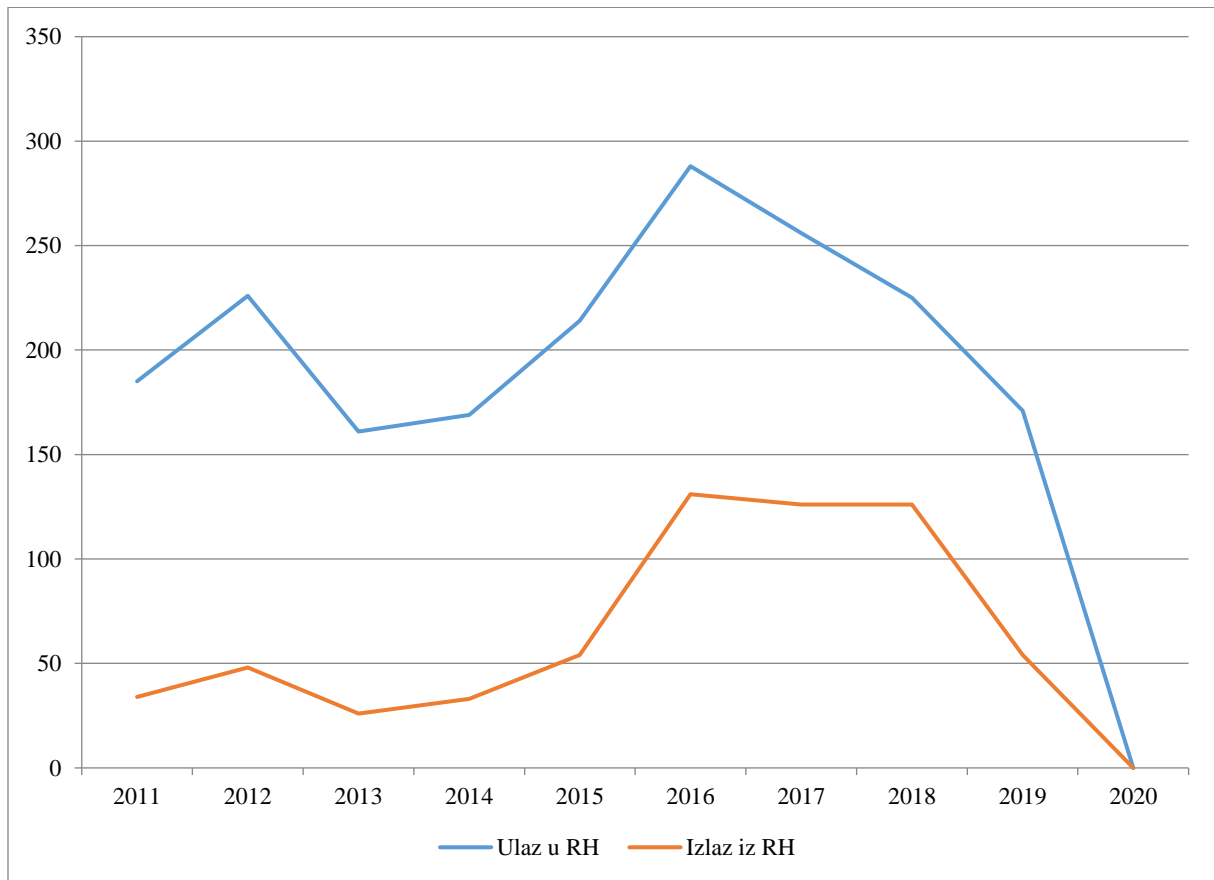
Grafikon 17. Struktura prijavljenih i neprijavljenih prijenosa gotovine preko državne granice u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfmin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Analizirajući podatke o broju zaprimljenih obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice prilikom ulaza i izlaza iz RH po godinama tijekom razdoblja od 2011. do 2020. Godine uočava se da rast i pad broja obavijesti o prijenosu gotovine prilikom ulaza i izlaza imaju identično kretanje porasta i smanjenja tijekom godina, odnosno kada raste broj obavijesti o prijenosu gotovine prilikom ulaska raste i broj obavijesti prilikom izlaska (Grafikon 18.).

Grafikon 18. Broj zaprimljenih obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice prilikom ulaza i izlaza iz RH tijekom razdoblja od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Broj obavijesti prilikom ulaza značajno je veći od broja obavijesti prilikom izlaza i kreće se u rasponu od 160 do 290 godišnje, dok se broj obavijesti prilikom izlaza kreće u rasponu od 25 do 130 godišnje.

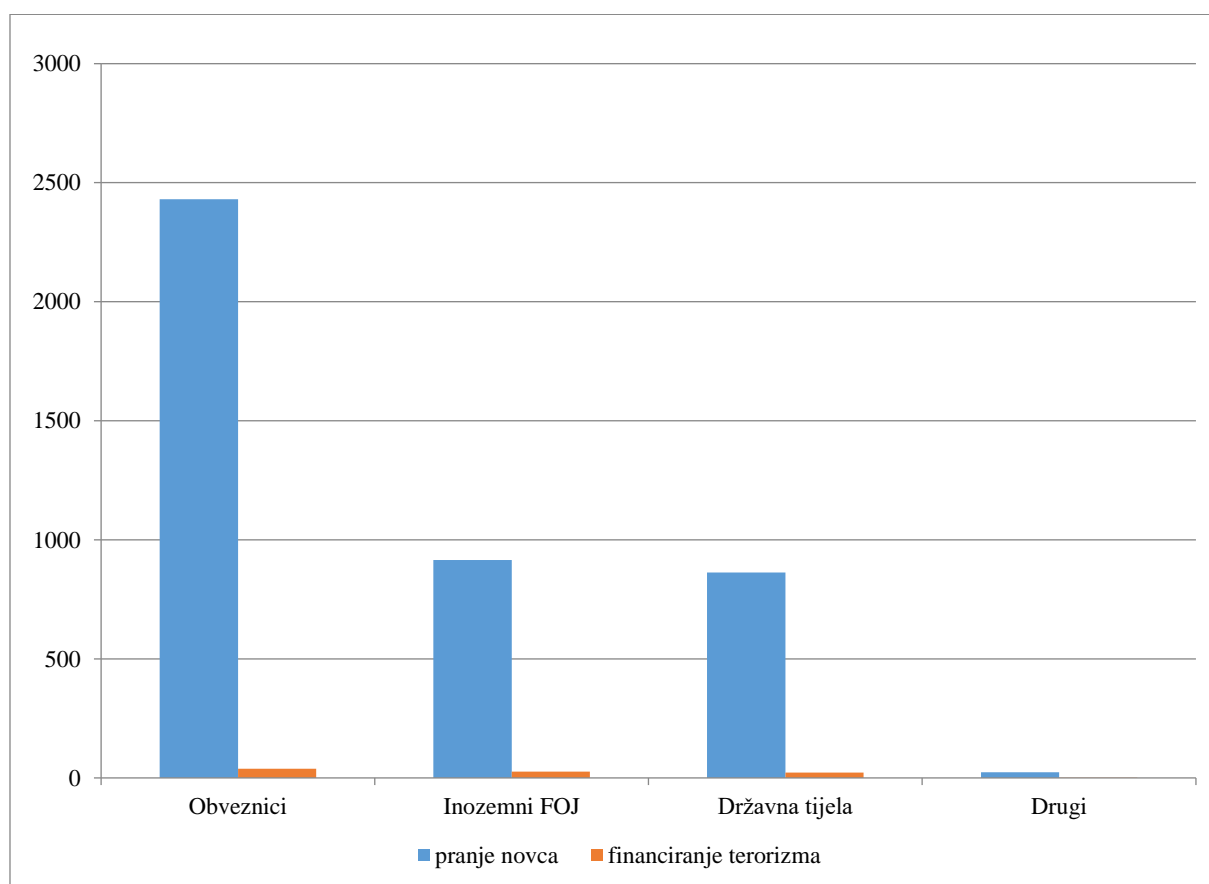
Broj obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice prilikom ulaska u RH i izlaska iz RH najniži je tijekom 2013. godine. U razdoblju od 2014. do 2016. godine dolazi do kontinuiranog rasta broja prijava, te se porast prijava prilikom ulaska u 2016. povećao za 80 % u odnosu na 2013. godinu, a porast broja prijava prilikom izlaska se povećao za 400 % u odnosu na 2013. godinu. Razdoblje od 2017. do 2019. bilježi kontinuirani pad broja prijava. Tijekom 2020. godine nije bilo obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice.

5.6. Otvoreni analitički predmeti

UZSPN na temelju obavijesti o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama zaprimljenim od obveznika, državnih tijela i inozemnih FOJ-eva otvara analitičke predmete u kojima analizira prikupljene podatke i dokumentaciju za slučajeve kod kojih postoji sumnja na pranje nova i/ili financiranje terorizma.

Tijekom promatranog razdoblja UZSPN je otvorio ukupno 4.320 analitičkih predmeta, od kojih se 4.232 odnosno 98 % odnosi na sumnju na pranje novca, dok se preostalih 88 odnosno 2 % odnosi na sumnju na financiranje terorizma (Grafikon 19.).

Grafikon 19. Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju ukupno zaprimljenih obavijesti o sumnji na pranje novca i financiranje terorizma u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Najveći broj analitičkih predmeta njih 2.469 odnosno 57 % otvoreno je na temelju obavijesti zaprimljenih od obveznika. Obavijesti inozemnih FOJ-eva rezultirale su otvaranjem 941

predmeta odnosno 22 %, dok je 885 odnosno 20 % otvorenih predmeta bilo na temelju obavijesti državnih tijela. Na temelju obavijesti drugih otvoreno je 25 odnosno 1 % predmeta.

Prema strukturi obveznika od koji su zaprimljene obavijesti o sumnji na pranje novca dominiraju banke na temelju kojih je otvoreno 2.268 analitičkih predmeta što je 93 %, a ostalih 7 % odnosno 162 analitička predmeta otvorena su na temelju obavijesti zaprimljenih od ostalih obveznika.

Na temelju obavijesti o sumnji na financiranje terorizma zaprimljenih od banaka otvoreno je 33 analitička predmeta što je 85 %, a ostalih 15 % odnosno 6 analitičkih predmeta otvoreno je na temelju obavijesti zaprimljenih od ostalih obveznika (Tablica 6.).

Tablica 6. Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju obavijesti o sumnji na pranje novca i financiranje terorizma zaprimljenih od obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Obveznici	Pranje novca	%	Financiranje terorizma	%
Banke	2268	93,33	33	84,62
HP – Hrvatska pošta	39	1,60	2	5,13
Javni bilježnici	32	1,32	1	2,56
Ovlašteni mjenjači	23	0,95	2	5,13
Pružatelji investicijskih usluga	15	0,62	0	0
Stambene štedionice	14	0,58	0	0
Društva za osiguranje	9	0,37	0	0
FINA	7	0,29	0	0
Odvjetnici	6	0,25	1	2,56
Računovođe i porezni savjetnici	6	0,25	0	0
Leasing društva	5	0,20	0	0
Institucije za elektronički novac	2	0,08	0	0
Razmjena virtualnih i fiducijarnih valuta	2	0,08	0	0
Društva za promet plemenitim metalima	1	0,04	0	0
Factoring društva	1	0,04	0	0
Ukupno	2430	100	39	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Prema strukturi državnih tijela i inozemnih FOJ-eva od kojih su zaprimljene obavijesti o sumnji na pranje novca dominiraju inozemni FOJ-evi na temelju kojih je otvoreno 915 odnosno 50 % analitičkih predmeta. Obavijesti zaprimljene od MUP-a rezultirale su otvaranjem 579 odnosno 32 % analitičkih predmeta, dok je ostalih 18 % odnosno 308 analitička predmeta otvoreno na temelju obavijesti zaprimljenih od ostalih državnih tijela.

Na temelju obavijesti o sumnji na financiranje terorizma zaprimljenih od inozemnih FOJ-eva otvoreno je 26 odnosno 53 % analitičkih predmeta. Obavijesti zaprimljene od MUP-a rezultirale su otvaranjem 12 odnosno 25 % analitičkih predmeta, dok je ostalih 22 % odnosno 11 analitičkih predmeta otvoreno na temelju obavijesti zaprimljenih od ostalih državnih tijela (Tablica 7.).

Tablica 7. Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju obavijesti o sumnji na pranje novca i financiranje terorizma zaprimljenih od državnih tijela i inozemnih FOJ-eva u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Pošiljatelj	Pranje novca	%	Financ. terorizma	%
Inozemni FOJ	915	50,78	26	53,06
MUP	579	32,13	12	24,49
USKOK	82	4,55	0	0
Nadležna državna odvjetništva	46	2,55	1	2,04
Porezna Uprava	44	2,44	0	0
SOA	29	1,61	5	10,21
Carinska Uprava	24	1,33	2	4,08
Drugi	24	1,33	1	2,04
Financijski inspektorat	19	1,05	1	2,04
Ministarstvo financija / Financijska policija	13	0,72	0	0
Županijski i općinski sudovi	9	0,50	0	0
Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta	7	0,39	0	0
HANFA	4	0,22	0	0
HNB	2	0,11	0	0
Ministarstvo vanjskih i europskih poslova	2	0,11	1	2,04
Ministarstvo pravosuđa	1	0,06	0	0
Ministarstvo obrane	1	0,06	0	0
Ured predsjednika	1	0,06	0	0
Ukupno	1802	100	49	100

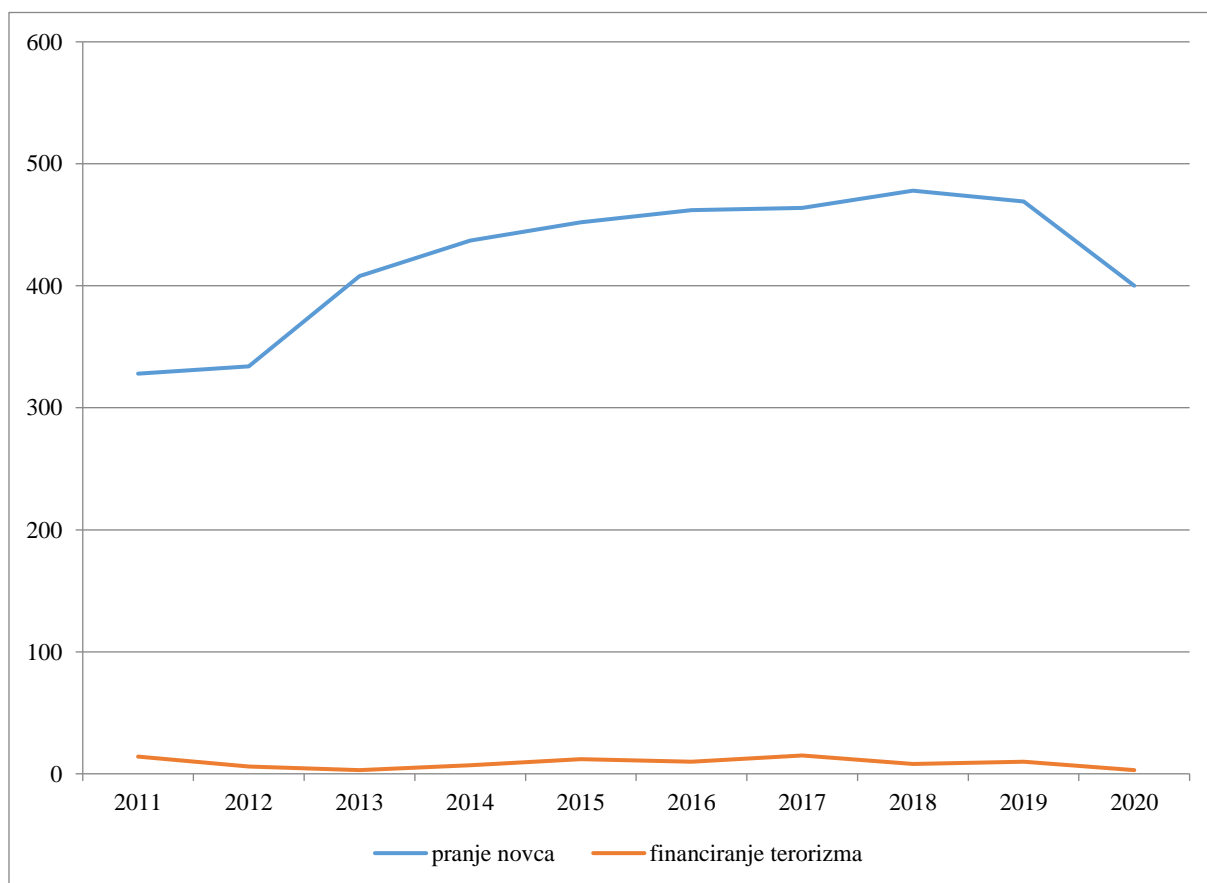
Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Tijekom promatranog razdoblja UZSPN je u prosjeku otvorio godišnje 432 analitička predmeta.

Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju zaprimljenih obavijesti o sumnji na pranje novca tijekom promatranog razdoblja kreće se od 330 do 480 godišnje i kontinuirano raste do vrhunca u 2018. godini. Tijekom 2019. i 2020. godine smanjuje se broj predmeta.

Broj otvorenih predmeta na temelju zaprimljenih obavijesti o sumnji na financiranje terorizma kreće se u rasponu od 3 do 15 godišnje. Tijekom 2011., 2015., 2016., 2017. i 2019. broj predmeta kreće se od 10 do 15 godišnje, dok je u ostalim godinama taj broj ispod 10 godišnje (Grafikon 20.).

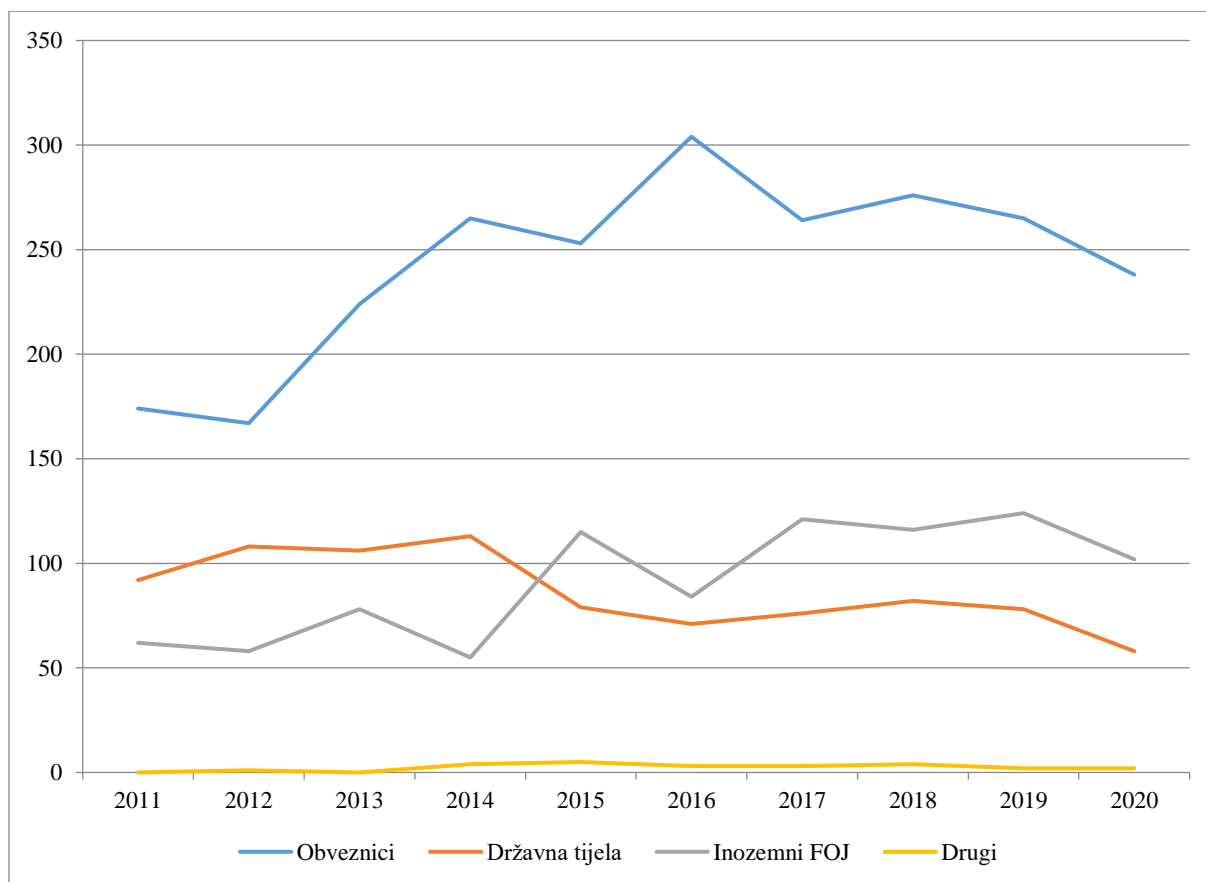
Grafikon 20. Broj otvorenih analitičkih predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Analizom podataka o otvorenim analitičkim predmetima prema pošiljateljima tijekom promatranog razdoblja proizlazi da je značajno veći broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju zaprimljenih obavijesti o sumnji na pranje novca od obveznika, koji se kreće od 170 do 305 godišnje, dok je broj otvorenih predmeta na temelju zaprimljenih obavijesti o sumnji na pranje novca od državnih tijela i inozemnih FOJ-eva znatno manji i kreće se u rasponu od 55 do 125 godišnje. Otvorni predmeti na temelju obavijesti iz drugih izvora kreću se od 0 do 5 godišnje (Grafikon 21.).

Grafikon 21. Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju ukupno zaprimljenih obavijesti o sumnji na pranje novca po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine

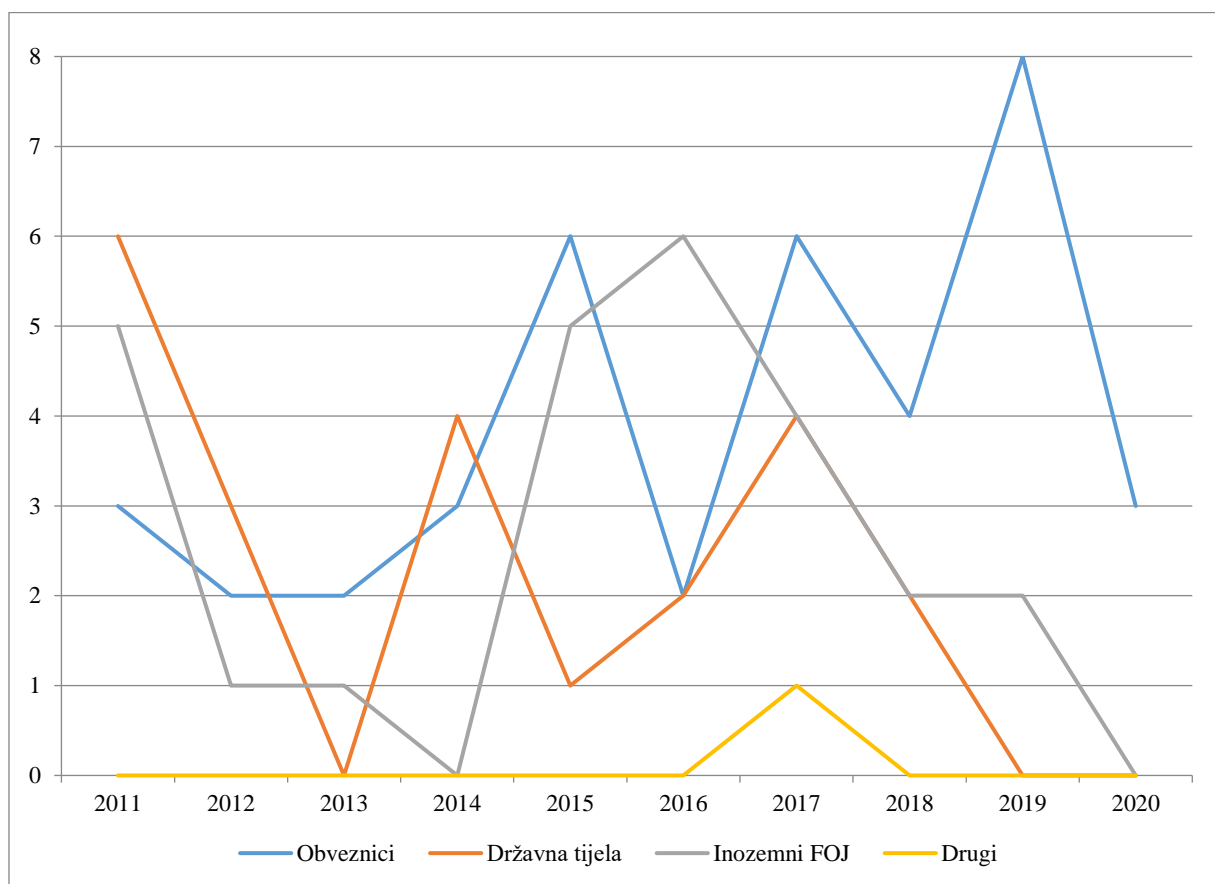
Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Tijekom 2011. i 2012. broj otvorenih predmeta na temelju obavijesti od obveznika bio je oko 170 godišnje, a zatim slijedi razdoblje rasta do 2014. godine kada je bilo 260 predmeta što je povećanje za 60 % u odnosu na 2012. godinu. Na toj razini se zadržava sve do 2019. godine s iznimkom u 2016. godini kada je broj otvorenih predmeta premašio 300 godišnje što je najviše u promatranom razdoblju. U 2020. godini dolazi do manjeg pada na 240 predmeta.

Analiza podataka o broju otvorenih predmeta po osnovi obavijesti o sumnji na financiranje terorizma prema pošiljateljima tijekom promatranog razdoblja kreće se od 3 do 15 godišnje.

Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju zaprimljenih obavijesti o sumnji na financiranje terorizma od obveznika tijekom promatranog razdoblja kreće se od 2 do 8, dok je broj otvorenih predmeta na temelju zaprimljenih obavijesti od državnih tijela i inozemnih FOJ-eva na razini od 1 do 6 godišnje. Na temelju obavijesti iz drugih izvora otvoren je samo jedan predmet sa sumnjom na financiranje terorizma (Grafikon 22.).

Grafikon 22. Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju ukupno zaprimljenih obavijesti o sumnji na financiranje terorizma po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

5.7. Slučajevi proslijeđeni na daljnje postupanje

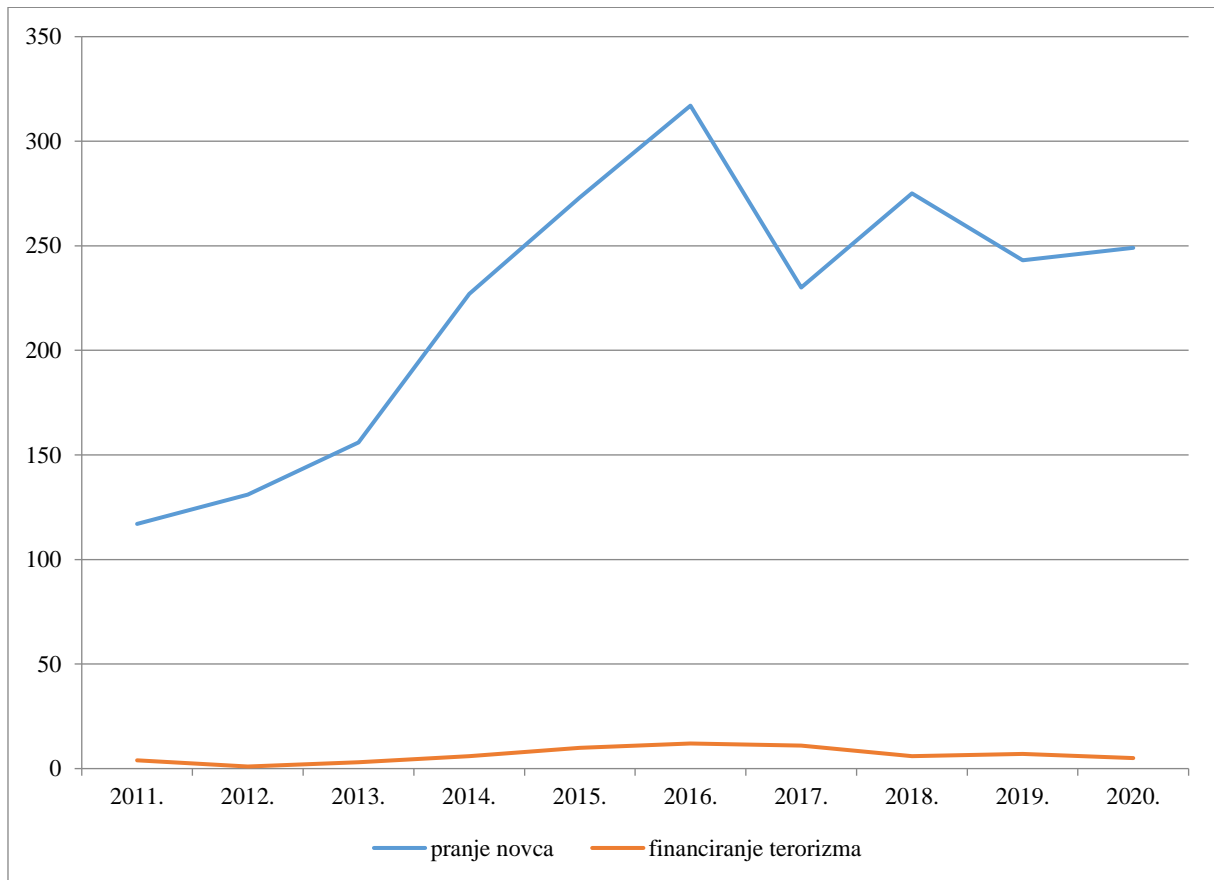
UZSPN provođenjem operativnih analiza sumnjivih transakcija na temelju prikupljenih podataka, informacija i dokumentacije utvrđuje postoje li u pojedinom slučaju razlozi za sumnju na pranje novca ili financiranje terorizma. Za slučajeve u kojima je utvrđeno postojanje sumnje UZSPN rezultate operativnih analiza dostavlja na daljnje postupanje i procesuiranje nadležnim državnim tijelima i inozemnim FOJ-evima.

Slučajevi koji su proslijeđeni na daljnje postupanje predmet su daljnjih postupaka provođenja financijskih istraga, kriminalističkih obrada i izvida, te kaznenih postupaka kako bi se utvrdila nezakonitost predmetnih sredstava.

Proslijeđeni slučajevi na daljnje postupanje i procesuiranje sadrže informacije prikupljene operativnim analizama koje obuhvaćaju analizirane i analitički obrađene sumnjive transakcije, te pravne i fizičke osobe sudionike analiziranih sumnjivih transakcija.

U promatranom razdoblju ukupno je dostavljeno na daljnje postupanje 2.283 predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma, od kojih je 2.218 slučajeva odnosno 97 % sa sumnjom na pranje novca i 65 slučajeva odnosno 3 % sa sumnjom na financiranje terorizma (Grafikon 23.).

Grafikon 23. Broj slučajeva dostavljenih nadležnim tijelima i inozemnim FOJ-evima na daljnje postupanje i procesuiranje u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

U razdoblju od 2011. do 2016. godine broj slučajeva sa sumnjom na pranje novca dostavljenih na daljnje postupanje i procesuiranje kontinuirano raste s početne razine od oko 117 slučajeva u 2011. godini na najvećih 317 slučajeva u 2016. godini što je povećanje za 170 %. U razdoblju od 2017. do 2020. godine broj slučajeva pada i kreće se od 230 do 275 godišnje.

Slučajevi sa sumnjom na financiranje terorizma u prvom dijelu promatranog razdoblja kreću se ispod 10 godišnje, a zatim u razdoblju od 2015. do 2017. dolazi do porasta na više od 10 godišnje, da bi od 2018. do 2020. broj ponovno pao ispod 10 godišnje.

Analiza podataka prema primateljima proslijeđenih slučajeva u razdoblju od 2011. do 2020. godine pokazuje da je od ukupno 2.283 proslijeđena slučaja na daljnje postupanje primatelj najvećeg broja bilo Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP), zatim slijede Porezna uprava,

nadležna državna odvjetništva i inozemni FOJ, te USKOK i SOA, dok su ostali primatelji bili u značajno manjem broju (Tablica 8.).

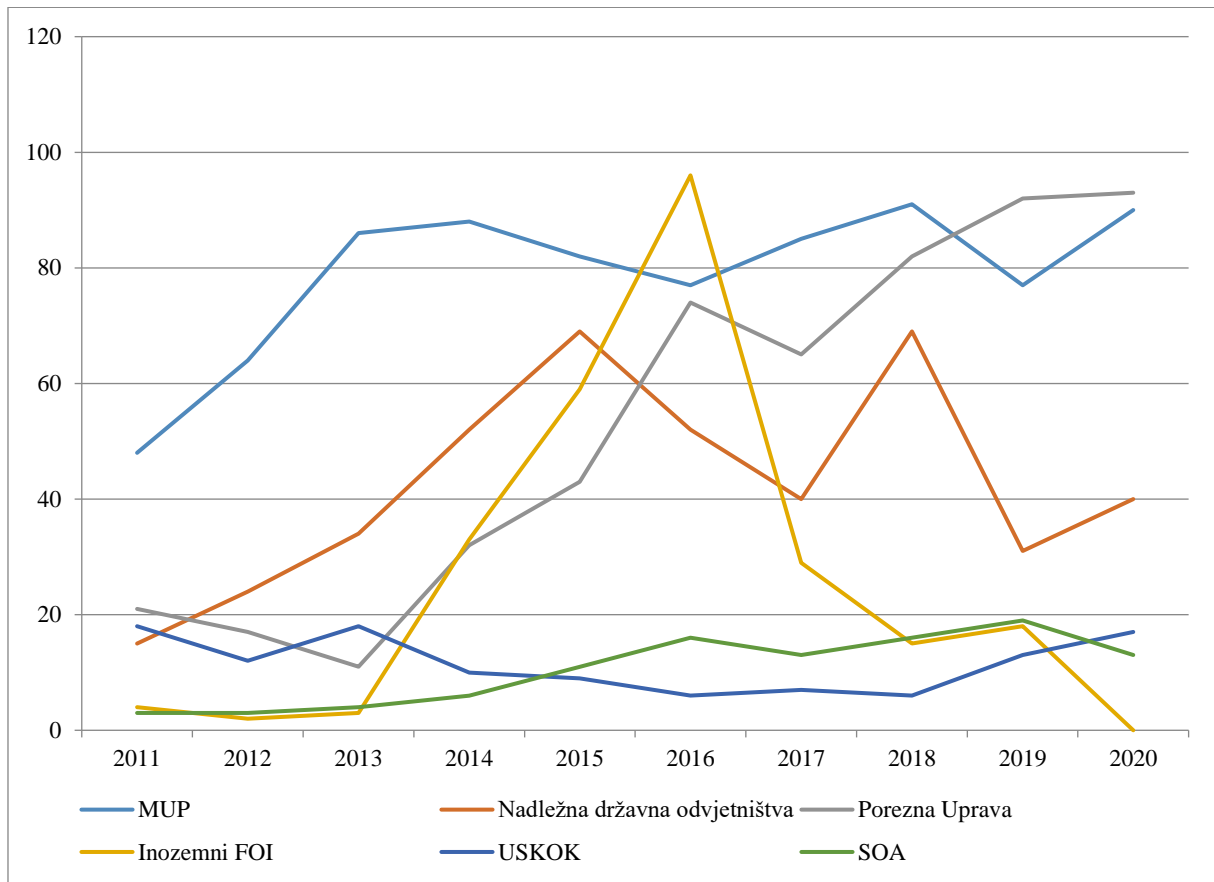
Tablica 8. Primatelji proslijeđenih slučajeva u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Primatelji slučajeva	Broj slučajeva	%
MUP	788	34,52
Porezna uprava	530	23,22
Nadležna državna odvjetništva	426	18,66
Inozemni FOJ	259	11,34
USKOK	116	5,08
SOA	104	4,56
Financijski inspektorat	49	2,15
Ministarstvo financija	3	0,13
Carinska uprava	1	0,04
HANFA	2	0,09
HNB	2	0,09
Ministarstvo obrane	3	0,13
Ukupno	2.283	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Analiza podataka o najučestalijim primateljima proslijeđenih slučajeva po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine pokazuje da se broj proslijeđenih slučajeva godišnje kreće u rasponu od 0 do 100. Kod nekih primatelja analiza veće su oscilacije u broju proslijeđenih slučajeva tijekom godina promatranog razdoblja, dok su kod nekih primatelja manje (Grafikon 24.).

Grafikon 24. Najučestaliji primatelji prosljeđenih slučajeva po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Broj prosljeđenih slučajeva prema MUP-u kreće se oko 50 na početku razdoblja i do 2013. raste do razine preko 80 godišnje što je porast za više od 80 %, zatim se do kraja promatranog razdoblja zadržava na razini od 80 do 90 godišnje.

Slučajevi prosljeđeni nadležnim državnim odvjetništvima kreću se od 15 do 70. U razdoblju od 2011. do 2015. imaju trend rasta do maksimalnih 70 godišnje što je porast za 360 %, dok u drugom dijelu promatranog razdoblja od 2016. do 2020. broj slučajeva oscilira iz godine u godinu od 70 do 30 godišnje.

Broj slučajeva prosljeđenih Poreznoj upravi ima trend velikog rasta i kreće se od 10 do više od 90 godišnje. Od broj slučajeva je u padu od 20 do 10 godišnje, da bi nakon 2013. godine krenuo kontinuirani rast do preko 90 slučajeva u 2020. godini, što je povećanje za 745 % u odnosu na 2013. godinu.

Broj slučajeva prosljeđenih inozemnim FOJ-evima kreće se od 0 do gotovo 100 godišnje. U prve tri godine promatranog razdoblja broj slučajeva je iznimno mali, da bi od 2014. do 2016. godine uslijedio veliki porast na razinu od gotovo 100 slučajeva što je porast za 3100 %. Nakon 2016. godine pa do kraja promatranog razdoblja slijedi razdoblje velikog pada koji završava s 0 prosljeđenih slučajeva u 2020. godini.

Broj slučajeva prosljeđenih USKOK-u kreće se u rasponu od 5 do 20 godišnje. U razdoblju od 2011 do 2014. i 2019. do 2020. godine broj slučajeva kreće se između od 10 i 20, dok je u razdoblju od 2015 do 2018. godine bilo manje od 10 slučajeva godišnje.

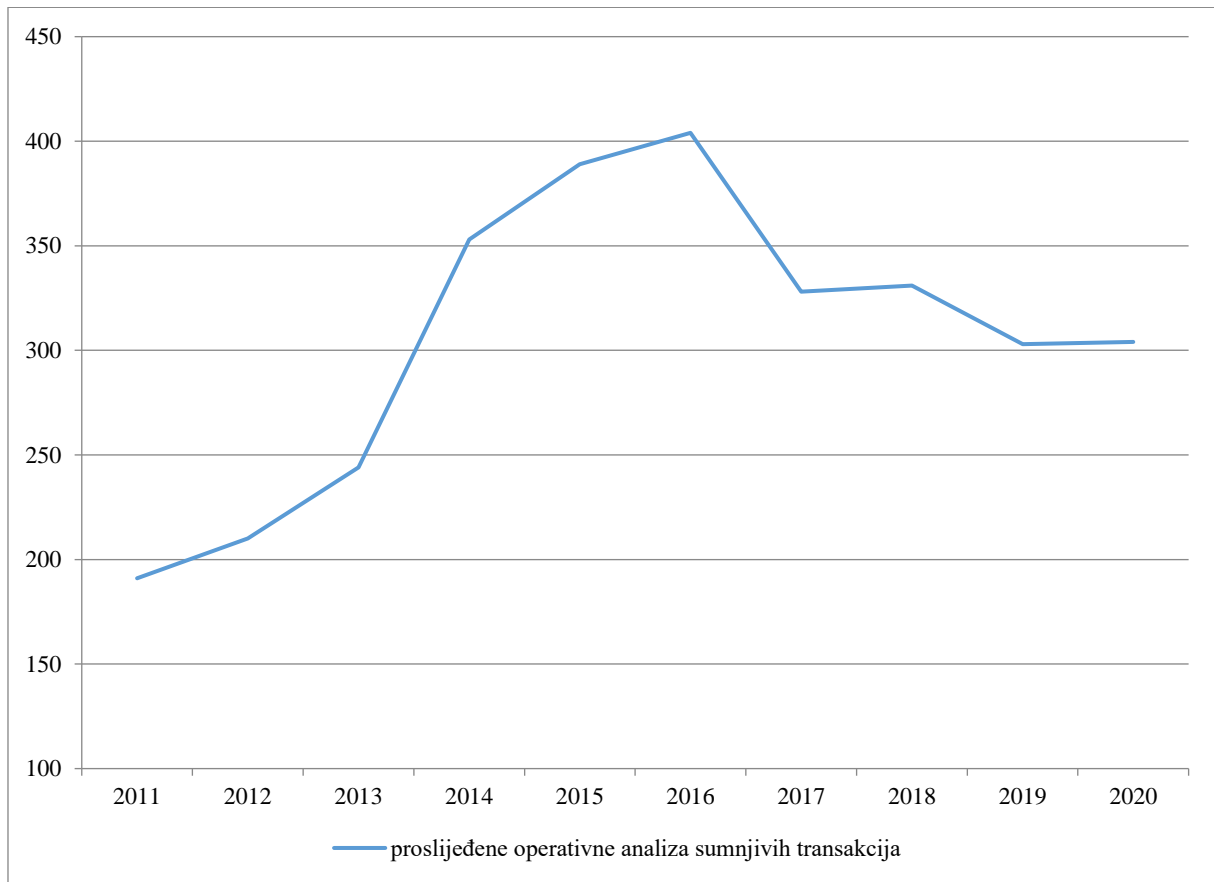
Slučajevi prosljeđeni SOA-i kreću se u rasponu od 3 do 20 godišnje i bilježe rast tijekom promatranog razdoblja.

5.7.1. Prosljeđene operativne analize

U okviru svakog pojedinačnog slučaja koji UZSPN prosljeđuje na daljnje postupanje i procesuiranje može biti provedeno više operativnih analiza koje obuhvaćaju analizu više sumnjivih transakcija kao i analizu većeg broj sudionika fizičkih i pravnih osoba u tim transakcijama.

U okviru 2.283 prosljeđenih slučajeva sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma obuhvaćeno je 3.057 operativnih analiza sumnjivih transakcija (Grafikon 25.).

Grafikon 25. Broj operativnih analiza sumnjivih transakcija u proslijeđenim slučajevima u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfjn.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Od početka promatranog razdoblja do vrhunca tijekom 2016. godine broj proslijeđenih operativnih analiza ima trend kontinuiranog rasta sa 190 na preko 400 što je porast od 110 %, dok u razdoblju od 2017. do 2020. godine dolazi do pada broja za na 330 do 300 proslijeđenih analiza godišnje.

Analiza podataka o primateljima proslijeđenih operativnih analiza sumnjivih transakcija u okviru slučajeva proslijeđenih na daljnje postupanje nadležnim tijelima i inozemnim FOJ-evima u razdoblju od 2011. do 2020. godine pokazuje da je ukupno 3.057 proslijeđenih operativnih analiza na daljnje postupanje najveći broj proslijeđen Ministarstvu unutarnjih poslova (MUP), zatim slijede nadležna državna odvjetništva, Porezna uprava, inozemni FOJ, USKOK, SOA i Financijski inspektorat, dok su ostali primatelji bili u značajno manjem broju (Tablica 9.).

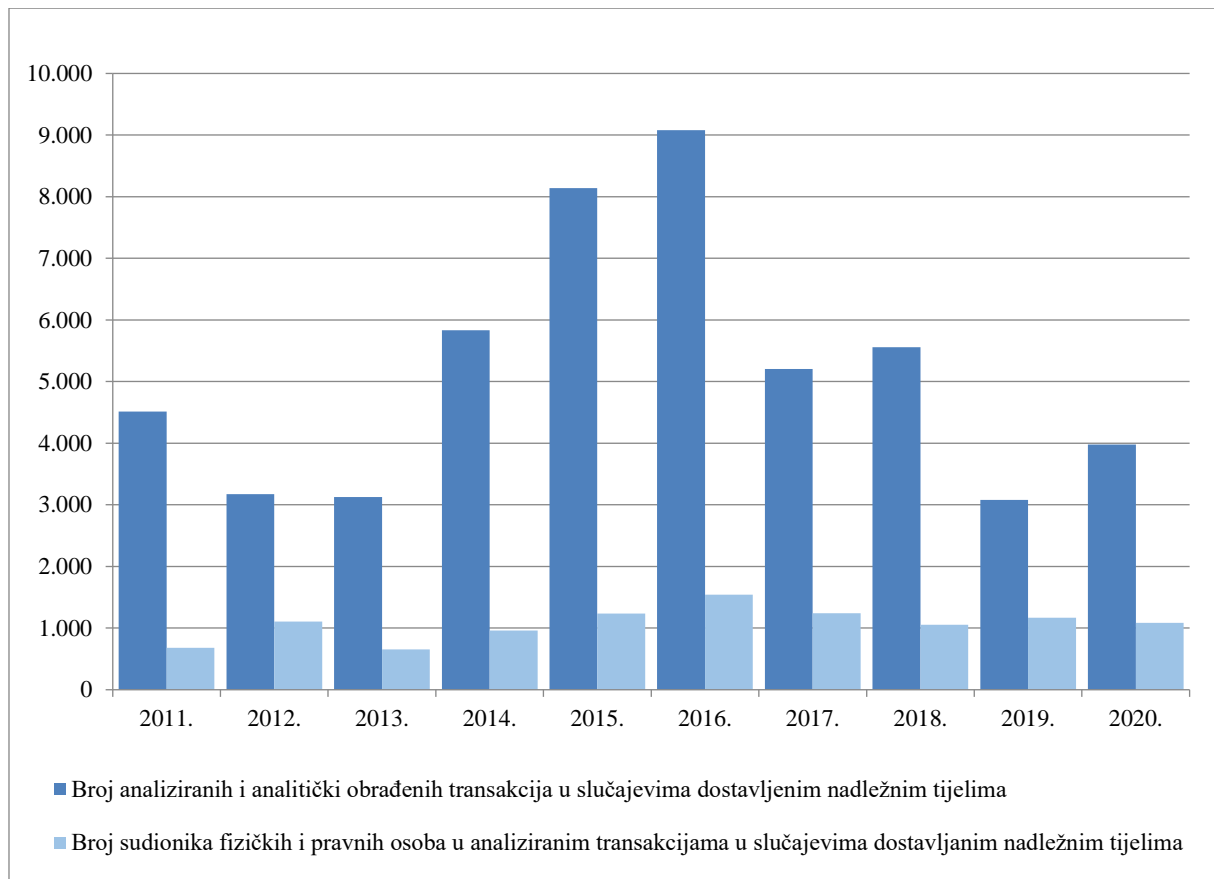
Tablica 9. Primatelji prosljeđenih operativnih analiza sumnjivih transakcija u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Primatelji analiza	broj analiza	%
MUP	1031	33,72
Nadležna državna odvjetništva	699	22,86
Porezna uprava	576	18,84
Inozemni FOJ	282	9,22
USKOK	263	8,60
SOA	132	4,32
Financijski inspektorat	63	2,06
Ministarstvo financija	3	0,10
Carinska uprava	3	0,10
HANFA	2	0,07
HNB	2	0,07
Ministarstvo obrane	1	0,03
Ukupno	3057	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Podaci o broju analiziranih i analitički obrađenih transakcija i sudionika fizičkih i pravnih osoba u analiziranim transakcijama u razdoblju od 2011. do 2020. godine pokazuju da je u okviru 3.057 operativnih analiza sumnjivih transakcija analizirana 51.682 transakcije u kojima je sudjelovalo ukupno 10.733 fizičke i pravne osobe (Grafikon 26.).

Grafikon 26. Broj analiziranih i analitički obrađenih transakcija i sudionika fizičkih i pravnih osoba u analiziranim transakcijama u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfmin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Broj analiziranih i analitički obrađenih transakcija kreće se u rasponu od 3.000 do 9.000 godišnje, s broj sudionika fizičkih i pravnih osoba u analiziranim transakcijama kreće se u rasponu od 650 do 1.550 godišnje.

U razdoblju o 2011. do 2013. godine zabilježen je manji broj transakcija i oscilacije broja sudionika za približno 50 % iz godine u godinu. Od 2014. godine vidljiv je rast broja analiziranih transakcija i sudionika u transakcijama s vrhuncem od preko 9.000 transakcija i 1.550 sudionika u 2016. godini, što je u slučaju transakcija porast od 100 %, a u slučaju sudionika porast od gotovo 130 % u odnosu na početak promatranog razdoblja. Tijekom 2017. i 2018. godine dolazi do pada broja transakcija za 40 % u odnosu na 2016. godinu, dok broj sudionika u transakcijama pada za 20 %. U 2019. ponovno pada broj transakcija za 45 % u odnosu na 2018. godinu, dok broj sudionika u transakcijama raste za 10 %. U 2020. godini

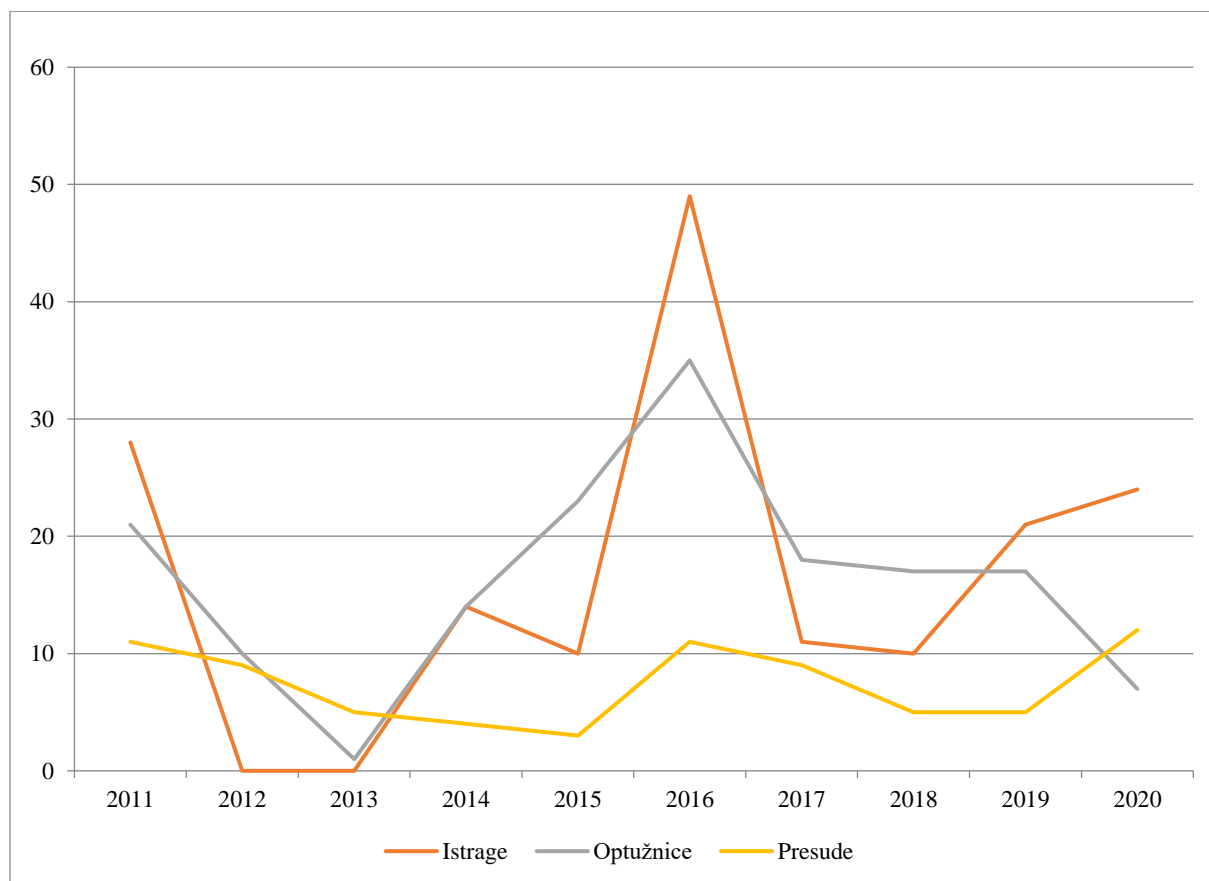
dolazi do blagog porasta transakcija i blagog pada broja sudionika u odnosu na prethodnu godinu.

5.8. Statistički podaci pravosuđa

Nadležna državna tijela na temelju dostavljenih analitičkih predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma provode daljnje financijske istrage i izvide, pokreću sudske istrage, podižu optužnice i donose presude za kaznena djela pranja novca.

Ukupno je u razdoblju od 2011. do 2020. godine otvoreno 167 istraga, podignute su 163 optužnice i donesene 74 presude za slučajeve pranja novca, dok za financiranja terorizma nije bilo istraga, optužnica niti presuda (Grafikon 27.).

Grafikon 27. Statistika pravosuđa slučajeva sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfjn.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Tijekom 2011. godine pokrenuto je 28 istraga, dok tijekom 2012. i 2013. nije pokrenuta ni jedna. U 2014. godini pokrenuto je 14 istraga i 10 u 2015. godini. Tijekom 2016. godine dolazi do velikog povećanja na 49 pokrenutih istraga. U 2017. i 2018. godini ponovno dolazi do velikog smanjenja pokrenutih istraga na 11, odnosno 10, dok je tijekom 2019. i 2020. godine vidljivo ponovno povećanje na 21, odnosno 24 pokrenute istrage.

U 2011. godini podignuta je 21 optužnica, a u 2012. podignuto ih je 10, dok je u 2013. bila samo jedna. U razdoblju od 2014. do 2019. broj podignutih optužnica kreće se između 14 i 35 godišnje što je bio vrhunac tijekom 2016. godine. U 2020. godini bilo je samo 7 podignutih optužnica.

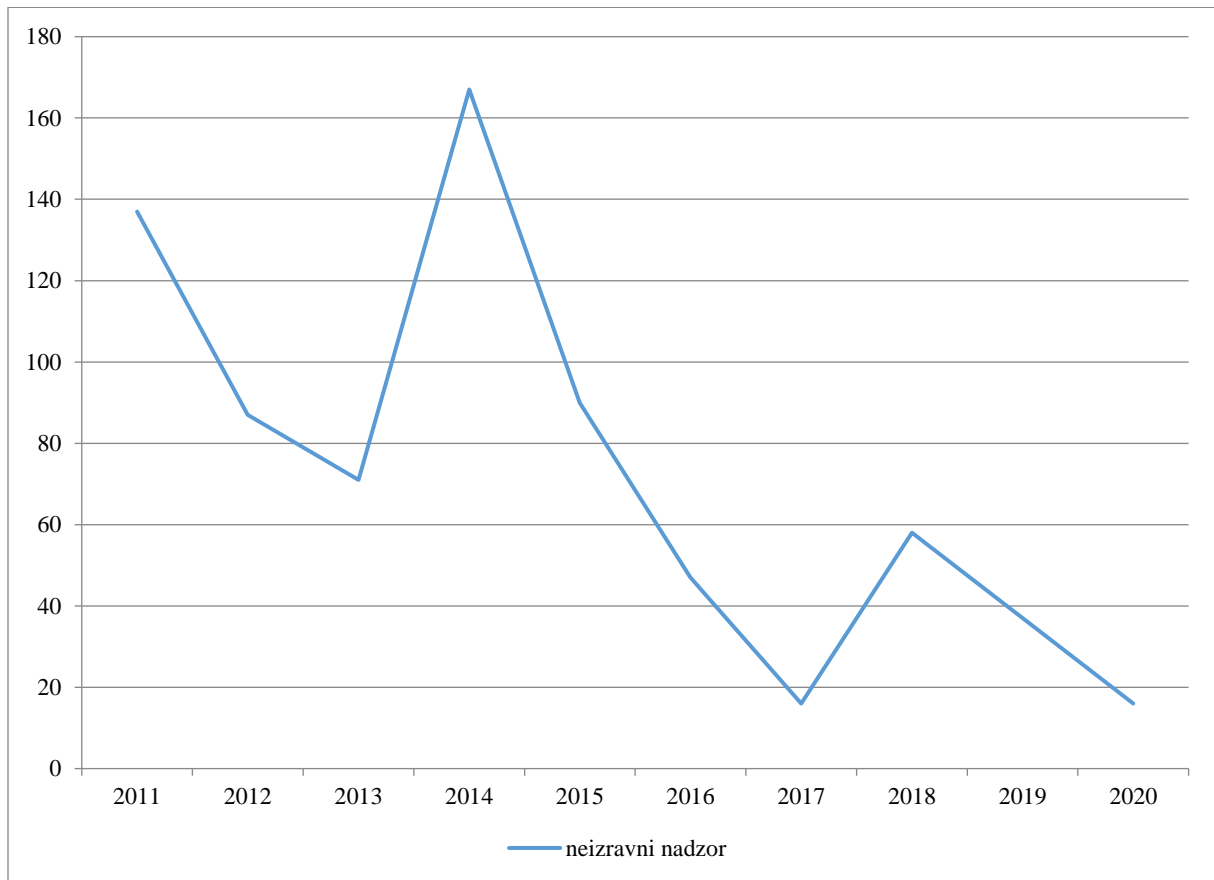
Najveći broj donesenih presuda za kazneno djelo pranja novca bio je u 2011. i 2016. godini s 11 presuda godišnje i u 2020. godini s 12 presuda. Dok se broj presuda u razdoblju od 2012. do 2015. i 2017. do 2019. godine kretao od 3 do 9 godišnje.

5.9. Neizravni nadzor obveznika

UZSPN provodi neizravni nadzor primjene ZSPNFT-a kod obveznika u svrhu kontrole ispravnosti popunjavanja obrazaca o gotovinskim i sumnjivim transakcijama. Neizravni nadzor se provodi prikupljanjem podataka, informacija i dokumentacije koju na zahtjev UZSPN-a dostavljaju obveznici.

Tijekom razdoblja od 2011. do 2020. godine UZSPN proveo je ukupno 726 neizravnih nadzora kod svih obveznika. Broj neizravnih nadzora kreće se u rasponu od 15 do 170 godišnje (Grafikon 28.).

Grafikon 28. Broj neizravnih nadzora kod svih obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

U prvoj polovici promatranog razdoblja broj neizravnih nadzora kreće se na višoj razini u rasponu od 70 do 170 godišnje, dok je u drugom dijelu razdoblja znatno manji broj nadzora godišnje i kreće se od 15 do 60.

Promatrajući statistiku neizravnih nadzora po vrsti obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine uočljivo je da su banke najizloženije neizravnim nadzorima s 38,15 % udjela, dok su drugi najizloženiji obveznik ovlaštene mjenjači s 13,09 % udjela u ukupnom broju provedenih nadzora. Udio neizravnih nadzora kod ostalih obveznika pojedinačno je manji od 10 %.

Ukupno 50 % svih nadzora provedeno je kod banaka i ovlaštenih mjenjača što je i razumljivo uzimajući obzir prirodu djelatnosti kojom se ti obveznici bave, a koja uključuje učestalu upotrebu gotovine kao i druge bezgotovinske transakcije prijenosa sredstava, usluge transakcijskih računa i sl. (Tablica 10.).

Tablica 10. Neizravni nadzor po vrsti obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Obveznici	Broj neizravnih nadzora	%
Banke	277	38,15
Ovlašteni mjenjači	95	13,09
Kreditne unije	61	8,40
Javni bilježnici	54	7,44
Priređivači igara na sreću	53	7,30
Računovođe i porezni savjetnici	48	6,61
Odvjetnici	29	3,99
Pružatelji investicijskih usluga / Tržište kapitala	25	3,44
Zastupnici institucija za platni promet	19	2,62
Društva za osiguranje	13	1,79
Društva za posredovanje u prometu nekretnina	9	1,24
Stambene štedionice	8	1,10
Posrednici u sklapanju kreditnih poslova	8	1,10
Leasing društva	7	0,96
Institucije za elektronički novac	7	0,96
HP – Hrvatska pošta	6	0,83
Društva za promet plemenitim metalima	5	0,69
Društva za izdavanje platnih instrumenata	1	0,14
FINA	1	0,14
Ukupno	726	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

5.10. Nalozi za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije

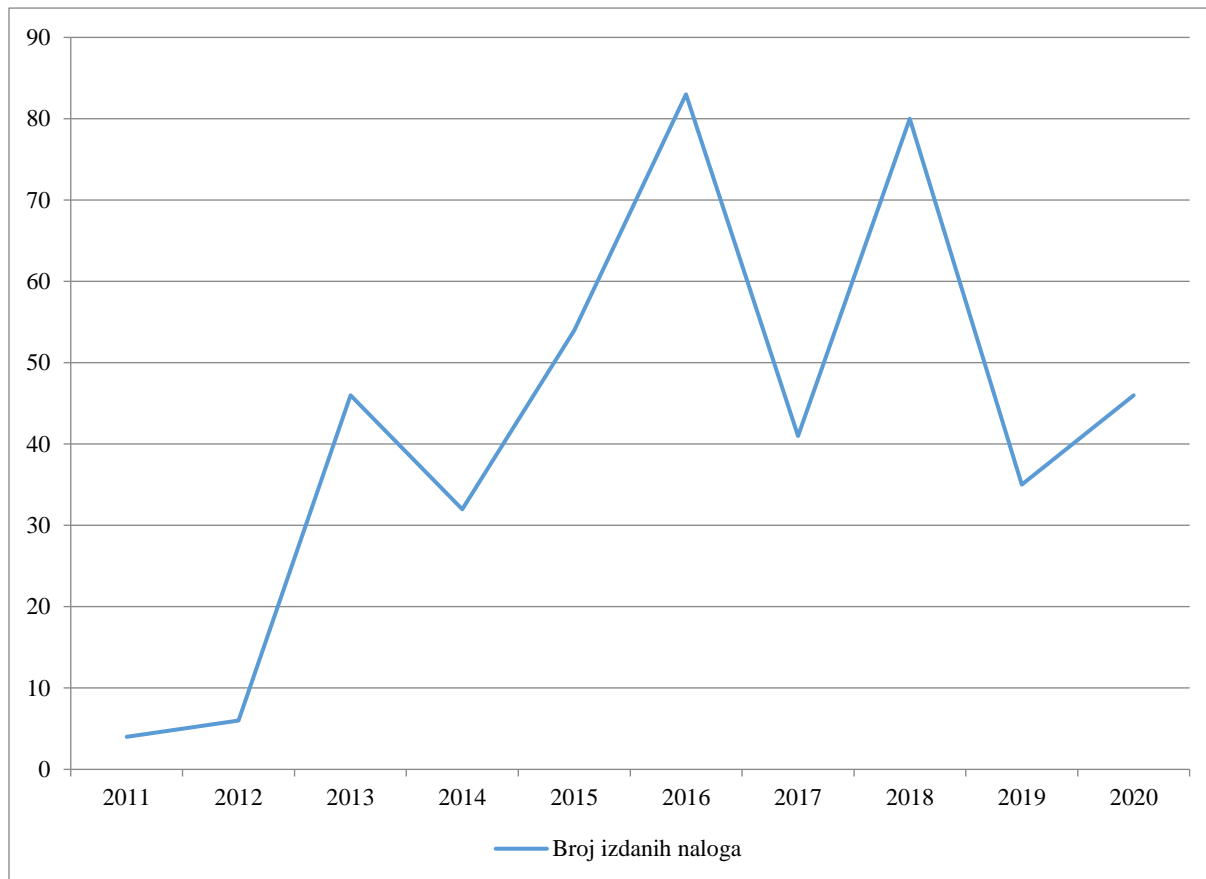
UZSPN može pisanim nalogom naložiti obvezniku privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije najdulje na rok od 120 sati od trenutka izdavanja naloga obvezniku. UZSPN je o tome dužan odmah obavijestiti nadležno državno odvjetništvo RH.

Nalog za zaustavljanje UZSPN izdaje u slučaju kada od obveznika zaprimi obavijest o sumnjivoj transakciji prije njenog izvršenja, a kada je potrebno poduzeti žurne radnje s ciljem provjere podataka o sumnjivoj transakciji, osobi ili sredstvima ili ako UZSPN procijeni da postoje razlozi na sumnju da je transakcija, osoba ili sredstva povezana s pranjem novca i/ili financiranjem terorizma.

U razdoblju od 2011. do 2020. godine UZSPN je ukupno izdao 427 naloga obveznicima za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije čija je ukupna vrijednost iznosila gotovo 400 milijuna HRK.

U promatranom razdoblju broj naloga za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije kreće se u velikom rasponu od 4 do 83 naloga godišnje (Grafikon 29.).

Grafikon 29. Nalozi za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije u razdoblju od 2011. do 2020. godine

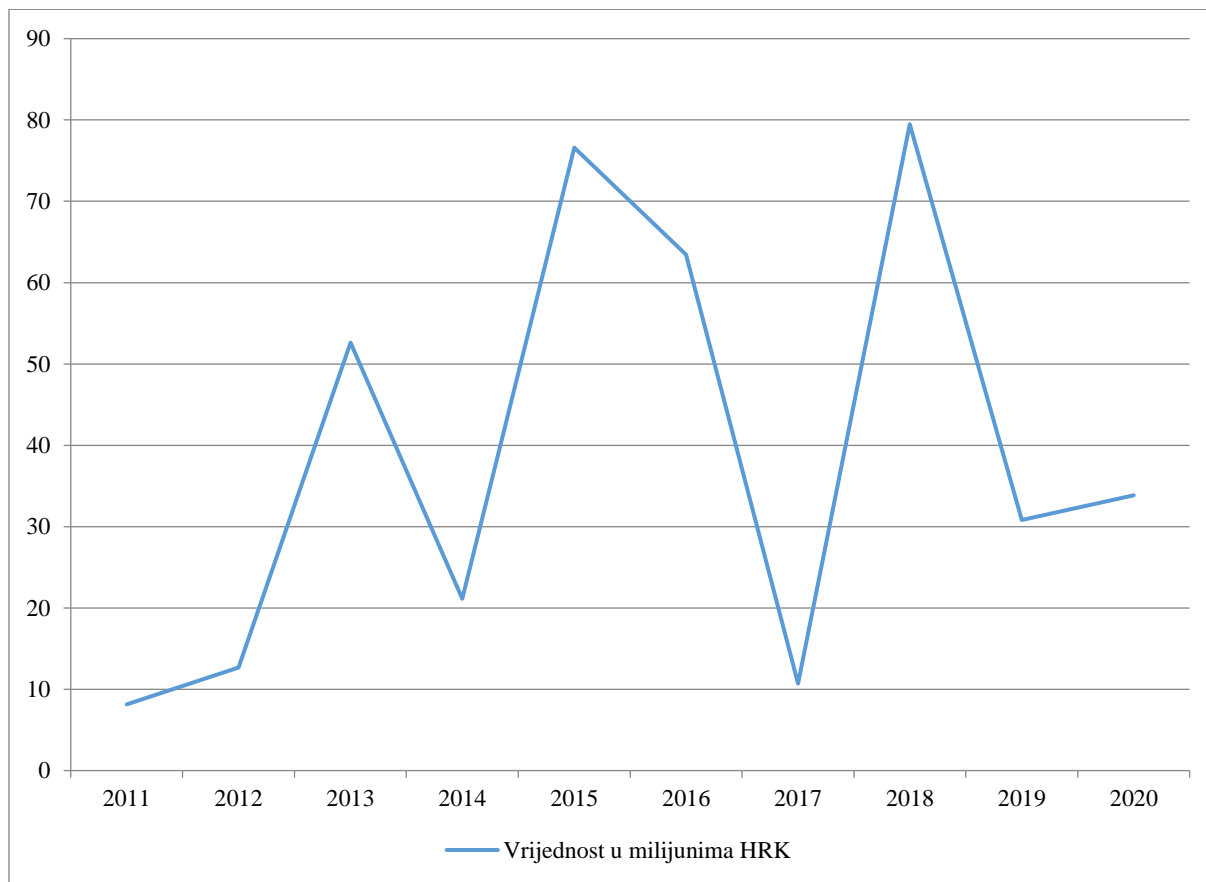

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Od početka promatranog razdoblja do 2016. godine uočava se rast naloga za privremeno zaustavljanje sumnjive transakcije s početnih 4 do 83 što je povećanje za 2000 %. Tijekom razdoblja od 2017. do 2020. godine naizmjenično dolazi do pada i rasta broja naloga za približno 50 % do 100 % u odnosu godine za godinom.

Prikaz kretanja vrijednost u nalogima za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine izražene u milijunima HRK, pokazuje da je kao i kod broja naloga po godinama tako i vrijednost u nalogima po godinama oscilira u velikom rasponu od 8 do 79 milijuna HRK. U 2011., 2012., 2014. i 2017. godini manji su iznosi vrijednosti u nalogima i kreću se od 8 do 21 milijun HRK, dok se u ostalim godinama iznosi kreću od 34 do najvećih 79 milijuna HRK (Grafikon 30.).

Grafikon 30. Vrijednost u nalogima za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

U Tablici 11. dan je prikaz broja izdanih naloga za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije, broja fizičkih i pravnih osoba koji su obuhvaćeni tim nalogima, broja računa koje osobe obuhvaćene nalogima koriste, broja obveznika kod kojih osobe iz tih naloga imaju uspostavljen poslovni odnos ili su pokušale izvršiti sumnjivu transakciju, te ukupnu vrijednost transakcija koje su obuhvaćene nalogima izraženu u valuti HRK.

Tablica 11. Nalozi za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Godina	Broj izdanih naloga	Broj osoba u nalogima	Broj računa u nalogima	Broj obveznika u nalogima	Vrijednost u HRK
2011.	4	3	6	1	8.142.887
2012.	6	3	6	3	12.669.003
2013.	46	23	28	13	52.615.149
2014.	32	28	28	16	21.130.635
2015.	54	45	59	12	76.593.510
2016.	83	100	141	13	63.451.556
2017.	41	31	54	14	10.715.108
2018.	80	40	97	10	79.475.088
2019.	35	47	64	9	30.803.549
2020.	46	39	43	10	33.863.207
Ukupno	427	359	526	101	389.459.692

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mf.in.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Na početku promatranog razdoblja uočava se manji broj naloga, sudionika u nalogima i vrijednost u nalogima, da bi se tijekom godina ti brojevi rasli.

Najveći broj izdanih naloga (83), broja osoba (100) i broja računa (141) u nalogima bio je tijekom 2016. godine, ali vrijednost u tim nalogima tada nije bila najviša vrijednost (63.451.556 HRK). Druga po redu godina s najvećim brojem naloga (80) je 2018., međutim broj osoba (40) je za 60 % manji i broj računa (97) je za 30 % manji nego u nalogima u 2016. godini, ali je vrijednost u nalogima za 25 % veća (79.475.088 HRK) u odnosu na 2016. godinu. U 2017. godini u odnosu na prethodnu i iduću godinu zabilježeno je značajno smanjenje broja naloga, osoba, računa, obveznika u nalogima i vrijednosti u nalogima.

5.11. Nalozi za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke

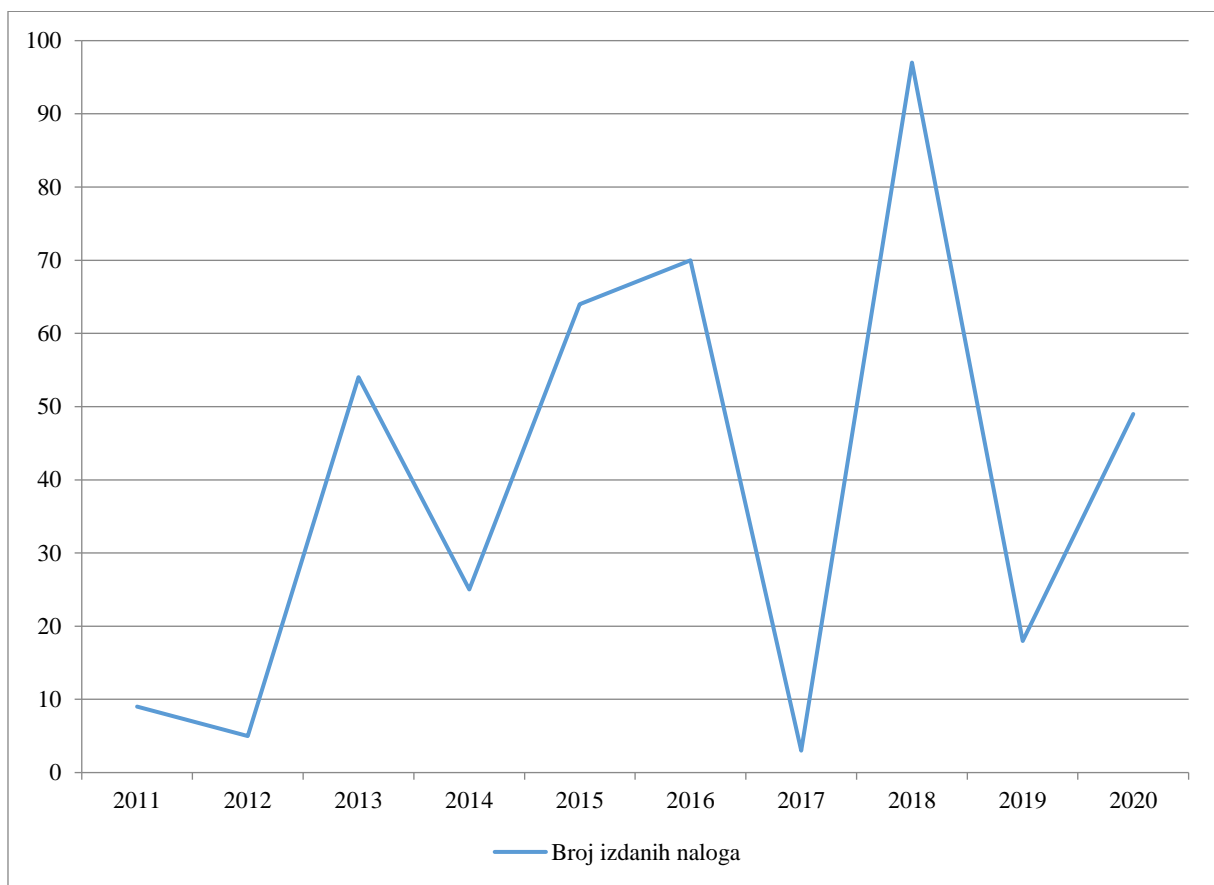
UZSPN može izdati obvezniku nalog za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke koji može trajati najviše tri mjeseca, odnosno kada je to opravdano može se produljiti svaki put za još jedan mjesec, a najdulje može trajati šest mjeseci od izdavanja naloga.

UZSPN izdaje nalog za stalno praćenje u slučajevima kada tijekom analitičko-obavještajne obrade utvrdi postojanje razloga za sumnju na pranje novca i/ili financiranje terorizma

povezano sa strankom ili financijskim poslovanjem stranke. Nalog može biti izdan i za stalno praćenje druge osobe za koju postoji osnovana sumnja da je sudjelovala ili pomagala u transakcijama odnosno financijskom poslovanju stranke za koju postoji sumnja na pranje novca.

U promatranom razdoblju ukupno je izdano 394 naloga. Broj naloga u pojedinim godinama razdoblja značajno oscilira i kreće se od 3 do 97 godišnje (Grafikon 31.).

Grafikom 31. Broj izdanih naloga za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Tablica 12. prikazuje je broj izdanih naloga za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke, broj osoba u tim nalogima i broj obveznika kod kojih osobe iz tih naloga imaju uspostavljen poslovni odnos. Tijekom promatranog razdoblja ukupno je izdano 394 naloga kojim je bilo obuhvaćeno 299 osoba i 99 obveznika. Najveći broj naloga, osoba i obveznika u nalogima bio je tijekom 2015., 2016. i 2018. godine.

Tablica 12. Broj sudionika u nalogima za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Godina	Broj izdanih naloga	Broj osoba u nalogima	Broj obveznika u nalogima
2011.	9	20	4
2012.	5	25	5
2013.	54	29	17
2014.	25	41	10
2015.	64	40	17
2016.	70	42	15
2017.	3	4	3
2018.	97	40	18
2019.	18	19	7
2020.	49	39	3
Ukupno	394	299	99

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

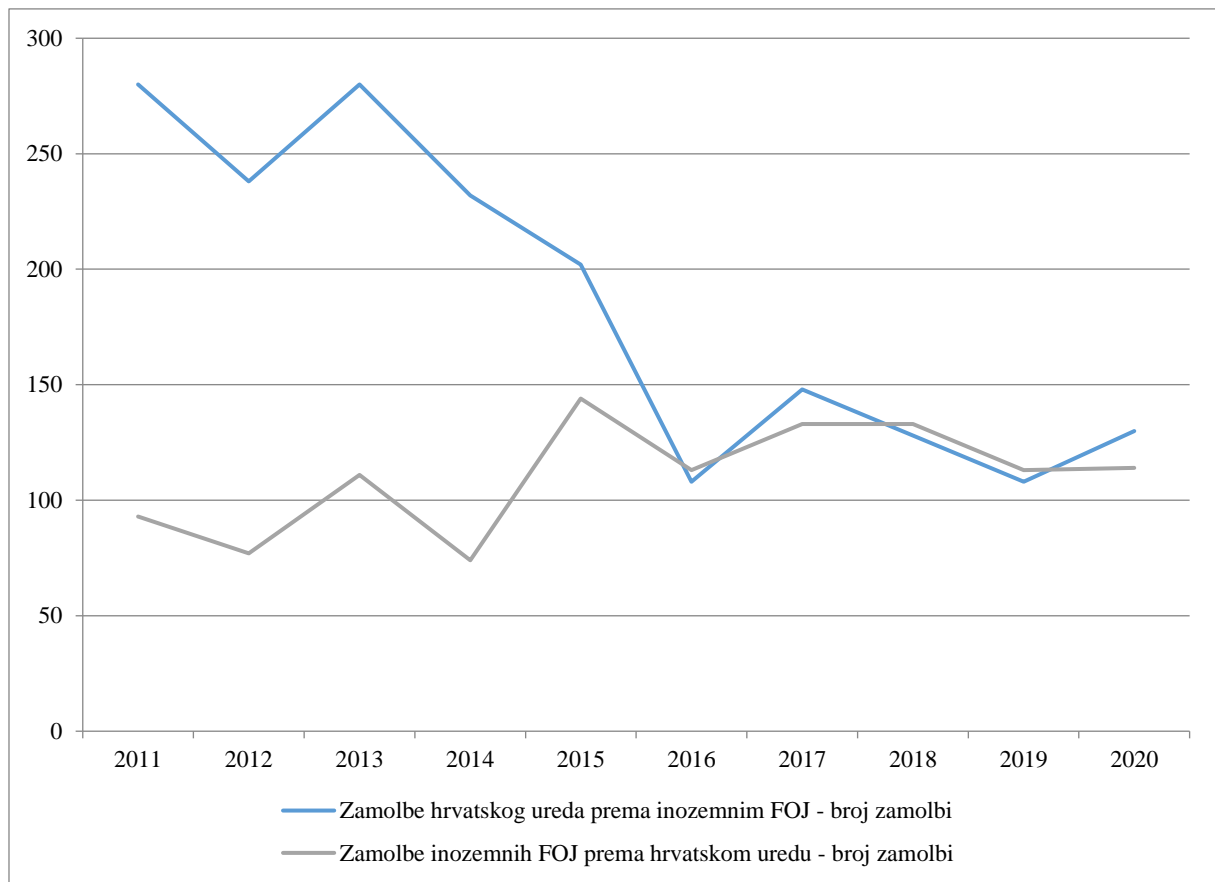
5.12. Međunarodna razmjena podataka s inozemnim Financijsko obavještajnim jedinicama

UZSPN u okviru svojih ovlasti razmjenjuje podatke s inozemnim FOJ-evima radi sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma.

UZSPN šalje inozemnim FOJ-evima zamolbe za dostavu podataka i zaprima od inozemnih FOJ-eva zamolbe za dostavu podataka u slučajevima sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma. Na temelju zaprimljenih zamolbi UZSPN-a započinje analitičku obradu sumnjivih transakcija, sredstava i osoba, te u okviru obrade prikuplja sve potrebne podatke od obveznika i državnih tijela.

U razdoblju od 2011. do 2020. godine UZSPN je poslao inozemnim FOJ-evima 1.854 zamolbe za dostavu podataka, a zaprimio je 1.105 zamolbi za dostavu podataka od inozemnih FOJ-eva (Grafikon 32.).

Grafikon 32. Broj zamolbi za dostavu podataka u razdoblju od 2011. do 2020. godine

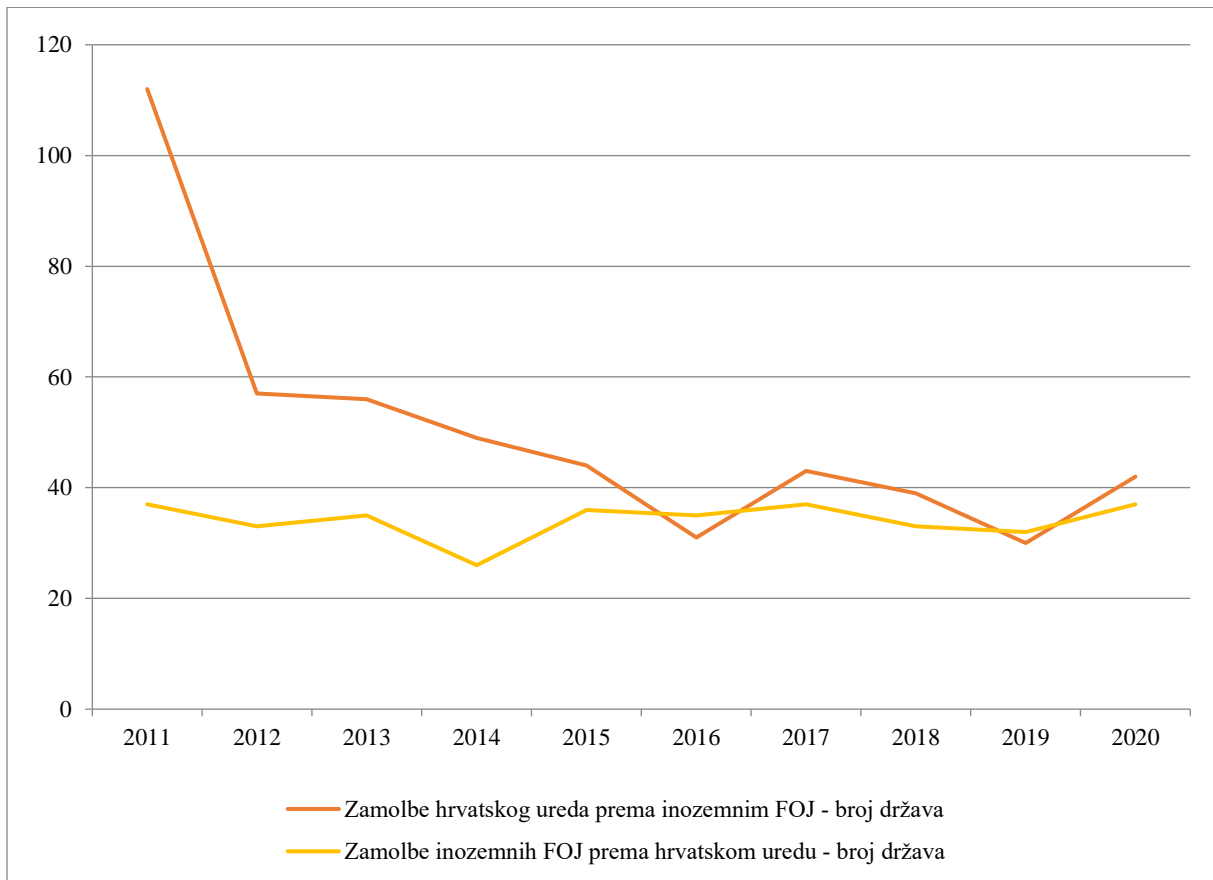

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

U razdoblju od 2011. do 2015. godine broj zamolbi UZSPN-a prema inozemnim FOJ-evima kretao se u rasponu od 200 do 280 i bio je gotovo tri puta veći od broja zaprimljenih zamolbi od inozemnih FOJ-eva koji se kretao u rasponu od 70 do 150, dok je u razdoblju o 2016. do 2020. godine broj poslanih zamolbi značajno pao i kretao se na podjednakoj razini kao i broj zaprimljenih zamolbi, u rasponu od 100 do 150 godišnje.

Analizom podataka o broju država u okviru zamolbi za dostavu podataka u razdoblju od 2011. do 2020. godine koje je UZSPN poslao inozemnim FOJ-evima i koje je zaprimio od inozemnih FOJ-eva uočava se da je veći broj država u okviru poslanih zamolbi, dok je manji broj država u okviru zaprimljenih zamolbi (Grafikon 33.).

Grafikon 33. Broj država u okviru zamolbi za dostavu podataka u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

U prvoj godini promatranog razdoblja broj država kojima je UZSPN poslao zamolbe na najvećoj je razini s više od 110 država, da bi nakon toga uslijedio pad na manje od 60 država i do kraja promatranog razdoblja broj država u zamolbama kreće se u prosjeku oko 40.

Broj država u zamolbama za dostavu podataka koje je UZSPN zaprimio od inozemnih FOJ-eva nema značajnijih odstupanja i kreće se u rasponu od 25 do 40 godišnje.

Ukupna korespondencija između UZSPN-a i inozemnih FOJ-eva obuhvaća razmjenu svih akata u koje su uključene zamolbe za dostavu podataka, odgovori, spontane dostave podataka, požurnice, feedback i drugo.

Tijekom promatranog razdoblja UZSPN je ukupno poslao i zaprimio 9.855 akata u okviru kojih je obuhvaćeno ukupno 129 država.

U razdoblju od 2011. do 2020. godine ukupna korespondencija UZSPN-a prema inozemnim FOJ-evima obuhvaća ukupno 127 država kojima je dostavljeno 4.578 raznih akata.

Od ukupno broja dostavljenih akata posebno se izdvaja Italija s 808 akata što je 17,65 % i Slovenija sa 622 akta odnosno 13,59 %, dok su sve ostale države pojedinačno zastupljene s manje od 5 % (Tablica 13.).

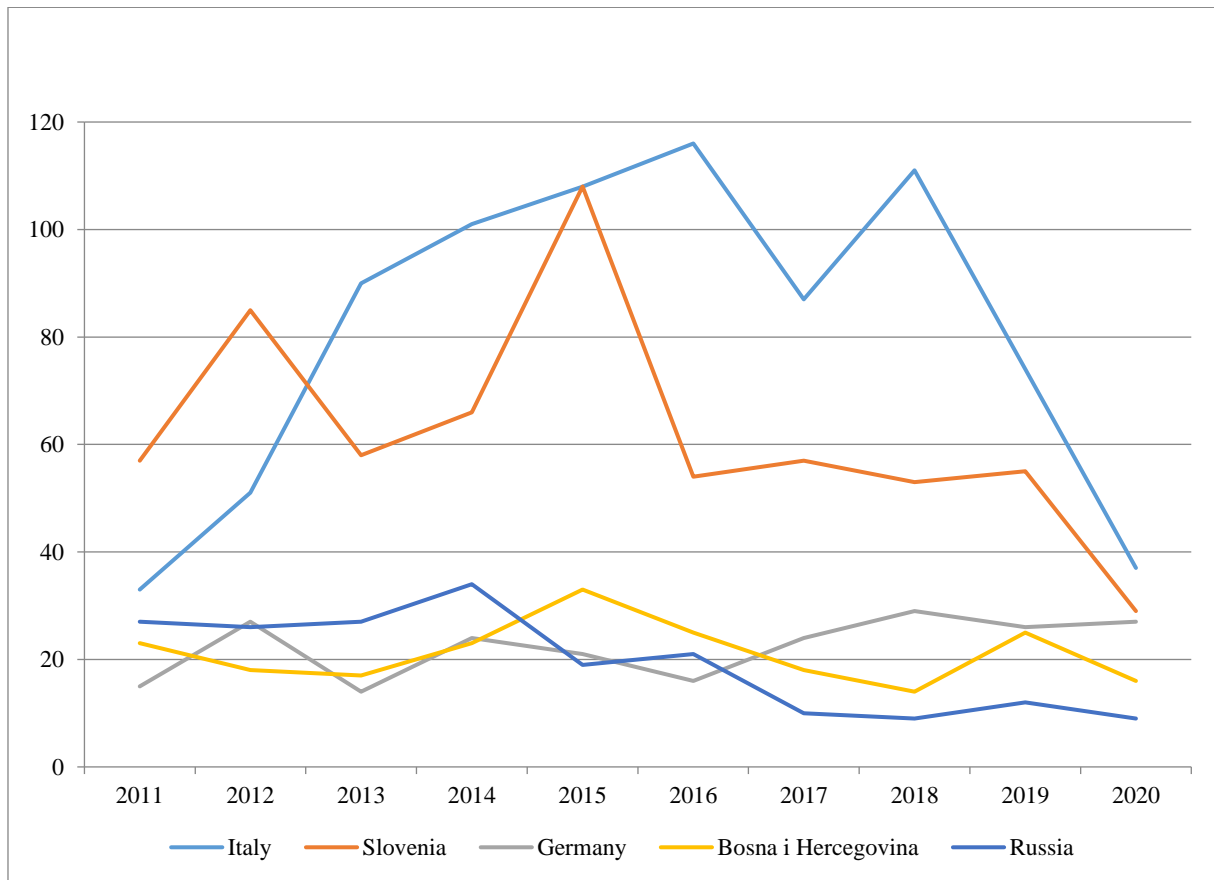
Tablica 13. Međunarodna razmjena podataka s inozemnim financijsko obavještajnim jedinicama – UZSPN prema inozemnim FOJ-evima

Država	Ukupna korespondencija	%
Italija	808	17,65
Slovenija	622	13,59
Njemačka	223	4,87
Bosna i Hercegovina	212	4,63
Rusija	194	4,24
Ostale države (122 države)	2.519	55,02
Ukupno	4.578	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Kada se promatra kretanje korespondencije s prvih pet najučestalijih država kojima je UZSPN dostavio akte po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine uočava se da su Italija i Slovenija kontinuirano na značajno višoj razini i s većim porastom nego ostale tri države (Grafikon 34.).

Grafikon 34. Najučestalije države kojima je Ured dostavio akte po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Broj dostavljenih akata prema Italiji značajno odskače od ostalih država i kontinuirano raste u razdoblju od 2011., kada je bilo oko 30 akata godišnje, do 2016. godine kada je bio vrhunac s gotovo 120 akata što je porast od 250 %. U 2017. godini dolazi do smanjenja, te ponovno u 2018. do povećanja, da bi nakon toga do kraja razdoblja došlo do značajnog pada na razinu s početka promatranog razdoblja.

Druga država koja također odskače prema broju akata je Slovenija, kod koje su vidljive veće oscilacije u razdoblju od 2011. do 2016. godine s vrhuncem od gotovo 110 akata u 2015. godini, što je porast od 90 % u odnosu na početak razdoblja. U 2016. zabilježen je pad za 50 % u odnosu na 2015. godinu, da bi u razdoblju do 2019. godine bilo prosječno 55 akata godišnje, a u 2020. vidljiv je dodatni pad broja do 30 akata.

Njemačka i Bosna i Hercegovina ne bilježe značajnije oscilacije i kreću se u rasponu od 15 do 35 akata godišnje, dok korespondencija s Rusijom s oko 30 akata godišnje u prvom dijelu promatranog razdoblja pada ispod 10 akata u drugom dijelu razdoblja.

U razdoblju od 2011. do 2020. godine ukupna korespondencija inozemnih FOJ-eva prema UZSPN obuhvaća ukupno 116 država iz kojih je ukupno zaprimljeno 5.277 akata.

Kako kod korespondencije UZSPN prema inozemnim FOJ-evima tako i kod zaprimanja akata od inozemnih FOJ-eva od ukupno broja dostavljenih akata posebno se izdvaja Italija s 918 akata što je 17,40 % i Slovenija sa 681 aktom odnosno 12,91 %, dok su sve ostale države pojedinačno zastupljene s 5 % i manje.

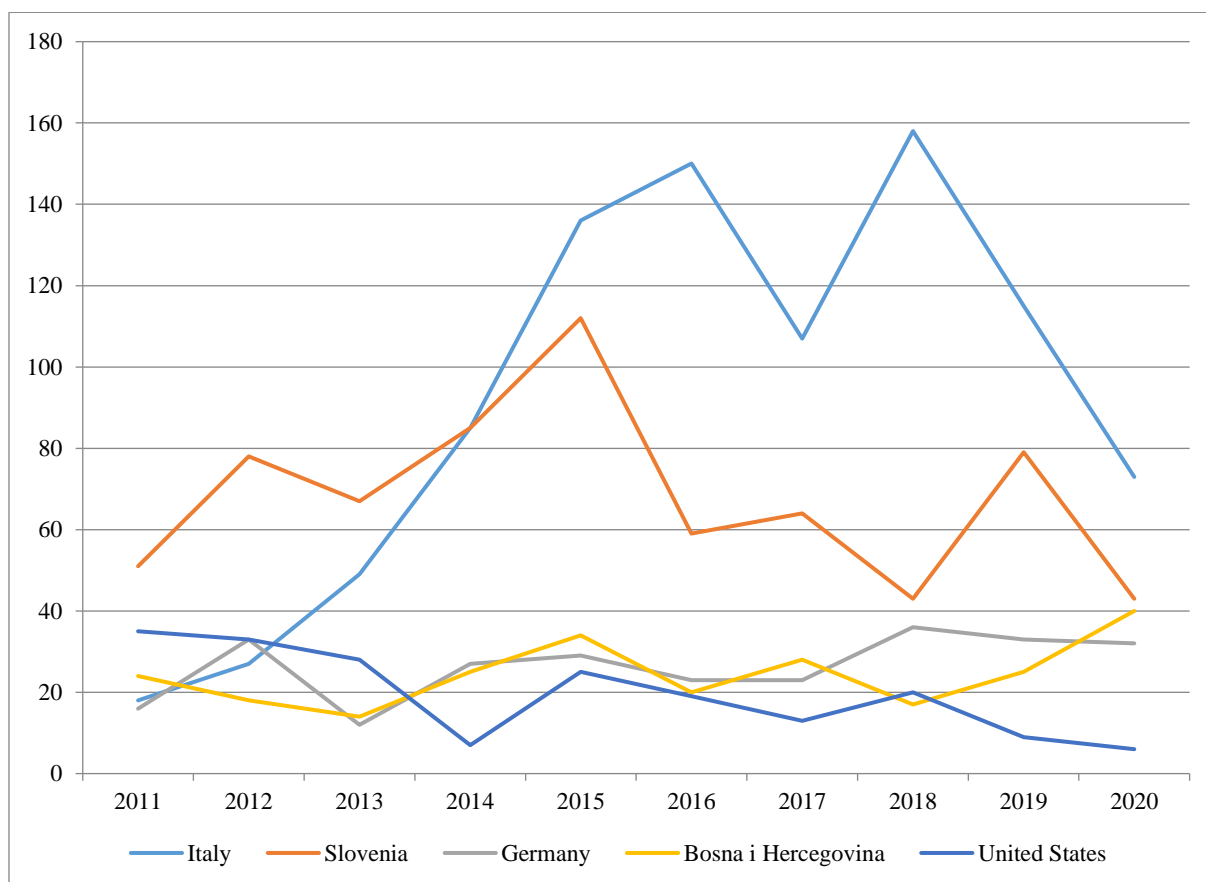
Tablica 14. Međunarodna razmjena podataka s inozemnim financijsko obavještajnim jedinicama – inozemnih FOJ-eva prema UZSPN-u

Država	Ukupna korespondencija	%
Italija	918	17,40
Slovenija	681	12,91
Njemačka	264	5
Bosna i Hercegovina	245	4,64
Sjedinjene Američke Države	195	3,70
Ostale države (111 država)	2.974	56,36
Ukupno	5.277	100

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

Kretanje korespondencije s prvih pet najučestalijih država od kojih je UZSPN zaprimio akte po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine pokazuje istu situaciju kao i u slučaju poslanih akata, odnosno Italija i Slovenija su kontinuirano na značajno višoj razini i s većim porastom nego ostale tri države (Grafikon 35.).

Grafikon 35. Najučestalije države od kojih je Ured zaprimio akte po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine

Izvor: izrada autora na temelju podataka preuzetih iz Godišnjih Izvješća o radu UZSPN-a za razdoblje od 2011. godine do 2020. godine. Dostupno na: <https://mfim.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143>

U razdoblju od 2011. do 2016. broj akata iz Italije kontinuirano raste s manje od 20 na 150 godišnje, zatim u 2017. godini dolazi do pada za 30 %, a tijekom 2018. do ponovnog rasta na najvišu razinu od 160 akata što je rast od gotovo 800 % u odnosu na početak razdoblja. Tijekom 2019. i 2020. godine uslijedio pad do razine 75 akata što je smanjenje za više od 50 % u odnosu na 2018. godinu.

Zaprimljeni akti iz Slovenije u prvom dijelu promatranog razdoblja rastu od početnih 50 do više od 110 u 2015. godini što je najviša razina i porast od 120 % u odnosu na početak razdoblja. U drugoj polovini promatranog razdoblja dolazi do pada broja akata na razini između 40 i 80 godišnje.

Njemačka i Bosna i Hercegovina kreću se u rasponu od 15 do 40 akta godišnje.

Za razliku od akata koje je UZSPN dostavio inozemnim FOJ-evima kada je Rusija bila na petom mjestu, u slučaju zaprimljenih akata od inozemnih FOJ-eva Sjedinjene Američke Države su na petom mjestu. Broj zaprimljenih akata tijekom promatranog razdoblja pada i kreće se u rasponu od 35 na početku razdoblja do 5 na kraju razdoblja.

6. ZAKLJUČAK

Analiza pokazatelja koji upućuju na pojavu sumnje na pranje novca pokazuje porast izloženosti Republike Hrvatske riziku pranja novca i financiranja terorizma tijekom razdoblja od 2011. do 2020. godine.

Broj obavijesti o transakcijama, sredstvima i osobama sa sumnjom na pranje novca tijekom promatranog razdoblja je u kontinuiranom porastu. Najveći broj obavijesti dostavljen je od banaka i inozemnih FOJ-eva, dok su ostali obveznici i državna tijela dostavili značajno manji broj obavijesti.

Zbog prirode svoje djelatnosti povezane s pružanjem različitih financijskih usluga koje uključuju poslovanje s gotovinom, transakcijske račune fizičkih i pravnih osoba, transakcije tuzemnog i inozemnog platnog prometa i sl. banke su obveznik koji je najizloženiji riziku pranja novca i financiranja terorizma. Financijske usluge koje banke pružaju mogu biti iskorištene za kriminalne aktivnosti ulaganja novca stečenog na nezakonit način u financijski sustav i prikrivanja pravog izvora tako stečenog novca.

S obzirom na veliku ranjivost, banke su svjesne rizika pranja novca i financiranja terorizma te su razvile djelotvorne sustave za prepoznavanje indikatora koji upućuju na sumnju na pranje novca i financiranje terorizma.

U okviru obavijesti o sumnji na pranje novca koje su banke dostavile, najveći dio, odnosno polovina od ukupnog broja transakcija prema načinu provođenja obuhvaća isplate gotovine s računa i devizne doznake iz inozemstva. Obavijesti o sumnji prema opisu svrhe (namjene) u najvećem broju slučajeva imaju naznaku „drugo“ iz čega proizlazi da banke za velik broj transakcija nisu mogle jasno odrediti, odnosno doći do podataka koja je svrha transakcije te su ih stoga procijenile kao sumnjive.

Indikatori za prepoznavanje sumnjivih transakcija kojima su se obveznici najučestalije koristili prilikom prijave sumnjivih transakcija u najvećem broju se odnose na bezgotovinske doznake sredstava iz inozemstva i transakcije isplate gotovine odmah po priljevu sredstava na račun. Isplate sredstava u gotovini odmah po priljevu na račun javljaju se i u slučajevima kada je prethodio priljev sredstava deviznom doznakom iz inozemstva, no isplate odmah po priljevu učestale su i kod tuzemnih doznaka. Indikatori koji se odnose na transakcije uplate gotovine javljaju se u manjem broju sumnjivih slučajeva.

Analiza najučestalijih prepoznatih tipologija pranja novca u većem broju sumnjivih slučajeva odnosi se na tzv. talijansku tipologiju, tipologiju putem kružnih poreznih prijevera i tipologiju povezanu s računalnim prijeverama. Karakteristike navedenih tipologija uključuju sudjelovanje fizičkih i pravnih osoba nerezidenata, devizne doznake iz inozemstva, isplate gotovine, upotrebu velikog broja tzv. fiktivnih tvrtki pravnih osoba registriranih kao jednostrana društva s ograničenom odgovornošću kod kojih su kao osnivači navedeni nerezidenti i koje nemaju stvarnog poslovanja, velik broj transakcija između računa fiktivnih tvrtki. Složene strukture s velikim brojem sudionika i transakcija upotrebljavaju se kako bi se prikrio stvarni izvor sredstva koji proizlaze iz nezakonitih aktivnosti (zlouporaba u gospodarskom poslovanju, prijevere, krijumčarenje droge).

U skladu s povećanjem broja obavijesti o sumnjivim transakcijama tijekom promatranog razdoblja raste i broj naloga koje je UZSPN izdao za privremeno zaustavljanje izvršenja sumnjivih transakcija i iznos vrijednosti u tim transakcijama. Isto tako raste i broj naloga za stalno praćenje financijskog poslovanja koje je UZSPN izdao obveznicima za stranke kod kojih postoji sumnja na pranje novca i financiranje terorizma.

U promatranom razdoblju raste broj analitičkih predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma u okviru kojih je UZSPN proveo analizu sumnjivih transakcija i fizičkih i pravnih osoba sudionika tih transakcija. Kao rezultat porasta broja analiza dolazi do rasta broja slučajeva u kojima je utvrđeno postojanje sumnje na pranje novca i financiranje terorizma, te ih je UZSPN dostavio nadležnim državnim tijelima i inozemnim FOJ-evima na daljnje postupanje. Najveći broj slučajeva prosljeđen je Ministarstvu unutarnjih poslova, Poreznoj upravi, nadležnim državnim odvjetništvima i inozemnim FOJ-evima.

Podaci o suradnji UZSPN-a i inozemnih FOJ-eva upućuje na vrlo intenzivnu razmjenu akata i suradnju s više od sto država širom svijeta. Prve tri države s kojima je UZSPN najčešće surađivao države su unutar EU-a i to su dominantno Italija i Slovenija te u nešto manje Njemačka, a slijedi Bosna i Hercegovina, Rusija i Sjedinjene Američke Države.

Obavijesti o gotovinskim transakcijama gotovo u potpunosti odnose se na uplate i isplate gotovine sa svrhom provođenja „štednja“, od kojih su isplate zastupljenije više nego uplate. Broj i vrijednost gotovinskih transakcija ne odražavaju stvarno kretanje gotovine koja ulazi u financijski sustav i izlazi iz financijskog sustava jer se velik broj gotovinskih isplata i uplata u različitim bankama ustvari odnosi na istu gotovinu koju su stranke radi visokih troškova

bezgotovinskog prijenosa strane valute podignuli u gotovini sa svojeg računa u jednoj banci i odmah u gotovini uplatili na svoj račun u drugoj banci.

Podaci o prijenosu gotovine preko državne granice ukazuju na to da je znatno veći broj obavijesti o prijenosu gotovine preko granice pri ulazu u RH nego pri izlasku iz RH. Najveći broj prijenosa gotovine preko granice odnosi se na gotovinu koju su osobe prijavile, dok samo mali dio od 5 % obuhvaća neprijavljene prijenose gotovine.

Analizom pokazatelja prijava sumnjivih transakcija proizlazi da je financijski sustav RH u većoj mjeri izložen riziku pranja novca kroz drugu i treću fazu pranja novca. U tim fazama je teže otkriti pranje novca zbog kompleksnosti struktura koje uključuju velik broj i vrstu transakcija, više sudionika i zemalja, proizvoda i dr., a koje se koriste kako bi se u konačnici prikrio pravi izvor novca i prljav novac integrirao u sustav. Analiza pokazuje da je velik broj prijavljenih sumnjivih transakcija povezan s bezgotovinskim doznakama sredstava s računa iz inozemstva i isplatama gotovine odmah po priljevu na račun, za koje se u najvećem broju slučajeva nije moglo odrediti jasnu svrhu transakcije. Sudionici u slučajevima sa sumnjom na pranje novca u velikoj mjeri uključuju fizičke i pravne osobe koje nisu rezidenti RH, već se radi o rezidentima iz drugih država koji koriste nerezidentne račune u okviru financijskog sustava RH kako bi stvorili privid legalnog poslovanja i prikriili stvarni izvor novca koji je na nezakonit način stečen u inozemstvu, čime je potvrđena H1.

Analiza pokazatelja koji upućuju na pojavu sumnje na financiranje terorizma tijekom promatranog razdoblja, uključuju mali broj prijava transakcija sa sumnjom na financiranje terorizma, mali broj otvorenih analitičkih predmeta sa sumnjom na financiranje terorizma i mali broj dostavljenih slučajeva na daljnje procesuiranje. Analizom nisu utvrđene poveznice s financiranjem terorizma ili konkretnim terorističkim aktima što upućuje na nisku izloženost financijskog sustava RH riziku od financiranja terorizma. Pokazatelji vezani uz pravosuđe pokazuju da u promatranom razdoblju predmeti sa sumnjom na financiranje terorizma koji su dostavljeni na daljnje procesuiranje nisu rezultirali ni jednim slučajem pokretanja istrage, podizanja optužnice i donošenja presude za financiranje terorizma, čime je opovrgnuta H2.

U 2020. godini dolazi do naglog i velikog povećanja broja obavijesti o sumnji na pranje novca koje su banke dostavile UZSPN-u. To dvostruko povećanje u odnosu na prethodno razdoblje povezujemo sa slučajem kažnjavanja Zagrebačke banke d.d. zbog nepoštivanja odredbi ZSPNFT-a. Naime, Ministarstvo financija, Financijski inspektorat, je na temelju nadzora koji je provela Hrvatska narodna banka, Zagrebačkoj banci d.d. odredio kaznu u iznosu od 33

milijuna HRK. Navedeno je dovelo do toga da su banke počele prijavljivati veći broj transakcija sa sumnjom na pranje novca, čime je potvrđena H3.

LITERATURA

Knjige i publikacije:

1. Bilandžić, M. (2010). *Sjeme zla: Elementi sociologije terorizma*. Zagreb: Plejada Synopsis.
2. Bilandžić, M. (2014). *Sjeme zla: uvod u studije terorizma*. Zagreb: Despot Infinitus i FFZG.
3. Blunden, B. (2001). *The Money Launderers: How They Do It, and How to Catch Them at It*. Chalford: Management Books.
4. Bolta, D. (2010). Sprječavanje financiranja terorizma. *Policija i sigurnost*, 19 (4).
5. Cindori, S. (2009). *Unapređenje sustava sprječavanja pranja novca Republike Hrvatske i usklađivanje s međunarodnim standardima*. Doktorska disertacija. Zagreb: Pravni fakultet.
6. Cindori, S. (2010). *Sustav sprječavanja pranja novca*. Zagreb: Pravni fakultet
7. Claessens, R. (2000). *Money Laundering*. Le Roeulx: Lic.Sc.Com. & Fin.
8. Condemi, M., De Pasquale, F. (2005). *International profiles of the activity to prevent and combat money laundering*. Italija: UIC.
9. Gilmore, William C. (2004), *Dirty money: The evolution of international measures to counter money laundering and the financing of terrorism*, 3. Edition. Strasbourg: Council of Europe
10. Iljkić, D. (2015). Pranje novca u domaćem i stranom zakonodavstvu. *Financije i pravo*, 3 (1).
11. Irwin, A. S. M., Raymond Choo, K. K., Liu, L. (2011). An analysis of money laundering and terrorism financing typologies. *Journal of Money Laundering Control*, 15 (1).
12. Katušić-Jergović, S. (2007). Pranje novca (pojam, karakteristike, pravna regulativa i praktični problemi). *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 14 (2).
13. Lilley, P. (2000), *Dirty Dealing: The Untold Truth About Global Money Laundering*, London: Kogan Page
14. Maros I., Biluš, A., Sertić, T. (2019). *Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma s podzakonskim aktima i komentarom*. 2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Teb – poslovno savjetovanje d.o.o.

15. Muller, W., H., Kalin, C., H., Goldsworth, J., G. (2007). *Anti-Money Laundering: International Law and Practice*. Chichester: John Wiley & Sons
16. Pajić, D., Vejzović, S. (2014). Pranje novca i finansiranje terorističkih aktivnosti s osvrtom na ulogu finansijsko-obavještajnog odjela. *Društveni ogledi – časopis za pravnu teoriju i praksu*, 1 (1).
17. Savona, E., Manzoni, F. (2013). *European Money Trails*. Oxon: Routledge
18. Schott, P., A. (2004). *Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*. Washington: The World Bank
19. Seagrave, S. (1995). *Lords of the Rim*. New York: Putnam Publishing Group
20. Siclari, D. (2016). *The new Anti-money laundering law, First perspectives on the 4th European Union Directive*. Cham: Palgrave Macmillan, Springer Publishing
21. Stessens, G. (2003). *Money Laundering: A New International Law Enforcement Model*. Cambridge: Cambridge University Press
22. Sullivan, K. (2015). *Anti-Money Laundering in a Nutshell: Awareness and Compliance for Financial Personnel and Business*. New York: Apress

Internetski izvori:

1. Egmont Group, <https://egmontgroup.org/> (pristupljeno 10.7. 2022.)
2. Hrvatska narodna banka, Zakon o ratifikaciji Konvencije Ujedinjenih naroda protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstancija, Službeni list SFRJ, Međunarodni ugovori, br. 14/1990, <https://www.hnb.hr/documents/20182/123133/sfrj-konvencija-un.pdf/ae4753d8-515d-40d5-be34-279f8d011ba5> (pristupljeno 26.6. 2022.)
3. Ministarstvo financija, Ured za sprječavanje pranja novca, <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/ured-za-sprjecavanje-pranja-novca/143> (pristupljeno 15.7. 2022.)
4. Narodne novine, Odluka o objavljivanju mnogostranih međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacija o sukcesiji, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/1994_04_4_22.html (pristupljeno 26.6. 2022.)
5. Narodne novine, Zakon o potvrđivanju Konvencije o sprječavanju financiranja terorizma, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2003_10_16_136.html (pristupljeno 27.6. 2022.)

6. Narodne novine, Zakon o potvrđivanju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, Protokola za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje krijumčarenja ljudi, posebice žena i djece te protokola protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i zrakom, kojim se dopunjuje konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2002_11_14_162.html (pristupljeno 27.6.2022.)
7. Narodne novine, Zakon o potvrđivanju Protokola protiv nezakonite proizvodnje i trgovanja vatrenim oružjem, njegovim dijelovima, komponentama te streljivom, kojim se dopunjuje konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminaliteta, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2004_12_11_107.html (pristupljeno 27.6.2022.)
8. Narodne novine, Zakon o provođenju Konvencije Ujedinjenih naroda protiv korupcije, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2005_02_2_8.html (pristupljeno 28.6.2022.)
9. Narodne novine, Zakon o proglašenju Zakona o potvrđivanju Konvencije o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/1997_10_14_94.html (pristupljeno 28.6.2022.)
10. Narodne novine, Zakon o potvrđivanju Konvencije Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenoga kaznenim djelom i o financiranju terorizma, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2008_08_5_88.html (pristupljeno 30.6.2022.)
11. Narodne novine, Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranju terorizma, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_11_108_2488.html (pristupljeno 16.7.2022.)
12. Službeni list Europske unije, Council Directive 91/308/EEC of 10 June 1991 on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering, <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1991/308/oj> (pristupljeno 30.6.2022.)
13. Službeni list Europske unije, Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering – Commission Declaration, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:32001L0097> (pristupljeno 3.7.2022.)

14. Službeni list Europske unije, Direktiva 2005/60/EZ Parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2005. o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32005L0060> (pristupljeno 3.7. 2022.)
15. Službeni list Europske unije, Direktiva Komisije 2006/70/EZ od 1. kolovoza 2006. o utvrđivanju provedbenih mjera za Direktivu 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u vezi s definicijom „politički izložene osobe” i tehničkim kriterijima za postupke pojednostavljene temeljite identifikacije stranaka i za oslobođenje na temelju financijske djelatnosti koja se provodila povremeno ili u vrlo ograničenom opsegu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0070> (pristupljeno 5.7. 2022.)
16. Službeni list Europske unije, Direktiva (EU) 2015/849 Europskog Parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma, o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive Komisije 2006/70/EZ, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=celex%3A32015L0849> (pristupljeno 6.7. 2022.)
17. Službeni list Europske unije, Direktiva (EU) 2018/843 Europskoga parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o izmjeni Direktive (EU) 2015/849 o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma i o izmjeni direktiva 2009/138/EZ i 2013/36/EU, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0843> (pristupljeno 9.7. 2022.)
18. Vijeće Europe, Moneyval, <https://www.coe.int/en/web/moneyval/jurisdictions/croatia> (pristupljeno 9.7. 2022.)

POPIS SHEMA

Shema 1. Sustav sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma Republike Hrvatske	25
Shema 2. Organizacijska struktura Ureda za sprječavanje pranja novca	29
Shema 3. Prikaz slučaja pranja novca po računima neaktivnih tvrtki	42
Shema 4. Prikaz slučaja pranja novca po računima stranih fizičkih osoba	44

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Broj obavijesti o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama zaprimljenih od obveznika, državnih tijela i inozemnih FOJ-eva u razdoblju od 2011. do 2020. godine – pranje novca i financiranje terorizma	47
Grafikon 2. Broj obavijesti o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama zaprimljenih od banaka u razdoblju od 2011. do 2020. godine – pranje novca i financiranje terorizma	51
Grafikon 3. Broj obavijesti o sumnjivim transakcijama zaprimljenih od banaka prema opisu načina provođenja transakcije u razdoblju od 2011. do 2020. godine	53
Grafikon 4. Struktura obavijesti o sumnjivim transakcijama zaprimljenih od banaka prema opisu načina provođenja transakcije po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine	54
Grafikon 5. Struktura indikatora koje su obveznici najučestalije koristili pri prijavi sumnjivih transakcija, sredstava i osoba po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine	58
Grafikon 6. Struktura zaprimljenih obavijesti o gotovinskim transakcijama prema vrsti obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine	60
Grafikon 7. Broj zaprimljenih obavijesti o gotovinskim transakcijama od svih obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine	61
Grafikon 8. Vrijednost zaprimljenih obavijesti o gotovinskim transakcijama u milijunima HRK u razdoblju od 2012. do 2020. godine	62
Grafikon 9. Prosječna godišnja vrijednost gotovinskih transakcija u valuti HRK u razdoblju od 2012. do 2020. godine	63
Grafikon 10. Broj zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „svrha provođenja“ u razdoblju od 2011. do 2020. godine	64
Grafikon 11. Vrijednost zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „svrha provođenja“ u milijunima HRK po godinama u razdoblju od 2012. do 2020. godine	65

Grafikon 12. Broj zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „način provođenja“ u razdoblju od 2011. do 2020. godine	66
Grafikon 13. Struktura zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „način provođenja“ po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine	67
Grafikon 14. Vrijednost zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „način provođenja“ u milijunima HRK u razdoblju od 2012. do 2020. godine	68
Grafikon 15. Vrijednost zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju „način provođenja“ u milijunima HRK po godinama u razdoblju od 2012. do 2020. godine	69
Grafikon 16. Struktura zaprimljenih obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice u razdoblju od 2011. do 2020. godine	71
Grafikon 17. Struktura prijavljenih i neprijavljenih prijenosa gotovine preko državne granice u razdoblju od 2011. do 2020. godine	72
Grafikon 18. Broj zaprimljenih obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice prilikom ulaza i izlaza iz RH tijekom razdoblja od 2011. do 2020. godine.....	73
Grafikon 19. Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju ukupno zaprimljenih obavijesti o sumnji na pranje novca i financiranje terorizma u razdoblju od 2011. do 2020. godine	74
Grafikon 20. Broj otvorenih analitičkih predmeta sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine.....	77
Grafikon 21. Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju ukupno zaprimljenih obavijesti o sumnji na pranje novca po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine	78
Grafikon 22. Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju ukupno zaprimljenih obavijesti o sumnji na financiranje terorizma po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine	79
Grafikon 23. Broj slučajeva dostavljenih nadležnim tijelima i inozemnim FOJ-evima na daljnje postupanje i procesuiranje u razdoblju od 2011. do 2020. godine	81
Grafikon 24. Najučestaliji primatelji proslijeđenih slučajeva po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine	83
Grafikon 25. Broj operativnih analiza sumnjivih transakcija u proslijeđenim slučajevima u razdoblju od 2011. do 2020. godine	85
Grafikon 26. Broj analiziranih i analitički obrađenih transakcija i sudionika fizičkih i pravnih osoba u analiziranim transakcijama u slučajevima dostavljenim nadležnim tijelima u razdoblju od 2011. do 2020. godine	87
Grafikon 27. Statistika pravosuđa slučajeva sa sumnjom na pranje novca i financiranje terorizma u razdoblju od 2011. do 2020. godine.....	88

Grafikon 28. Broj neizravnih nadzora kod svih obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine	90
Grafikon 29. Nalozi za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije u razdoblju od 2011. do 2020. godine	92
Grafikon 30. Vrijednost u nalogima za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije u razdoblju od 2011. do 2020. godine.....	93
Grafikom 31. Broj izdanih naloga za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke u razdoblju od 2011. do 2020. godine	95
Grafikon 32. Broj zamolbi za dostavu podataka u razdoblju od 2011. do 2020. godine	97
Grafikon 33. Broj država u okviru zamolbi za dostavu podataka u razdoblju od 2011. do 2020. godine	98
Grafikon 34. Najučestalije države kojima je Ured dostavio akte po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine	100
Grafikon 35. Najučestalije države od kojih je Ured zaprimio akte po godinama u razdoblju od 2011. do 2020. godine	102

POPIS TABLICA

Tablica 1. Zaprimljene obavijesti o sumnji na pranje novca od obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine	48
Tablica 2. Zaprimljene obavijesti o sumnji na pranje novca od državnih tijela i inozemnih FOJ-eva u razdoblju od 2011. do 2020. godine	49
Tablica 3. Zaprimljene obavijesti o sumnji na financiranje terorizma od obveznika, državnih tijela i inozemnih FOJ-eva u razdoblju od 2011. do 2020. godine	50
Tablica 4. Struktura obavijesti o sumnjivim transakcijama zaprimljenih od banaka prema opisu svrha (namjena) provođenja transakcije u razdoblju od 2011. do 2020. godine	56
Tablica 5. Indikatori koje su obveznici najučestalije koristili pri prijavi sumnjivih transakcija, sredstava i osoba u razdoblju od 2011. do 2020. godine.....	57
Tablica 6. Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju obavijesti o sumnji na pranje novca i financiranje terorizma zaprimljenih od obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine....	75

Tablica 7. Broj otvorenih analitičkih predmeta na temelju obavijesti o sumnji na pranje novca i financiranje terorizma zaprimljenih od državnih tijela i inozemnih FOJ-eva u razdoblju od 2011. do 2020. godine	76
Tablica 8. Primatelji proslijeđenih slučajeva u razdoblju od 2011. do 2020. godine	82
Tablica 9. Primatelji proslijeđenih operativnih analiza sumnjivih transakcija u razdoblju od 2011. do 2020. godine	86
Tablica 10. Neizravni nadzor po vrsti obveznika u razdoblju od 2011. do 2020. godine.....	91
Tablica 11. Nalozi za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije u razdoblju od 2011. do 2020. godine	94
Tablica 12. Broj sudionika u nalogima za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke u razdoblju od 2011. do 2020. godine	96
Tablica 13. Međunarodna razmjena podataka s inozemnim financijsko obavještajnim jedinicama – UZSPN prema inozemnim FOJ-evima	99
Tablica 14. Međunarodna razmjena podataka s inozemnim financijsko obavještajnim jedinicama – inozemnih FOJ-eva prema UZSPN-u	101

POPIS KRATICA

EU – Europska unija

FATF – Financial Action Task Force

FINA – Financijska agencija

FIU – Financial Intelligence Unit

FOJ – Financijsko obavještajna jedinica

HANFA – Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga

HNB – Hrvatska narodna banka

MUP – Ministarstvo unutarnjih poslova

OIB – osobni identifikacijski broj

PDV – porez na dodanu vrijednost

PU – Porezna uprava

RH – Republika Hrvatska

SOA – Sigurnosno obavještajna jedinica

UN – Ujedinjeni narodi

USKOK – Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

UZSPN – Ured za sprječavanje pranja novca

ZSPNFT – Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma

POPIS PRILOGA

Prilog 1. Zaprimljene obavijesti o sumnjivim transakcijama, sredstvima i osobama

Prilog 2. Broj i struktura zaprimljenih sumnjivih transakcija prema opisu svrhe provođenja

Prilog 3. Broj i struktura zaprimljenih sumnjivih transakcija prema opisu načina provođenja

Prilog 4. Zaprimljene obavijesti o gotovinskim transakcijama

Prilog 5. Struktura zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju svrhe provođenja u HRK

Prilog 6. Struktura zaprimljenih gotovinskih transakcija prema obilježju načina provođenja u HRK

Prilog 7. Broj zaprimljenih obavijesti o prijenosu gotovine preko državne granice

Prilog 8. Ključni pokazatelji rada Ureda za sprječavanje pranja novca

Prilog 9. Broj otvorenih predmeta analitičkih obrada

Prilog 10. Nalozi za privremeno zaustavljanje obavljanja sumnjive transakcije

Prilog 11. Nalozi za stalno praćenje financijskog poslovanja stranke

Prilog 12. Primatelji proslijeđenih operativnih analiza sumnjivih transakcija 2011-2020

Prilog 13. Statistika pravosuđa

Prilog 14. Broj neizravnih nadzora

Prilog 15. Indikatori koje su obveznici najučestalije koristili pri prijavi sumnjivih transakcija, sredstava i osoba

Prilog 16. Međunarodna razmjena podataka – inozemne Financijsko obavještajne jedinice

Prilog 17. Međunarodna razmjena podataka s inozemnim FOJ-evima – inozemnih FOJ-eva prema UZSPN-u

Prilog 18. Međunarodna razmjena podataka s inozemnim FOJ-evima – UZSPN prema inozemnim FOJ-evima

ŽIVOTOPIS

OSOBNJE INFORMACIJE: Andreja Zorić, Zagreb

RADNO ISKUSTVO

- 03/2020–danas Wiener osiguranje Vienna Insurance Group d.d., Zagreb (Hrvatska)
ovlaštena osoba za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma
- 11/2008–02/2020 Volksbank d.d. / Sberbank d.d., Zagreb (Hrvatska)
zamjenik ovlaštene osobe za sprječavanje pranja novca i financiranja
terorizma
- 12/2002–10/2008 Volksbank d.d., Zagreb (Hrvatska)
suradnik u platnom prometu
- 10/2000–12/2002 Vess master d.o.o., Zagreb (Hrvatska)
knjigovođa
- 04/1998–10/2000 Mikor d.o.o., Zagreb (Hrvatska)
voditelj poslovanja
- 01/1994–04/1998 obrt Pržionica kave i marketing, Zagreb (Hrvatska)
voditelj poslovanja

OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE

- 2016–2019 Libertas međunarodno sveučilište, Zagreb (Hrvatska)
bacc. oec.
- 2008–danas Stručni seminari iz područja sprječavanja pranja novca i financiranja
terorizma, te međunarodnih mjera ograničenja
- 2000–2001 Pučko otvoreno učilište, Zagreb (Hrvatska)
samostalni knjigovođa
- 1992–1994 Trgovačka škola, Zagreb (Hrvatska)
trgovački poslovođa
- 1987–1991 Trgovačka škola, Zagreb (Hrvatska)
trgovac

DODATNE INFORMACIJE

engleski jezik

vještine rada u MS Officeu